

การประเมินผลโครงการส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน
ของอำเภอนาดัวง จังหวัดเลย

นายรังสรรค์ กัณหา

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาบริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2562

**An Evaluation of the Community Honest Livelihood Project
in Naduang District, Loei Province**

Mr. Rangsak Kanha

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Public Administration
School of Management Science
Sukhothai Thammathirat Open University

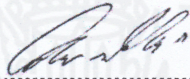
2019

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การประเมินผลโครงการส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับ
หมู่บ้านของอำเภอนาดัง จังหวัดเลย
ชื่อและนามสกุล นายรังสรรค์ กัณหา
แขนงวิชา บริหารรัฐกิจ
สาขาวิชา วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.จีระ ประทีป

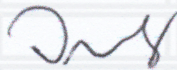
การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2563

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.จีระ ประทีป)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรวัดน์ เมธาสุทธิรัตน์)

(รองศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ศิริราม)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการ

ชื่อการศึกษา คั่นคว่ำอิสระ การประเมินผลโครงการส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้านของอำเภอนาด้าง จังหวัดเลย

ผู้ศึกษา นายรังสรรค์ กัณหา **รหัสนักศึกษา** 2583004540 **ปริญญา** รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. จีระ ประทีป **ปีการศึกษา** 2562

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน (2) ศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน และ (3) เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน

การศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรที่ศึกษา คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน อำเภอนาด้าง จังหวัดเลย ที่เข้าร่วมโครงการ 14 หมู่บ้าน จำนวน 1,943 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างได้ 332 คน ด้วยสูตรของทาโร ยามาเน ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย สำหรับผู้นำชุมชนหมู่บ้านใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ได้จำนวน 14 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการอุปนัยและการจำแนกชนิดข้อมูลอย่างเป็นระบบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ จำนวน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา พบว่า (1) ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามโครงการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านบริบทของโครงการ ด้านกระบวนการดำเนินงาน ด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ และด้านปัจจัยนำเข้า เรียงตามลำดับ (2) ปัญหาการดำเนินงานตามโครงการที่สำคัญ คือ วิทยากรในพื้นที่ไม่มีความรู้ใหม่ ๆ วัสดุ อุปกรณ์ในการสนับสนุนอาชีพไม่เพียงพอ และอาชีพที่ได้รับการฝึกอบรมไม่มีตลาดรองรับ (3) แนวทางการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานตามโครงการ ที่สำคัญ คือ ควรจัดหาวิทยากรต่างถิ่นที่มีความสามารถมาเพิ่มเติม ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้มากขึ้น เพื่อจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ในการสนับสนุนอาชีพอย่างเพียงพอ และควรจัดหาตลาดรองรับสินค้า หรือช่องทางการจำหน่ายสินค้าให้กับสมาชิกหลังฝึกอบรม

คำสำคัญ การประเมินผลโครงการ สัมมาชีพชุมชน

Independent Study title: An Evaluation of the Community Honest Livelihood

Project in Naduang District, Loei Province

Author: Mr. Rungsan Kanha; **ID:** 2583004540; **Degree:** Master of Public Administration;

Independent Study advisor: Dr. Chira Prateep, Associate Professor;

Academic year: 2019

Abstract

The objectives of this research are (1) to study an opinion level of the people toward the operation according to the project for promoting the creation of honest livelihood of the people in village community, (2) to study the operating problems according to the project for promoting the creation of honest livelihood of the people in village community, and (3) to suggest the solution guideline for the operating problems according to the project for promoting the creation of honest livelihood of the people in village community

This study is a mixed research between quantitative and qualitative research. The studied populations are the 1,943 people residing in the 14 participating villages at Na Duang District, Loei Province. By using Taro Yamane's Formula through Convenience Sampling Method, 332 people was defined as the sample size of this study. The purposive sampling method is applied for the village community leaders to acquire 14 persons for qualitative study. Interview form and questionnaire are the instruments used in studying. In qualitative data analysis, the systematic data induction and classification method are applied. The statistics used in analysis include number, percentage, mean, and standard deviation.

The finding of the study—~~results~~ indicated as follows: (1) the people had the opinions toward the operation according to the project in high level on the context of the project, operating process, product/output, and input factors, respectively, (2) the significant operating problems according to the project were the lack of new knowledge of the local instructors, the inadequacy of the occupation supporting materials and equipment, and none of the marketing support on career advancement for the trainees from the project, and (3) the solution guideline for the significant operating problems according to the project was suggested to providing the non-local lecturers who have better and update knowledge and capabilities, to allocate more supporting budget for adequately procuring the occupation supporting materials and equipment, and to provide the goods supporting market or the distribution channels of goods for the project members after training.

Keywords: Project Assessment, Honest Livelihood Project of the Community

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้ความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากท่านรองศาสตราจารย์ ดร. จีระ ประทีป อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งท่านได้กรุณาเสียเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขการค้นคว้าอิสระฉบับนี้อย่างใกล้ชิด ตลอดจนให้แนวคิด ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษา จนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณผู้บริหารสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเลย นายอำเภอนาด้าง เจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนาด้างและประชาชนกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่อำเภอนาด้าง ที่ได้กรุณาเสียสละเวลา และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การทำวิจัย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำการค้นคว้าอิสระครั้งนี้ทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้การสนับสนุนช่วยเหลือและให้กำลังใจตลอดมา อันส่งผลให้การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ท้ายสุดนี้ขอขอบพระคุณครอบครัว เพื่อนร่วมงานและญาติพี่น้องทุกท่าน ที่เข้าใจการเรียน ในระหว่างทำงานและให้การสนับสนุน เป็นกำลังใจให้กับผู้วิจัยตลอดมา ทำให้ประสบความสำเร็จในการศึกษา

รังสรรค์ กัณหา

ตุลาคม 2562

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	3
กรอบความคิดในการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	8
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	9
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการ.....	9
ตัวแบบการประเมินโครงการ CIPP MODEL.....	11
โครงการสร้างสัมมาชีพชุมชน.....	14
ทิศทางการยุทธศาสตร์กรมการพัฒนาชุมชน.....	22
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	23
ภาพรวมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12.....	27
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	34
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	37
รูปแบบประเภทการวิจัย.....	35
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	37
เครื่องมือการวิจัย.....	40
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	41
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	42

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล	45
ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง	46
การวิเคราะห์ความเห็นเกี่ยวกับโครงการในด้านต่างๆ	50
ปัญหาของการดำเนินงานตามโครงการ	57
ข้อเสนอแนะของการดำเนินงานตามโครงการ	61
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	66
สรุปผลการวิจัย	66
การอภิปรายผล	68
ข้อเสนอแนะ	72
บรรณานุกรม	74
ภาคผนวก	
เครื่องมือการวิจัย	
ประวัติผู้ศึกษา	

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1 จำนวนประชากรในแต่ละตำบลของเมืองพัทยา.....	3
ตารางที่ 4.1 แสดงค่าความถี่ ร้อยละ จำแนกตามลักษณะประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	67
ตารางที่ 4.2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการขยะ มูลฝอยของ เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี.....	69
ตารางที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการขยะ มูลฝอย ด้านการจัดเก็บของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี.....	70
ตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการขยะ มูลฝอย ด้านการคัดแยกขยะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี.....	71
ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการขยะ มูลฝอย ด้านการกำจัดหรือทำลายขยะของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี.....	72
ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหา ในการจัดการขยะมูลฝอย ของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ปัญหาการควบคุม ปริมาณขยะ.....	73
ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหา ในการจัดการขยะมูลฝอย ของ เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ปัญหาด้านการ จัดเก็บขยะ.....	74
ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการ จัดการขยะมูลฝอยของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ปัญหาด้านการคัดแยกขยะ.....	75
ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการ จัดการขยะมูลฝอยของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ปัญหาด้านการกำจัด หรือการทำลาย.....	76
ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา จัดขยะมูลฝอยของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี แนวทางการพัฒนา ด้านควบคุมปริมาณขยะ.....	76
ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา จัดขยะมูลฝอยของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี แนวทางการพัฒนาด้านการ จัดเก็บขยะ.....	77

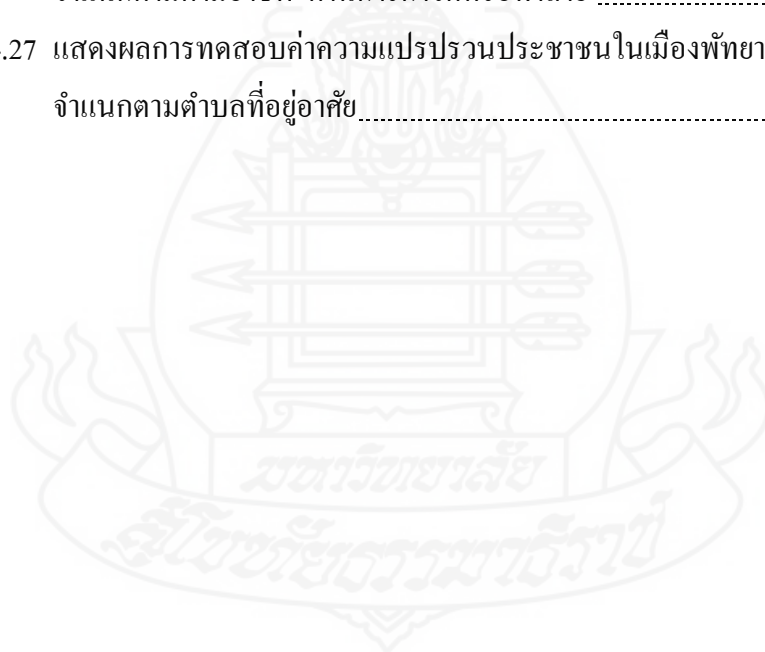
สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.12 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา จัดขยะมูลฝอยของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี แนวทางการพัฒนา ด้านการคัดแยกขยะ	78
ตารางที่ 4.13 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา จัดขยะมูลฝอยของเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี แนวทางการพัฒนาด้านการ กำจัดหรือทำลายขยะ	79
ตารางที่ 4.14 แสดงผลการทดสอบค่าความแปรปรวนของประชาชนในเมืองพัทยา จำแนกตามเพศ โดยใช้ T-test	80
ตารางที่ 4.15 แสดงผลการทดสอบค่าความแปรปรวนของประชาชนในเมืองพัทยา จำแนกตามอายุ	81
ตารางที่ 4.16 แสดงผลการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ของประชาชนในเมืองพัทยา จำแนกตามอายุ ด้านการควบคุมปริมาณขยะ	83
ตารางที่ 4.17 แสดงผลการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ของประชาชนในเมืองพัทยา จำแนกตามอายุ ด้านการจัดเก็บขยะ	84
ตารางที่ 4.18 แสดงผลการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ของประชาชนในเมืองพัทยา จำแนกตามระดับการศึกษา	85
ตารางที่ 4.19 แสดงผลการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ของประชาชนในเมืองพัทยา จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการควบคุมปริมาณขยะ	86
ตารางที่ 4.20 แสดงผลการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ของประชาชนในเมืองพัทยา จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการจัดเก็บขยะ	87
ตารางที่ 4.21 แสดงผลการทดสอบค่าความแปรปรวนประชาชนในเมืองพัทยา จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	88

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.22 แสดงผลการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ของประชาชนในเมืองพัทยา จำแนกตามรายได้ต่อเดือน ด้านการควบคุมปริมาณขยะ.....	90
ตารางที่ 4.23 แสดงผลการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ของประชาชนในเมืองพัทยา จำแนกตามรายได้ต่อเดือน ด้านการกำจัดหรือทำลาย.....	91
ตารางที่ 4.24 แสดงผลการทดสอบค่าความแปรปรวนประชาชนในเมืองพัทยา จำแนกตามอาชีพ.....	92
ตารางที่ 4.25 แสดงผลการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ของประชาชนในเมืองพัทยา จำแนกตามอาชีพ ด้านการควบคุมปริมาณขยะ.....	94
ตารางที่ 4.26 แสดงผลการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ของประชาชนในเมืองพัทยา จำแนกตามอาชีพ ด้านการกำจัดหรือทำลาย.....	95
ตารางที่ 4.27 แสดงผลการทดสอบค่าความแปรปรวนประชาชนในเมืองพัทยา จำแนกตามตำบลที่อยู่อาศัย.....	97

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.2 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	5
ภาพที่ 2.1 โครงสร้างองค์การของสำนักสิ่งแวดล้อมเมืองพัทยา.....	40
ภาพที่ 2.2 การจับกุมผู้ลักลอบขนขยะเพื่อนำมาทิ้งในที่เอกชน.....	41
ภาพที่ 2.3 ของกลางในการกระทำความผิดลักลอบทิ้งขยะในที่สาธารณะ.....	41
ภาพที่ 2.4 การจัดเก็บขยะบริเวณชายหาดเมืองพัทยา.....	42
ภาพที่ 2.5 การจัดส่งมอบถังขยะแบบแยกประเภทของชุมชน.....	43
ภาพที่ 3.1 การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบจัดชั้น.....	59

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) สิ้นสุดลงแล้วนั้น คณะรัฐมนตรีได้ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นตัวดำเนินการตามแผนฯ และให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา ซึ่งความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาใหญ่ที่สำคัญในสังคมไทย เนื่องจากมีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิงในเรื่องของสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจะนำมาสู่ในเรื่องการบริการเข้าถึงของภาครัฐและเอกชนในการสนับสนุนการช่วยเหลือในด้านต่างๆ ทำให้ในจุดนี้ก่อเกิดความขัดแย้งกันเกิดขึ้น นำมาซึ่งการพัฒนาประเทศที่บั่นทอนความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ และความมั่นคงทางสังคมจากการกระจายรายได้ และผลประโยชน์ของการพัฒนาไปยังกลุ่มคนต่างๆ ในสังคมบางพื้นที่อย่างไม่ทั่วถึง และเป็นธรรม ผลประโยชน์ส่วนใหญ่ตกอยู่ในกลุ่มที่มีโอกาสและรายได้สูงทำให้สัดส่วนความแตกต่างรายได้ของประชากรมีความแตกต่างกัน กระทั่งความเหลื่อมล้ำยังส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา อาทิเช่น ปัญหาการช้อโกงคนยากคนจน ทำให้คนจนขาดโอกาสการเข้าถึงบริการของภาครัฐต่างๆ ดังนั้นรัฐบาลจึงได้แผนยุทธศาสตร์ ซึ่งมีนโยบายการลดความเหลื่อมล้ำของสังคม และการสร้างโอกาสเข้าถึงบริการของรัฐเป็นหนึ่งในนโยบายสำคัญ ที่มุ่งหวังแก้ไขปัญหเกี่ยวกับปากท้องของประชาชนในระดับล่างที่เป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ โดยมีแผนงานที่สำคัญ คือ แผนงานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งได้มอบให้กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการพัฒนาชุมชนเป็นหน่วยงานหลัก เพื่อบูรณาการไปสู่การปฏิบัติ

ด้วยเหตุปัจจัยข้างต้น การดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์กรมการพัฒนาชุมชนตั้งแต่ปี 2560 เป็นต้นมา จึงมุ่งเน้นการยกระดับเศรษฐกิจฐานราก นั่นคือ “รายได้” เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยการสร้างอาชีพเสริมจึงเป็นที่มาของ “สัมมาชีพชุมชน” โดยให้ชาวบ้านสอนชาวบ้านหรือหมายถึงให้ปราชญ์ชุมชนของหมู่บ้านนั้นๆ ที่มีทักษะฝีมืออาชีพที่ประสบความสำเร็จในด้านนั้นๆ ช่วยฝึกฝนในสิ่งที่เขาอยากทำ ฝึกปฏิบัติจริงให้สามารถนำไปเป็นอาชีพได้ และหารายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ เนื่องจากในทุกพื้นที่ของชุมชน/หมู่บ้านจะมีคน

เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาอาชีพอยู่แล้ว เช่น ทำนาได้ผลผลิตที่สูงต่อไร่ ทำสวนโดยการลงทุนต่ำแต่ได้ผลผลิตสูงและมีคุณภาพ หรือช่างไม้ที่สามารถก่อสร้างบ้านเรือนได้อย่างสวยงาม มั่นคงถาวร และการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรอื่นๆ ซึ่งทางหน่วยงานสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอร่วมกับประชาชนในหมู่บ้านนั้นๆ จะทำการคัดเลือกปราชญ์ชุมชนที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาอาชีพนั้นๆ ให้ชื่อเรียกปราชญ์ชุมชนนี้ว่า “วิทยากรสัมมาชีพชุมชน” ซึ่งหลังจากนั้นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นวิทยากรสัมมาชีพชุมชนแล้ว ต้องกลับไปคัดเลือกปราชญ์ชุมชนเพื่อเป็นทีมวิทยากรสัมมาชีพของหมู่บ้านอีก หมู่บ้านละ 4 คน แล้วเปิดรับประชาชน/ครัวเรือนที่สนใจอยากฝึกอาชีพในแต่ละประเภทอาชีพอีกหมู่บ้านละ 20 คน เมื่อผ่านการฝึกปฏิบัติอาชีพแล้วนั้น ขึ้นพื้นฐานที่สุดก็จะสามารถสร้างอาชีพบนฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสร้างรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ขณะที่ส่วนหนึ่งมีความก้าวหน้าก็จะมีแหล่งทุนสนับสนุนต่อยอดอาชีพสร้างผลผลิต และเป้าหมายคือการจัดตั้งกลุ่มอาชีพนำไปสู่การสร้างผลิตภัณฑ์ขึ้นมาเข้าสู่ระบบ OTOP เพื่อขยายตลาดในวงกว้างต่อไป ดังนั้น จึงได้กำหนดดำเนินกิจกรรมสร้างสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้การบูรณาการความร่วมมือของภาครัฐโดยใช้พื้นที่เป้าหมาย การส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการเกษตรและ เป็นพื้นที่ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครัวเรือนในหมู่บ้านเป้าหมายดังกล่าวมีโอกาสในการเรียนรู้ และพัฒนาอาชีพให้เกิดสัมมาชีพชุมชนเพื่อสร้างรายได้ ที่ส่งผลให้เศรษฐกิจฐานรากเติบโตไปได้อย่างมีคุณภาพต่อไป

ปัจจุบันนี้การประกอบอาชีพของประชาชนภาคการเกษตรในชุมชนมีภาวะความเสี่ยงของอาชีพภาคเกษตรกรรมที่เกิดจากการประกอบอาชีพแบบดั้งเดิม เช่น ปลูกพืชเชิงเดี่ยว ไร่อ้อย ราคาสินค้าตกต่ำ การไม่มีอาชีพหรือรายได้เสริม กลุ่มอาชีพที่มีอยู่ยังไม่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอย่างเพียงพอ ส่งผลให้ประชาชนต้องโยกย้ายตนเองและครอบครัวไปประกอบอาชีพในเมือง ทั้งพื้นที่ทำกินให้เปล่าประโยชน์ ทำให้ขาดโอกาสเหล่านี้ไป ซึ่งอาจเพราะมีส่วนราชการที่มีสถานที่หรือศูนย์ฝึกอบรมอาชีพ/แหล่งเรียนรู้การประกอบอาชีพ แต่ไม่ได้ใช้ประโยชน์เท่าที่ควรในการเข้าไปส่งเสริมประชาชนในการประกอบอาชีพเสริมนั้นๆ ประกอบกับมีปราชญ์ชุมชนด้านอาชีพที่เชี่ยวชาญและประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพด้านต่าง ๆ อยู่ในหมู่บ้าน/ชุมชน แต่มีส่วนน้อยที่จะสามารถถ่ายทอดให้คนอื่นเข้าใจและนำไปทำตามให้สำเร็จได้ การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ดังกล่าวได้ดำเนินการในพื้นที่หมู่บ้านเป้าหมายทั่วประเทศและได้ดำเนินการมาแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560

อำเภอนาด่าง เป็นอำเภอเล็กๆห่างจากตัวจังหวัดเลยประมาณ 40 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 590 ตารางกิโลเมตร ลักษณะเป็นภูเขาสลับพื้นราบ พื้นที่ร้อยละ 80 อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ มีประชากรประมาณ 26,000 คน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รองลงมา

คือค้าขาย พืชทางเศรษฐกิจที่นิยมปลูกกันมาก ได้แก่ ยางพารา อ้อย ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง ข้าว และพืชอื่นๆ

หลังจากที่กรมการพัฒนาชุมชนได้มีโครงการส่งเสริมสัมมาชีพในพื้นที่อำเภอนาดัง เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนได้มีความรู้ในด้านการประกอบอาชีพเพิ่มเติม มีอาชีพใหม่ๆเกิดขึ้น และมีรายได้เพิ่มมากขึ้น โดยดำเนินการในหมู่บ้านที่มีความพร้อมในปีงบประมาณ พ.ศ.2560 จำนวน 7 หมู่บ้าน และในปีงบประมาณ พ.ศ.2561 เพิ่มอีกจำนวน 7 หมู่บ้าน รวมเป็น 14 หมู่บ้าน จากจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 41 หมู่บ้าน เพื่อเป็นการติดตามการดำเนินงาน โครงการว่าประสบความสำเร็จหรือไม่นั้น ผู้ทำการวิจัยจึงเสนอหัวข้อการประเมินโครงการส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้านของอำเภอนาดัง จังหวัดเลย ซึ่งเป็นพื้นที่รับผิดชอบของผู้ทำการวิจัย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้านในด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต

2.2 เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน ของอำเภอนาดัง จังหวัดเลย

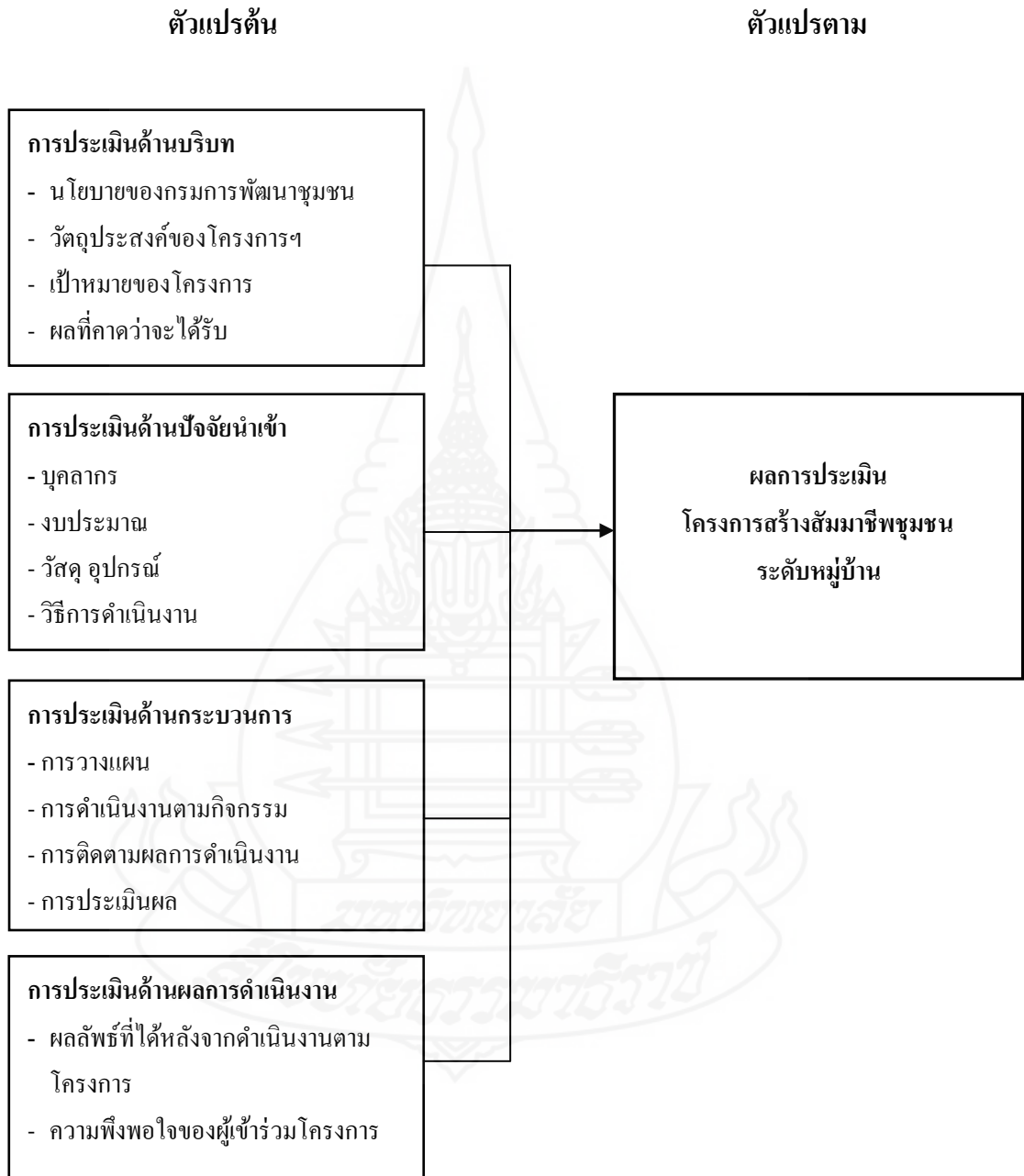
3. กรอบความคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้านของอำเภอนาดัง จังหวัดเลย จำนวน 14 หมู่บ้าน(จากหมู่บ้านที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในปี 2560-2561) เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานตามโครงการฯ โดยศึกษาจากแนวความคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1) หนังสืออนุมัติโครงการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน ปีงบประมาณ 2560-2561
- 2) ตัวแบบการประเมินโครงการ (CIPP Model)
- 3) คู่มือแนวทางการสร้างสัมมาชีพชุมชน
- 4) ยุทธศาสตร์กรมการพัฒนาชุมชน (พ.ศ. 2560 – 2564)
- 5) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

6) ภาพรวมการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 ถึง 2564)

7) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ที่มา: ประยุกต์ใช้แบบจำลองซิป (CIPP Model)

4. ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาหมู่บ้านที่ได้รับงบประมาณในการส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพของอำเภอนาดวง จังหวัดเลย จากกรมการพัฒนาชุมชน จำนวน 14 หมู่บ้าน ที่ได้รับงบประมาณในการดำเนินงาน ในปีงบประมาณ พ.ศ.2560-2561 โดยมีขอบเขตในการวิจัย ดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ได้นำนโยบายของรัฐบาลและแผนยุทธศาสตร์ กรมการพัฒนาชุมชนที่มีบทบาทหน้าที่ดำเนินโครงการสร้างสัมมาชีพชุมชนฯ ที่มีความสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลในด้านการส่งเสริมพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนเข้มแข็งเนื้อหาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินขับเคลื่อนงาน ซึ่งเป็นแนวทางการดำรงชีวิตของประชาชนในทุกระดับ ใช้ในการวางแผนเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของแต่ละบุคคล เนื้อหาด้านการสร้างสัมมาชีพที่มุ่งเน้นให้ชุมชน มีการพัฒนาอาชีพจนนำไปเป็นอาชีพหลัก และอาชีพเสริมที่ทำให้เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้น จนยกระดับเศรษฐกิจฐานรากได้นั่นเอง และเนื้อหาด้วกระบวนการของระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ที่เสริมสร้างให้คนในหมู่บ้านเกิดการมีส่วนร่วมในทุกๆ ขั้นตอน/กิจกรรมของหมู่บ้าน โดยมีขอบเขตหลักทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านบริบททั่วไป
- 2) ด้านปัจจัยนำเข้า
- 3) ด้านกระบวนการดำเนินงาน
- 4) ด้านผลลัพธ์/ผลผลิตที่ได้

4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาหมู่บ้านที่ได้รับการสนับสนุนการสร้างสัมมาชีพชุมชนจำนวน 14 หมู่บ้าน ได้แก่

- 1) บ้านหนองแคน หมู่ 9 ตำบลนาดวง
- 2) บ้านโพนสว่าง หมู่ 3 ตำบลนาดอกคำ
- 3) บ้านห้วยปลาตุ๊ก หมู่ 6 ตำบลนาดอกคำ
- 4) บ้านวังเย็น หมู่ 10 ตำบลนาดอกคำ
- 5) บ้านเขาแก้วพัฒนา หมู่ 15 ตำบลนาดอกคำ
- 6) บ้านน้ำสวยภักดี หมู่ 3 ตำบลท่าสะอาด
- 7) บ้านผาเจริญ หมู่ 4 ตำบลท่าสะอาด
- 8) บ้านโนนป่าตอง หมู่ 5 ตำบลท่าสะอาด
- 9) บ้านดงป่ายาง หมู่ 6 ตำบลท่าสะอาด
- 10) บ้านเทพมงคล หมู่ 3 ตำบลท่าสะอาด

- 11) บ้านโนนศิลา หมู่ 4 ตำบลท่าสะอาด
- 12) บ้านแสงอรุณ หมู่ 11 ตำบลนาด้วง
- 13) บ้านห้วยตาด หมู่ 4 ตำบลนาดอกคำ
- 14) บ้านงามวงศ์วาน หมู่ 5 ตำบลท่าสวรรค์

4.3 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก การวิจัยครั้งนี้ใช้ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน และประชาชนในหมู่บ้าน ดังนี้

4.3.1 ผู้นำชุมชนหมู่บ้านละ 1 คน รวม 14 คน

4.3.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 332 คน (รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 346 คน)

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 สัมมาชีพ หมายถึง อาชีพที่ไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น และมีรายได้มากกว่ารายจ่าย เป็นความพยายามที่จะปรับจากการทำมาหากินเป็นทำมาค้าขาย หรือเป็นเป้าหมายสุดท้าย และต้องคำนึงถึงความเป็นธรรมทางสังคม นั่นคือความสุขของตนและคนทำงาน

5.2 ชุมชน หมายถึง การอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนกลุ่มหนึ่ง ในพื้นที่แห่งหนึ่งและอาศัยทรัพยากรในบริเวณนั้นในการดำรงชีวิต

5.3 ประชาชนชุมชน หมายถึง ผู้ที่ประกอบสัมมาชีพ จนมีความรู้ความชำนาญในการประกอบอาชีพ หรือมีความเชี่ยวชาญในอาชีพนั้นๆ ประสบความสำเร็จและมีความมั่นคงในอาชีพ เป็นที่ยอมรับของคนในหมู่บ้าน มีความสามารถที่จะถ่ายทอดความรู้และขยายผลไปยังบุคคลอื่นๆ ในหมู่บ้าน/ชุมชน ได้

5.4 วิทยากรสัมมาชีพชุมชน หมายถึง ประชาชนชุมชนที่ผ่านการอบรมตามหลักสูตร “วิทยากรผู้นำสัมมาชีพ” จากศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชน ทั้ง 11 แห่ง

5.5 ทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชนระดับหมู่บ้าน หมายถึง ทีมประชาชนชุมชนของหมู่บ้านๆ ละ 5 คน เป็นทีมวิทยากรสัมมาชีพในการถ่ายทอดความรู้ความสามารถให้กับประชาชนอื่นๆ ในหมู่บ้านนั้นๆ

5.6 ผู้นำสัมมาชีพชุมชนระดับตำบล หมายถึง วิทยากรสัมมาชีพชุมชนตามข้อ 3 ที่ผ่านการพัฒนาตามระบบมาตรฐานการพัฒนาชุมชน (มชช.) ตำบลละ 1-2 คน

5.6 ครั้วเรือนเป้าหมายที่ต้องการฝึกอาชีพ หมายถึง ครั้วเรือนในหมู่บ้านตามเป้าหมายที่สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกำหนด จำนวนหมู่บ้านละ 25 ครั้วเรือน ที่แสดงความประสงค์ต้องการเข้ารับการฝึกอาชีพตามแบบสำรวจความต้องการฝึกอาชีพของคนในชุมชน

5.7 ครั้วเรือนสัมมาชีพชุมชน หมายถึง ครั้วเรือนในหมู่บ้านเป้าหมาย จำนวนหมู่บ้านละ 25 ครั้วเรือนที่ผ่านการอบรมส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน จำนวน 5 วัน

5.8 ครั้วเรือนสัมมาชีพชุมชนตัวอย่าง หมายถึง ครั้วเรือนสัมมาชีพชุมชนที่ผ่านการคัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนดในระดับจังหวัด หรือระดับภาค

5.9 ทีมสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชน หมายถึง กลุ่มองค์กรเครือข่ายพัฒนาชุมชน 4 องค์กร ได้แก่ คณะกรรมการบริหารสำนักงานกลางศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน หรือคณะกรรมการศูนย์ประสานงานองค์การชุมชนระดับจังหวัด (ศอช.จ)/ศูนย์ประสานงานองค์การชุมชนระดับอำเภอ (ศอช.อ.)/ศูนย์ประสานงานองค์การชุมชนระดับตำบล (ศอช.ต.) สมาคมผู้นำสตรีพัฒนาชุมชนไทยหรือคณะกรรมการพัฒนาสตรีจังหวัด (กพสจ.)/คณะกรรมการพัฒนาสตรีอำเภอ (กพสอ.)/ คณะกรรมการพัฒนาสตรีตำบล (กพสต.) สมาคมผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนไทย หรือคณะกรรมการชมรมอาสาพัฒนาชุมชนระดับจังหวัด/อำเภอ และสมาคมกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิตหรือคณะกรรมการเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตระดับจังหวัด/อำเภอหรือผู้แทนคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

5.10 กลุ่มอาชีพ หมายถึง กลุ่มที่จัดตั้งขึ้นใหม่จากการรวมตัวของผู้แทนครั้วเรือนในหมู่บ้าน ตั้งแต่ 5 ครั้วเรือนขึ้นไป ซึ่งผ่านการส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพชุมชน ในระดับหมู่บ้านที่มีการประกอบอาชีพเดียวกันหรือประเภทอาชีพเดียวกันมาร่วมกันดำเนินการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการประกอบอาชีพ

5.11 เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง กรอบแนวคิดที่มุ่งเน้นให้พึ่งพาตนเอง รวมถึงการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน โดยดำเนินตามทางสายกลาง คือความพอประมาณ มีเหตุมีผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดี

5.12 CIPP MODEL หมายถึง ตัวแบบสำหรับใช้ในการประเมินผลโครงการสร้าง โดย แดเนียล สต๊ฟเฟิลบีม (Daniel Strufflebeam) และคณะ ในปีค.ศ.1966 องค์กรประกอบ 4 ประการ ได้แก่ (1) บริบท (Context) (2) ปัจจัยนำเข้า (Input) 3) กระบวนการ (Process) และ 4) ผลผลิต (Product) ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบนั้น มีมิติในการพิจารณาสำหรับการประเมินดังนี้

5.13 บริบท (Context) เป็นการศึกษาสภาพแวดล้อมและปัจจัยพื้นฐานของโครงการ อันได้แก่ นโยบาย วัฒนธรรม ปัญหา แหล่งทุน สภาพความผันผวนทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ตลอดจนแนวโน้มการก่อตัวของปัญหาที่อาจจะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินโครงการ

5.14 ปัจจัยนำเข้า (Input) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับบุคลากร สิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องมือ อุปกรณ์ ทรัพยากร จิตความสามารถทางการบริหารงาน ซึ่งแต่ละปัจจัยก็ยังจำแนกย่อยออกไปอีก เช่น บุคลากร อาจพิจารณาถึง เพศ อายุ สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ความพึงพอใจ ความคาดหวัง ทักษะ ความรู้ ความสามารถ สักยภาพ ประสบการณ์ วุฒิการศึกษา ถิ่นที่อยู่ และลักษณะของกลุ่มทางสังคม

5.15 กระบวนการ (Process) เป็นการศึกษาการดำเนินการตามยุทธวิธีหรือแผนงานนั้นว่าเป็นไปตามขั้นตอนที่ได้ถูกกำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร อีกทั้งยังเป็นการศึกษาค้นหาข้อบกพร่อง จุดอ่อนหรือจุดแข็งของกระบวนการบริหารจัดการ โครงการ

5.16 ผลผลิต (Product) เป็นการตรวจสอบประสิทธิผลของโครงการ โดยเฉพาะความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ที่ได้ถูกกำหนดไว้กับผลผลิตที่ได้ออกมา จากนั้นจึงนำเกณฑ์การวัดผลที่ได้กำหนดไว้ไปใช้ตัดสิน

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 สามารถใช้ข้อมูลการวิจัยในการปรับปรุงการดำเนินงานโครงการหรือการวางแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาองค์กรต่อไป

6.2 สามารถนำผลการวิจัยไปปรับปรุงกระบวนการงานให้กับชุมชนที่จะได้รับงบประมาณในปีถัดไป

6.3 นำข้อบกพร่องและข้อคิดเห็นจากกลุ่มเป้าหมายเสนอแนะผู้บังคับบัญชาในการปรับปรุงแผนงานได้

บทที่ 2

แนวความคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพชุมชน ในระดับหมู่บ้านของอำเภอนาดูน จังหวัดเลย จากหมู่บ้านเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ของกรมการพัฒนาชุมชน ที่ได้รับงบประมาณ ในปีงบประมาณ 2560-2561 ของอำเภอนาดูน จังหวัดเลย จำนวน 14 หมู่บ้าน มีแนวความคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1) แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการ
- 2) ตัวแบบการประเมิน โครงการ (CIPP Model)
- 3) โครงการสร้างสัมมาชีพชุมชน ปีงบประมาณ 2561-2562
- 4) ยุทธศาสตร์กรมการพัฒนาชุมชน (พ.ศ. 2560 – 2564)
- 5) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 6) ภาพรวมการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12

(พ.ศ. 2560 – 2564)

- 7) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการ

1.1 ความหมายการประเมินผล การประเมินผล มีผู้ให้ความหมายหลายประการ ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ กล่าวคือ

Good (1973) กล่าวว่า การประเมินผล คือการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานจริงกับผล ที่คาดว่าจะได้รับว่ามีความแตกต่างเพียงใด (Good, 1973 อ้างผ่าน ภูมิศักดิ์ ราชศรี, 2554)

Robbins (1973) กล่าวว่า การประเมินผลเป็นกระบวนการของการดูแล และติดตาม เพื่อที่จะดูว่าองค์กรหรือหน่วยงานได้รับและใช้ทรัพยากรเพื่อการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ของโครงการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใด (Robbins, 1973 อ้างผ่าน ภูมิศักดิ์ ราชศรี, 2554)

ไบร์อันและไวท์ (1976) กล่าวว่า การประเมินผลเป็นความพยายามอย่างหนึ่งในการ บันทึกลงถึงสิ่งที่เกิดขึ้นและกำหนดว่าทำไมสิ่งนั้นจึงเกิดขึ้น การประเมินจึงหมายความว่า เป็นความ

พยายามที่จะค้นหาว่าแผนหรือโครงการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอะไร เป็นไปตามความคาดหมายไว้หรือไม่เพียงใด

Rossi and freeman (1982) กล่าวว่า การประเมินผลเป็นการประยุกต์ใช้กระบวนการวิจัยทางสังคมศาสตร์อย่างเป็นระบบ เพื่อประเมินกรอบความคิด รูปแบบการดำเนินงาน และประโยชน์ของแผนงานในการแทรกแซงทางสังคม กล่าวคือการวิจัยประเมินผลเกี่ยวกับการใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อวินิจฉัยและปรับปรุงวางแผนประสิทธิผล และประสิทธิภาพของแผนงาน (Rossi and freeman ,1982 อ้างผ่าน ภูมิศักดิ์ ราศรี, 2554)

1.2 ความหมายของการประเมินผลโครงการ การประเมินผลโครงการมีผู้ให้ความหมายหลายประการ กล่าวคือ

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2547) กล่าวว่า การประเมินผลโครงการ หมายถึง กระบวนการศึกษาแสวงหาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการว่า เป็นไปตามหลักเกณฑ์และขั้นตอนต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคอะไร และบรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ หรือไม่มีผลกระทบในแง่บวกต่าง ๆ อย่างไรที่ เกิดขึ้นจากโครงการ

สุโขทัยธรรมมาธิราช (2547) ให้ความหมายว่า เป็นกระบวนการศึกษาวิเคราะห์อย่างถ่องแท้เกี่ยวกับปัจจัยนำเข้ากิจกรรมต่าง ๆ และผลลัพธ์ของแผนงานโครงการ เปรียบเทียบกับบรรทัดฐาน หรือสิ่งที่กำหนด อาจจะเป็นวัตถุประสงค์ เป้าหมาย นโยบาย มาตรการ หรืองบประมาณ เป็นต้น

1.3 มิติในการประเมินผลสรุปโครงการ

JICA (2004) ให้ความหมายว่า การประเมินผลสรุปโครงการ จะให้ความสำคัญกับการประเมินในมิติด้านประสิทธิผลและประสิทธิภาพของโครงการ (JICA, 2004 อ้างผ่าน ภูมิศักดิ์ ราศรี, 2554)

1.4 การประเมินมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Results Based Evaluation)

Kusek and Rist (2004) ให้ความหมายว่า การประเมินมุ่งผลสัมฤทธิ์ เป็นการประเมินที่ผล (results) ของการดำเนินโครงการ ซึ่งหมายถึงทั้งผลลัพธ์ (outcome) และผลกระทบ (impact) จากการดำเนินโครงการในขณะเดียวกันจะตรวจสอบถึงสาเหตุของการเกิดผลด้วย (Kusek and Rist, 2004 อ้างในภูมิศักดิ์ ราศรี, 2554)

การประเมินมุ่งผลสัมฤทธิ์ จึงให้ความสำคัญกับการพิจารณาทั้งระบบ ตั้งแต่ความสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมายกับผลลัพธ์โครงการ และความสัมพันธ์กับการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วยผลผลิต กิจกรรม และปัจจัยนำเข้า

ผลที่ได้จากการประเมินมุ่งผลสัมฤทธิ์จึงเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจปรับปรุงการดำเนินโครงการ ตลอดจนการขยายหรือยุติโครงการ

องค์กรภาครัฐต้องแสดงออกถึงความรับผิดชอบทางสาธารณะ (Public Accountability) ด้วยการแสดงผลงานที่บ่งบอกถึงความโปร่งใสความไว้วางใจ และพร้อมที่จะเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะได้ โดยอาศัยการติดตามและประเมินผลที่เป็นรูปธรรม

การประเมินแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ถูกนำมาใช้ในการบริหารที่ให้ความสำคัญต่อผลการดำเนินงาน และการตรวจวัดความสำเร็จในการดำเนินงาน ทั้งในแง่ของปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และผลลัพธ์จะต้องมีการกำหนดตัวชี้วัด เป้าหมาย วัดดูประสงค์ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้น การวิจัยนี้จึงเป็นลักษณะการประเมินมุ่งผลสัมฤทธิ์ เพื่อให้คำตอบว่า สามารถดำเนินการให้บรรลุผลได้จริงหรือไม่

2. ตัวแบบการประเมินโครงการ: ตัวแบบชิป (CIPP Model)

ตัวแบบในการประเมินโครงการมีอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ตัวแบบที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายมากที่สุดตัวแบบหนึ่งคือ ตัวแบบชิป(CIPP Model) ในปี ค.ศ. 1966 แดเนียล สต๊ฟเฟิลบีม (Daniel Strufflebeam) และคณะ ได้สร้างตัวแบบสำหรับใช้ในการประเมินผลโครงการสาขาการบริหารการศึกษา และได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับการประเมินออกมาหนึ่งเล่มชื่อว่า “Educational Evaluation and Decision-making” ในปี ค.ศ.1971 หนังสือเล่มนี้ได้เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางในวงการศึกษาของไทย เพราะได้ให้แนวคิด และวิธีการในการวัดและประเมินผลการศึกษาที่น่าสนใจและไม่ล้าสมัยอีกด้วยนอกจากนั้น สต๊ฟเฟิลบีมก็ได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับการประเมินและรูปแบบของการประเมินอีกหลายเล่มอย่างต่อเนื่อง จึงอาจกล่าวได้ว่า เขาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทฤษฎีการประเมิน จนเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ทั้งนี้มีพัฒนาการในการสร้างตัวแบบชิป (CIPP Model) โดยสังเขปดังต่อไปนี้

สต๊ฟเฟิลบีม และคณะ ได้สร้างตัวแบบ CIPP ขึ้นในปี ค.ศ.1966 สำหรับใช้ในการประเมินผลโครงการสาขาการบริหารการศึกษา โดยเป็นการศึกษาโครงการแบบเน้นกระบวนการ (Formative Approach) จากปัจจัยนำเข้าที่เข้าสู่กระบวนการ และจากกระบวนการก่อให้เกิดผลผลิต ซึ่งได้แก่ ผลิตภัณฑ์ในบริบทของสภาพแวดล้อม

ต่อมาในปี 1967 สตีฟเฟิลบีม ได้พัฒนาตัวแบบ CIPP โดยเน้นการกำหนดเป้าประสงค์ (Corporate Goal-setting) จากการวิเคราะห์(Context) หรือสภาพแวดล้อม รวมถึงการประเมินความต้องการ (Needs Assessment) และการวางแผนจากการศึกษาความมั่งคั่งของปัจจัยนำเข้า และการประเมินยุทธศาสตร์เพื่อเป็นการกำหนดยุทธวิธีหรือแผนงาน

สตีฟเฟิลบีม ได้พัฒนาตัวแบบ CIPP เป็นครั้งที่ 3 ในปี ค.ศ.1971 โดยเพิ่มเติมการนำผลของการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงยุทธวิธีหรือแผนงาน จากนั้นในปี ค.ศ.1972 ก็ได้พัฒนาตัวแบบ CIPP เป็นครั้งที่ 4 ซึ่งได้ให้น้ำหนักกับวิธีการศึกษาแบบเน้นผลรวมสรุปของโครงการ (Summative Approach) ไปพร้อม ๆ กับการศึกษาแบบเน้นกระบวนการดำเนินโครงการ (Formative Approach) และในการพัฒนาครั้งที่ 5 เขาได้ขยายขอบเขตของแนวคิดเกี่ยวกับผลผลิต (Product) ออกไปสู่ยุทธวิธี หรือแผนงานระยะยาวที่เหมาะสม

การพัฒนาตัวแบบ CIPP ครั้งที่ 5 ของ สตีฟเฟิลบีม ได้กำหนดให้มีการประเมิน 10 หมวดดังต่อไปนี้

(1) การจัดทำข้อตกลงระหว่างผู้ประเมินกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย(Contractual Agreements) เกี่ยวกับระเบียบวิธี งบประมาณ การวางแผนกิจกรรมร่วมกัน

(2) การประเมินผลบริบท (Context Evaluation) เกี่ยวกับความต้องการ ผลประโยชน์ และปัญหาภายใต้สภาพแวดล้อมที่กำหนด

(3) การประเมินผลปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เกี่ยวกับการวางแผนกิจกรรมและงบประมาณ

(4) การประเมินผลกระบวนการ (Process Evaluation) เกี่ยวกับการจัดทำกิจกรรมการบันทึกผลการปฏิบัติงาน และการติดตามผล

(5) การประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) เกี่ยวกับผลกระทบต่อชุมชน

(6) การประเมินประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation) เกี่ยวกับผลลัพธ์จากการดำเนินกิจกรรม

(7) การประเมินความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) เกี่ยวกับความต่อเนื่องในอนาคต

(8) การประเมินการแพร่กระจาย (Transportability Evaluation) เกี่ยวกับการแพร่กระจายไปยังชุมชนอื่น

(9) การประเมินผลสรุปรวมยอด (Meta Evaluation) เป็นการสรุปผลรวมยอดจากรายงานการประเมินผลที่ใช้ระเบียบวิธีที่มีความแตกต่างกัน

(10) การนำเสนอบทเรียนสุดท้าย (Final Synthesis Report) เกี่ยวกับสิ่งที่จัดทำ ผลสำเร็จ และบทเรียนจากประสบการณ์

กล่าวโดยสรุป ตัวแบบซิป (CIPP Model) ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ 1) บริบท (Context) 2) ปัจจัยนำเข้า (Input) 3) กระบวนการ (Process) และ 4) ผลผลิต (Product) ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบนั้น มีมิติในการพิจารณาสำหรับการประเมิน ดังนี้

(1) การประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) เป็นการศึกษาสภาพแวดล้อม และปัจจัยพื้นฐานของโครงการ อันได้แก่ นโยบาย วิสัยทัศน์ ปัญหา แหล่งทุน สภาพความผันผวนทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ตลอดจนแนวโน้มการก่อตัวของปัญหาที่อาจจะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินโครงการ เป็นต้น

(2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ซึ่งจำแนกเป็นบุคลากร สิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องมือ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ จิตความสามารถทางการบริหารงาน ซึ่งแต่ละปัจจัยก็ยังมีจำแนกย่อยออกไปอีก เช่น บุคลากร อาจพิจารณาถึง เพศ อายุ สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ความพึงพอใจ ความคาดหวัง ทักษะ ความรู้ ความสามารถ ศักยภาพ ประสบการณ์ วุฒิการศึกษา ถิ่นที่อยู่ และลักษณะของกลุ่มทางสังคม เป็นต้น

(3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการศึกษาการดำเนินการตามยุทธวิธี หรือแผนงานนั้นว่าเป็นไปตามขั้นตอนที่ได้ถูกกำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร อีกทั้งยังเป็นการศึกษาค้นหาข้อบกพร่อง จุดอ่อนหรือจุดแข็งของกระบวนการบริหารจัดการโครงการ โดยพิจารณาจุดเน้นที่ว่า กระบวนการของโครงการจะทำให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ถูกกำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

(4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการตรวจสอบประสิทธิผลของโครงการ โดยเฉพาะความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ที่ได้ถูกกำหนดไว้กับผลผลิตที่ได้ออกมา จากนั้นจึงนำเกณฑ์การวัดผลที่ได้กำหนดไว้ไปใช้ตัดสิน อนึ่ง เกณฑ์การวัดผลที่ได้กำหนดไว้ดังกล่าวนั้น อาจเป็นเกณฑ์มาตรฐานที่บุคคลหรือหน่วยงานอื่นได้กำหนดไว้ หรืออาจเป็นเกณฑ์การวัดผลที่กำหนดขึ้นเองก็ได้

นอกจากจะทำการประเมินโครงการโดยพิจารณาองค์ประกอบทั้ง 4 ประการดังกล่าวแล้ว ยังมีความจำเป็นที่จะต้องนำแนวพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นหลักคิดในการประเมินโครงการอีกด้วย โดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปทำการประเมินโครงการในทุก ๆ องค์ประกอบ และในทุก ๆ มิติที่ทำการประเมินโครงการตามตัวแบบซิป (CIPP Model) ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว

3. โครงการสร้างสัมมาชีพชุมชน

การสร้างสัมมาชีพชุมชน เป็นกระบวนการให้ชาวบ้านสอนชาวบ้าน ซึ่งมีโครงการที่ต้องดำเนินการต่อเนื่องสัมพันธ์กัน ใน 3 ลักษณะคือ โครงการหลัก จำนวน 5 โครงการ โครงการสนับสนุน จำนวน 3 โครงการ และโครงการยกระดับต่อยอด จำนวน 7 โครงการ ดังนี้

3.1 โครงการหลัก จำนวน 5 โครงการ ประกอบด้วย

3.1.1 โครงการพัฒนาผู้นำสัมมาชีพ

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด ตรวจสอบปราชญ์ชุมชนเป้าหมายที่จะเข้ารับการอบรมตามหลักสูตร “วิทยากรผู้นำสัมมาชีพ” จากศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชน ซึ่งต้องตรงกับจำนวนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตามพื้นที่ยุทธศาสตร์ที่ 1 การส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการเกษตรและชนบท จำนวน 23,589 หมู่บ้านๆ ละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 23,589 คน และเป็นบุคคลเดียวกับฐานข้อมูลตามแบบรายงานปราชญ์ชุมชนหรือผู้ประสบความสำเร็จหรือเชี่ยวชาญในอาชีพเพื่อเตรียมเข้ารับการฝึกอบรมเป็นวิทยากรสัมมาชีพ ที่จังหวัดได้รวบรวมส่งให้กรมฯ เรียบร้อยแล้วหรือหากมีการเปลี่ยนแปลง เพื่อจัดได้บุคคลที่จะขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนได้ ขอให้จังหวัดดำเนินการปรับปรุงแก้ไขฐานข้อมูลและแจ้งให้กรมฯ ทราบตามแบบทะเบียนข้อมูลทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชน

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ แจ้งให้ปราชญ์ชุมชนเป้าหมายในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตามพื้นที่ความรับผิดชอบของยุทธศาสตร์ที่ 1 จำนวน 23,589 หมู่บ้านๆ ละ 1 คน เดินทางเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตร “วิทยากรผู้นำสัมมาชีพ” ณ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นไปตามแผนการฝึกอบรมที่กรมการพัฒนาชุมชนกำหนด จำนวนรุ่นละ 4 วัน เพื่อเพิ่มพูนทักษะด้านการถ่ายทอดความรู้และการจัดกระบวนการสัมมาชีพ และสามารถกลับไปทำหน้าที่เป็น “วิทยากรสัมมาชีพชุมชน” ในระดับหมู่บ้านได้อย่างมีคุณภาพ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2559, หน้า 5)

3.1.2 โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการวิทยากรสัมมาชีพชุมชนระดับจังหวัด

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด ดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการวิทยากรสัมมาชีพชุมชนระดับจังหวัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างทีมปราชญ์ชุมชนตามประเภทอาชีพ และวางแผนปฏิบัติการฝึกอาชีพให้กับประชาชนในหมู่บ้านกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ปราชญ์ชุมชนที่ได้รับการคัดเลือกในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตามพื้นที่ความรับผิดชอบของยุทธศาสตร์ที่ 1 และผ่านการอบรมหลักสูตร “วิทยากรผู้นำสัมมาชีพ” จำนวน 23,589 หมู่บ้านๆละ 1 คนรวมทั้งสิ้น 23,589 คน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2559, หน้า 6)

3.1.3 โครงการเตรียมความพร้อมทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชนระดับหมู่บ้าน

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอส่งเสริมและสนับสนุนการจัดประชุมเตรียมความพร้อมทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชนระดับหมู่บ้าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชนระดับหมู่บ้านให้มีความพร้อม สามารถจัดการฝึกอบรมอาชีพ ให้กับประชาชนในหมู่บ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ประชาชนชุมชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตามพื้นที่ความรับผิดชอบของยุทธศาสตร์ที่ 1 การส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคเกษตรและชนบท จำนวน 23,589 หมู่บ้าน ๗ ละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 117,945 คน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2559, หน้า 9)

3.1.4 โครงการส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอส่งเสริมและสนับสนุนการส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมอาชีพตามแนวทางสัมมาชีพชุมชนแก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายผู้แทนครัวเรือนเป้าหมายที่ต้องการฝึกอาชีพในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตามพื้นที่ยุทธศาสตร์ที่ 1 จำนวน 23,589 หมู่บ้าน ๗ ละ 26 คนรวมทั้งสิ้น 471,780 คน โดยเน้นผู้แทนครัวเรือนยากจนตามเกณฑ์ จปฐ. เป็นกลุ่มเป้าหมายแรก(กรมการพัฒนาชุมชน, 2559, หน้า 14) โดยงานวิจัยในครั้งนี้จะเน้นประเมินผลโครงการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้านเป็นหลักซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

เลขที่โครงการ	11 / 2561
ชื่อโครงการ	สร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน
ส่วนราชการที่รับผิดชอบ	สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเลย

1. หลักการและเหตุผล

การขับเคลื่อนการดำเนินงานสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดเลย ได้ให้ความสำคัญในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้และยุทธศาสตร์ด้านการแก้ปัญหา ความยากจน ความเหลื่อมล้ำและสร้างการเติบโตจากภายใน ภายใต้แผนงานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนเข้มแข็งมาดำเนินการให้ปรากฏผลให้เป็นรูปธรรม โดยการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ใช้ประโยชน์จากทุนชุมชนเป็นภูมิคุ้มกัน ทำให้ชุมชนมีพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยการถ่ายทอดประสบการณ์จากผู้รู้หรือคนมีคุณภาพของชุมชน และพัฒนาศูนย์เรียนรู้เป็นแหล่งเรียนรู้/ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านสัมมาชีพชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง/ฝึกอบรมด้านอาชีพและคนในชุมชนมีอาชีพมีรายได้เพิ่มขึ้น

2. วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีองค์ความรู้ในอาชีพ และนำความรู้ไปประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนตามแนวทางการสร้างสัมมาชีพชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. วิธีการดำเนินงาน

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ดำเนินกิจกรรมสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษา ทำความเข้าใจแนวทางการสร้างสัมมาชีพชุมชนที่กรมฯ จัดส่งให้โดยละเอียด
2. กำหนดรูปแบบและจัดทำแผนปฏิบัติการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน ให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการฝึกออาชีพที่ได้จากกิจกรรมการเตรียมทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กรมฯ กำหนด

3. เตรียมความพร้อมกลุ่มเป้าหมาย (ต่อเนื่องจากกิจกรรมเตรียมความพร้อมทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชน)

- 3.1 ทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชน หมู่บ้านละ 5 คน
- 3.2 ครัวเรือนเป้าหมาย หมู่บ้านละ 20 ครัวเรือน (ผู้แทนครัวเรือนละ 1 คน)

4. ดำเนินกิจกรรมสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน ระยะเวลา 3 วัน โดยสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอส่งเสริมและสนับสนุนทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชนในการจัดฝึกอบรมอาชีพให้ครัวเรือนเป้าหมาย มีรายละเอียด ดังนี้

วันที่หนึ่ง ฝึกอบรมให้ความรู้ภาควิชาการหรือทฤษฎีที่ต่องู่เกี่ยวกับอาชีพที่ครัวเรือนเป้าหมายสนใจหรือเป็นอาชีพที่คัดเลือกร่วมกับทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชนของแต่ละหมู่บ้าน (จากการเตรียมความพร้อม

ทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชน) ซึ่งอาจมีการสาธิตหรือฝึกปฏิบัติร่วมด้วยเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจให้กับผู้แทนครัวเรือนเป้าหมายที่ร่วมการฝึกอบรม โดยดำเนินการในหมู่บ้าน ณ ศูนย์เรียนรู้และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง/บ้านพักวิทยากรสัมมาชีพชุมชน/ปราชญ์ชุมชนด้านอาชีพ หรือสถานที่ที่เหมาะสม

วันที่สอง ศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้และสร้างแรงจูงใจด้านอาชีพและเสริมสร้างการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ณ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงหรือบ้านปราชญ์ชุมชนด้านอาชีพ หรือศูนย์เรียนรู้และขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เข้มแข็ง หรือแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ที่เหมาะสม

วันที่สาม ฝึกปฏิบัติอาชีพให้ครัวเรือนเป้าหมาย ณ บ้านของครัวเรือนที่เข้ารับการอบรม โดยทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชนและทีมสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนในพื้นที่ติดตามเป็นที่เลี้ยงในการฝึกปฏิบัติ โดยมีการสนับสนุนวัสดุฝึกปฏิบัติอาชีพแก่ครัวเรือนเป้าหมาย

5. กำกับ ติดตามให้ทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชนระดับหมู่บ้านและทีมสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชน ในพื้นที่ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการติดตามสนับสนุนการประกอบอาชีพของครัวเรือนเป้าหมายที่ผ่านการอบรมอาชีพ เพื่อส่งเสริมให้ครัวเรือนฯ ประกอบอาชีพที่ได้ฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนมีรายได้เพิ่มขึ้น

6. สนับสนุนให้ชุมชนจัดระบบบริหารการจัดการเงินทุนประกอบอาชีพ ส่งเสริมช่องทางการตลาดเพื่อให้ครัวเรือนสามารถประกอบอาชีพและสร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง

7. จัดทำฐานข้อมูลครัวเรือนเป้าหมาย เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการต่อยอดการพัฒนาและส่งฐานข้อมูลดังกล่าวให้จังหวัดและกรมฯ ตามลำดับ

8. สรุป และรายงานผลการดำเนินงานส่งให้จังหวัด พร้อมทั้งบันทึกผลการดำเนินงานในระบบ Budget And Project Management (BPM)

เงื่อนไข ให้ดำเนินกิจกรรมการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้านหลังจากเตรียมความพร้อมทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชนเสร็จเรียบร้อยแล้ว เพื่อให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการฝึกอาชีพที่ได้จากกิจกรรมการเตรียมทีมวิทยากรสัมมาชีพชุมชน

4. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้แทนครัวเรือนในหมู่บ้านเป้าหมาย 14 อำเภอ จำนวน 176 หมู่บ้านๆ ละ 25 คน รวมทั้งสิ้น 4,400 คน (รายละเอียดตามบัญชีแนบ)

5. งบประมาณดำเนินการ

งบประมาณ ดำเนินการหมู่บ้านละ 49,700 บาท ดำเนินการในไตรมาส 1 จำนวน 67 หมู่บ้าน จำนวนเงิน 3,329,900 บาท และ ดำเนินการในไตรมาส 2 จำนวนเงิน 5,417,300 บาท รวมงบประมาณทั้งสิ้น 8,747,200 บาท รายละเอียดตามรายการวัสดุ ครุภัณฑ์ ตามเอกสารแนบ

6. หน่วยดำเนินการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ พื้นที่ดำเนินการ ดำเนินการระดับหมู่บ้าน รวมจำนวน 176 หมู่บ้าน (รายละเอียดแนบ)

/7. ระยะเวลาดำเนินการ...

7. ระยะเวลาดำเนินการ

ดำเนินการไตรมาส 1 - 2 (พฤศจิกายน 2561 - มีนาคม 2562) หมู่บ้านละ 3 วัน (รายละเอียดตามบัญชีแนบ)

8. ผู้รับผิดชอบโครงการ

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเลย

9. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ประชาชนเป้าหมายที่ได้รับการส่งเสริมอาชีพตามแนวทางสัมมาชีพมีอาชีพ และมีรายได้เพิ่มขึ้น

10. ตัวชี้วัดกิจกรรม

1. จำนวนประชาชนเป้าหมายที่ได้รับการส่งเสริมอาชีพ จำนวน 3,520 คน (ครัวเรือน)
2. ร้อยละ 85 ของประชาชนเป้าหมายที่ได้รับการส่งเสริมอาชีพ นำความรู้ไปประกอบอาชีพตามแนวทางสัมมาชีพ และมีรายได้เพิ่มขึ้น

(ลงชื่อ)..... ผู้เสนอโครงการ

(นายเสฏฐชัย ยุทธเศรษฐศิริ)

ตำแหน่ง หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชน

(ลงชื่อ)..... ผู้ตรวจสอบโครงการ

(นายอร่ามศักดิ์ วิริยะศรีสุวัฒนา)

ตำแหน่ง หัวหน้ากลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชน

ความเห็นของผู้ว่าราชการจังหวัดเลย..... - อนุมัติ -

(ลงชื่อ)..... ผู้อนุมัติโครงการ

(นางชชดา ฐลีจันทร์)

ตำแหน่ง พัฒนาการจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน

ผู้ว่าราชการจังหวัดเลย

ภาพที่ 3.3 หนังสืออนุมัติโครงการ(ต่อ)

3.1.5 โครงการสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนา กลุ่มอาชีพ

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ดำเนินการสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนา กลุ่มอาชีพตามแนวทางสัมมาชีพชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ครัวเรือน สัมมาชีพที่ผ่านการพัฒนามีการรวมกลุ่มจัดตั้งและพัฒนาเป็นกลุ่มอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้ กลุ่มเป้าหมาย ครัวเรือนสัมมาชีพชุมชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตามพื้นที่ยุทธศาสตร์ที่ 1 จำนวน 23,589 หมู่บ้าน ที่เลือกอาชีพเดียวกันหรือประเภทอาชีพเดียวกันและที่ผ่านการฝึกปฏิบัติ อาชีพในระดับหมู่บ้านนำผลจากการฝึกปฏิบัติอาชีพไปประกอบอาชีพได้อย่างต่อเนื่อง จำนวน 2,360 กลุ่ม (10 % ของจำนวนหมู่บ้านเป้าหมาย) (กรมการพัฒนาชุมชน, 2559, หน้า 18)

3.2 โครงการสนับสนุน จำนวน 3 โครงการ ประกอบด้วย

3.2.1 โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการทีมสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชน ระดับประเทศ

สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน ดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการทีม สนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนระดับประเทศโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้นำเครือข่ายองค์กร ชุมชนระดับประเทศ มีความรู้ ความเข้าใจการดำเนินงานสัมมาชีพชุมชน ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถสนับสนุนการขับเคลื่อนกิจกรรมสัมมาชีพชุมชนได้ (กรมการ พัฒนาชุมชน, 2559, หน้า 21)

3.2.2 โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการทีมสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชน ระดับจังหวัด

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด ดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการทีมสนับสนุน การขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนระดับจังหวัดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้องค์กรที่เป็นทีมสนับสนุนการ ขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนระดับจังหวัด สามารถเป็นกลไกสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชน ระดับจังหวัดได้กลุ่มเป้าหมาย : จำนวน 76 รุ่นๆ ละ 50 คน (รวม 3,800 คน) โดย 1 รุ่น ประกอบด้วย

- 1) คณะกรรมการพัฒนาสตรีจังหวัด (กพสจ.) จำนวน 12 คน
- 2) คณะกรรมการศูนย์ประสานงานองค์การชุมชนระดับจังหวัด (ศอช.จ.)

จำนวน 14 คน

- 3) คณะกรรมการชมรมอาสาพัฒนาชุมชนระดับจังหวัด จำนวน 12 คน
- 4) คณะกรรมการเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตระดับจังหวัด หรือ

ผู้แทนคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวน 12 คน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2559, หน้า 23)

3.2.3 โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการที่สนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชน

ระดับ อำเภอ

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการที่สนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนระดับอำเภอ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้องค์กรที่เป็นที่สนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนระดับอำเภอ สามารถเป็นกลไกสนับสนุนการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนระดับอำเภอได้

กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 878 รุ่นๆ ละ 50 คน (รวม 43,900 คน) โดย 1 รุ่นประกอบด้วย

- 1) คณะกรรมการพัฒนาสตรีอำเภอ (กพสอ.) จำนวน 12 คน
- 2) คณะกรรมการศูนย์ประสานงานองค์การชุมชนระดับอำเภอ (ศอช.อ.) จำนวน 14 คน
- 3) คณะกรรมการชมรมอาสาพัฒนาชุมชนระดับอำเภอ จำนวน 8 คน
- 4) คณะกรรมการเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตระดับอำเภอ หรือผู้แทนคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวน 12 คน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2559, หน้า 24-25)

3.3 โครงการยกระดับต่อยอด จำนวน 7 โครงการ

3.3.1 โครงการบูรณาการแผนชุมชนระดับตำบล

การบูรณาการแผนชุมชนระดับตำบลเป็นบทบาทภารกิจหลักของศูนย์ประสานงานองค์การชุมชนระดับตำบล (ศอช.ต.) ซึ่งเป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดำเนินงานศูนย์ประสานงานองค์การชุมชน พ.ศ.2551 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการบูรณาการแผนชุมชนระดับตำบลและการใช้ประโยชน์จากแผนชุมชนในการสร้างสัมมาชีพชุมชนที่มุ่งเน้นการบูรณาการปัญหา ความต้องการ จัดกลุ่มเพื่อสร้างน้ำหนัก ชี้นำเพื่อสร้างความร่วมมือในการจัดการปัญหาและตอบสนองความต้องการ โดยมุ่งเน้นด้านการสร้างสัมมาชีพชุมชนและเพื่อสนับสนุนให้คณะกรรมการศูนย์ประสานงานองค์การชุมชนระดับตำบล (ศอช.ต.) เป็นกลไกหลักในการบูรณาการแผนชุมชนระดับตำบล ที่เชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาอำเภอ และแผนพัฒนาจังหวัดมุ่งเน้นการเพิ่ม โอกาสเข้าถึงแหล่งงบประมาณที่สนับสนุนการยกระดับต่อยอดการสร้างสัมมาชีพชุมชน ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วยคณะกรรมการศูนย์ประสานงานองค์การชุมชนระดับตำบล (ศอช.ต.) จำนวน 6,095 ตำบล ๆ ละอย่างน้อย 20 คน โดยมีที่ปฏิบัติการตำบลหรือประชารัฐตำบลร่วมสนับสนุนการจัดเวทีประชาคมบูรณาการฯ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2559, หน้า 27)

3.3.2 โครงการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ดำเนินการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้าน ให้มีระบบการบริหารจัดการชุมชนแบบบูรณาการที่เข้มแข็งในการสร้างสัมมาชีพชุมชน กลุ่มเป้าหมาย หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ความรับผิดชอบของยุทธศาสตร์ที่ 1 ที่ผ่านการคัดเลือกอำเภอละ 1 หมู่บ้าน รวม 878 หมู่บ้าน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2559, หน้า 32)

3.3.3 โครงการสนับสนุนสัมมาชีพชุมชนแก่ครัวเรือนยากจน

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ดำเนินการสนับสนุนสัมมาชีพชุมชนแก่ครัวเรือนยากจน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนเพิ่มโอกาส/ความสำเร็จในการประกอบอาชีพ และมีรายได้ตามแนวทางสัมมาชีพชุมชนของครัวเรือนยากจนเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมาย ครัวเรือนยากจนเป้าหมายที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2559 ที่พัฒนาได้ (ไม่รวมครัวเรือนยากจนที่ไม่สามารถพัฒนาได้ เนื่องจากขรา พิการ อยู่คนเดียวต้องให้การสงเคราะห์เพียงอย่างเดียว) จำนวน 10,054 ครัวเรือน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2559, หน้า 34)

3.3.4 โครงการพัฒนาผู้นำสัมมาชีพชุมชนระดับตำบล

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด ดำเนินการพัฒนาผู้นำสัมมาชีพชุมชนระดับตำบล กิจกรรมพัฒนาผู้นำสัมมาชีพชุมชนระดับตำบลด้วยระบบมาตรฐานการพัฒนาชุมชน (มชช.) และประเมินมาตรฐานผู้นำสัมมาชีพชุมชนระดับตำบล โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการยกระดับผู้นำสัมมาชีพชุมชน ตามระบบมาตรฐานการพัฒนาชุมชน แก่กลุ่มเป้าหมายและเพื่อยกระดับผู้นำสัมมาชีพชุมชน ให้ผ่านการรับรองด้วยระบบมาตรฐานการพัฒนาชุมชน กลุ่มเป้าหมาย ผู้นำสัมมาชีพชุมชน จำนวน 6,095 คน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2559, หน้า 35)

3.3.5 โครงการพัฒนาผู้นำชุมชนรุ่นใหม่สืบสานงานสัมมาชีพชุมชน

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด ดำเนินการพัฒนาผู้นำชุมชนรุ่นใหม่สืบสานงานสัมมาชีพชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพคนรุ่นใหม่ในชุมชน ให้สามารถเป็นกลไกในการบริหารจัดการชุมชนและเป็นผู้นำชุมชนรุ่นใหม่ที่สืบสานงานสัมมาชีพชุมชน กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 76 รุ่น ๆ ละ 20 คน รวม 1,520 คน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2559, หน้า 36)

3.3.6 โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการองค์กรสตรีระดับภาคส่งเสริมครัวเรือนสัมมาชีพชุมชน

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดที่ตั้งภาค จัดประชุมเชิงปฏิบัติการคณะกรรมการพัฒนาสตรีภาค (กพสภ.) และเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนผู้รับผิดชอบงานสตรีของจังหวัดในภาค โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการพัฒนาสตรีภาค มีความรู้ ความเข้าใจการดำเนินงานสัมมาชีพชุมชน

ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถส่งเสริมองค์กรสตรีในการสนับสนุนการขับเคลื่อนกิจกรรมพัฒนาสตรีและครัวเรือนสมาชิกชุมชน กลุ่มเป้าหมาย คณะกรรมการพัฒนาสตรีภาค (กพสภ.) 4 ภาค (กรมการพัฒนาชุมชน, 2559, หน้า 37)

3.3.7 โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการสร้างเครือข่ายนักจัดการความรู้ชุมชน

สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน ดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการสร้างเครือข่ายนักจัดการความรู้ชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาทักษะในการเป็นนักจัดการความรู้ชุมชน เพื่อให้ นักจัดการความรู้สามารถสร้างเครือข่ายนักจัดการความรู้ชุมชนในระดับชุมชนได้ และเพื่อสร้างเครือข่ายนักจัดการความรู้ระดับจังหวัด และระดับชุมชน ให้สามารถเป็นทีมเครือข่ายในการพัฒนา และนำความรู้ในการจัดความรู้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน กลุ่มเป้าหมาย 76 จังหวัดๆ ละ 2 คน รวม 152 คน ประกอบด้วย (กรมการพัฒนาชุมชน, 2559, หน้า 39)

4. ทิศทางยุทธศาสตร์กรมการพัฒนาชุมชน (พ.ศ. 2560 – 2564)

แผนยุทธศาสตร์กรมการพัฒนาชุมชน พ.ศ. 2560 – 2564 ได้นำสถานการณ์ปัจจุบัน และสภาพแวดล้อมของการบริหารประเทศ นำมาใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในช่วงอนาคตที่ก่อเกิดการเปลี่ยนแปลงของประเทศ ชุมชน ในด้านที่มีผลต่อการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน ให้มุ่งไปสู่เป้าสูงสุด ภายใต้วิสัยทัศน์ “เศรษฐกิจฐานรากมั่นคงและชุมชนพึ่งตนเองได้ ภายในปี 2564” กรมการพัฒนาชุมชนได้มุ่งขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งได้ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ ทำให้มีความง่าย ทำหาย และเป็นไปได้ในการปฏิบัติให้สอดคล้องกับทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ยุทธศาสตร์ของประเทศไทย นโยบายของรัฐบาล สถานการณ์สภาพแวดล้อมในปัจจุบัน เพื่อให้บุคลากรทุกคน ใช้เป็นกรอบทิศทางการปฏิบัติงาน โดยสามารถกำหนดรูปแบบ นำไปประยุกต์สู่การปฏิบัติงานให้ตามความเหมาะสม และกรมการพัฒนาชุมชนได้กำหนดให้ปี 2560 ขับเคลื่อนวาระกรมการพัฒนาชุมชน (Agenda) เพื่อมุ่งมั่นว่ากรมการพัฒนาชุมชน พร้อมขับเคลื่อน “สามาชิกชุมชนเข้มแข็งภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อก้าวไปสู่ “เศรษฐกิจครัวเรือนมีความมั่นคง ประชาชนใช้ชีวิตอยู่ในชุมชน อย่างมีความสุข”(กรมการพัฒนาชุมชน, 2559,หน้า5)

4.1 ยุทธศาสตร์กรมการพัฒนาชุมชน (พ.ศ. 2560 – 2564) มี 4 ประเด็น ดังนี้

4.1.1 สร้างสรรค์ชุมชนให้พึ่งตนเองได้ มี 5 กลยุทธ์ คือ

- 1) สร้างและพัฒนาผู้นำสัมมาชีพ
- 2) พัฒนาเครื่องมือเสริมสร้างสัมมาชีพชุมชน
- 3) ส่งเสริมชุมชนและภาคีร่วมพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก
- 4) พัฒนาการบริหารจัดการชุมชน
- 5) บริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาชุมชน

4.1.2 ส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากให้ขยายตัว มี 3 กลยุทธ์ คือ

- 1) เพิ่มศักยภาพผู้ผลิต ผู้ประกอบการ
- 2) พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยองค์ความรู้และนวัตกรรม
- 3) ส่งเสริมช่องทางตลาด

4.1.3 เสริมสร้างทุนชุมชนให้มีประสิทธิภาพและธรรมาภิบาล มี 1 กลยุทธ์ คือ

- 1) พัฒนาระบบการจัดการและการเข้าถึงแหล่งทุนชุมชน

4.1.4 เสริมสร้างองค์กรให้มีขีดสมรรถนะสูง มี 3 กลยุทธ์ คือ

- 1) เสริมสร้างศักยภาพองค์กรเพื่อยกระดับงานพัฒนาชุมชน
- 2) พัฒนาคณากรให้มีคุณภาพ
- 3) ยกระดับภาพลักษณ์องค์กร

5. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวทางการดำรงชีวิตและปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับสถาบันครอบครัว ระดับหมู่บ้าน/ชุมชน จนถึงระดับประเทศ การพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน ทางสายกลาง โดยเฉพาะเรื่องการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้เรียนรู้ความเปลี่ยนแปลงให้ทันต่อโลกาภิวัตน์ในลำดับต่อมาเป็นเรื่อง ความพอเพียง หมายถึง ความพอใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีการพอประมาณ และต้องมีเหตุมีผล และเกาะป้องกันนั่นคือ การมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ซึ่งเป็นสิ่งรับมือกับการกระทำใดๆที่มีผลกระทบอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทุกสภาวะรูปแบบ ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี นักวิชาการและนักธุรกิจที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกๆระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ตามด้วยความ

ชื่อเสียงสุจริต จนทำให้เกิดความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความพากเพียร มีสติปัญญาอยู่ตลอดเวลา และความรอบคอบเพื่อให้มีความสมดุลในการดำเนินชีวิตและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

5.1 เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ ให้มีความพอเพียงกับตัวเอง (Self-Sufficiency) อยู่ได้โดยไม่เดือดร้อน ซึ่งต้องสร้างพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือให้ตนเองสามารถอยู่ได้อย่างพอกินพอใช้ มิได้มุ่งหวังที่จะสร้างความเจริญยกเศรษฐกิจให้เจริญอย่างรวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียวเพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเองได้ ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นไปตามลำดับต่อไปได้ หลักการพึ่งตนเอง หันกลับมายึดเส้นทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) ในการดำรงชีวิต ให้สามารถพึ่งตนเองได้ โดยใช้หลักการพึ่งตนเอง 5 ประการ คือ

5.1.1 ด้านจิตใจ ทำตนให้เป็นที่พึ่งแห่งตนเอง มีจิตใจที่เข้มแข็ง มีจิตสำนึกที่ดี สร้างสรรค์ให้ตนเองและชาติโดยรวม มีจิตใจเอื้ออาทร ประณีประนอม ชื่อสัตย์สุจริตเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ดังกระแสพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับการพัฒนาคนความว่า

“...บุคคลต้องมีรากฐานทางจิตใจที่ดี คือ ความหนักแน่นมั่นคงในสุจริตธรรมและความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้จนสำเร็จ ทั้งต้องมีกุศโลบายหรือวิธีการอันแยบยลในการปฏิบัติงาน ประกอบพร้อมด้วยจึงจะสัมฤทธิ์ผลที่แน่นอน และบังเกิดประโยชน์อันยั่งยืนแก่ตนเองและแผ่นดิน...”

5.1.2 ด้านสังคม แต่ละชุมชนต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย ชุมชนที่แข็งแรงเป็นอิสระดังกระแสพระราชดำรัส ความว่า

“...เพื่อให้งานรุดหน้าไปพร้อมเพรียงกัน ไม่ลดหล่น จึงขอให้ทุกคนพยายามที่จะทำงานหน้าที่อย่างเต็มที่ และให้มีการประชาสัมพันธ์กันให้ดี เพื่อให้งานทั้งหมดเป็นงานที่เกื้อหนุนสนับสนุนกัน...”

5.1.3 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ใช้และจัดการอย่างฉลาดพร้อมทั้งการเพิ่มมูลค่า โดยให้ยึดหลักการของความยั่งยืนและเกิดประโยชน์สูงสุด ดังกระแสพระราชดำรัส ความว่า

“..ถ้ารักษาสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกว่าอยู่ได้อีกหลายร้อยปี ถึงเวลานั้นลูกหลานของเรา ก็อาจหาวิธีแก้ปัญหาต่อไป เป็นเรื่องของเขาไม่ใช่เรื่องของเราแต่เราก็ทำได้ ได้รับความสะอาดไว้ให้พอสมควร.”

5.1.4 ด้านเทคโนโลยี จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว เทคโนโลยีที่เข้ามาใหม่มีทั้งดีและไม่ดี จึงต้องแยกแยะบนพื้นฐานของภูมิปัญญาชาวบ้าน และเลือกใช้เฉพาะที่สอดคล้องกับความต้องการของสภาพแวดล้อม ภูมิประเทศ สังคม ไทย และควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาของเราเอง ดังกระแสพระราชดำรัส ความว่า

“...การเสริมสร้างสิ่งทีชาวบ้านชนบทขาดแคลนและต้องการ คือ ความรู้ในด้านเกษตรกรรม โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นสิ่งที่เหมาะสม...”

“... การใช้เทคโนโลยีอย่างใหญ่โตเต็มรูปหรือเต็มขนาด ในงานอาชีพหลัก ของประเทศ ย่อมจะมีปัญหา...”

5.1.5 ด้านเศรษฐกิจ แต่เดิมนักพัฒนามักมุ่งที่การเพิ่มรายได้ และไม่มี การมุ่งที่การลดรายจ่าย ในเวลาเช่นนี้จะต้องปรับทิศทางใหม่ คือจะต้องมุ่งลดรายจ่ายก่อนเป็นสำคัญ และยึดหลักพออยู่พอกินพอใช้ และสามารถอยู่ได้ด้วยตนเองในระดับเบื้องต้น ดังกระแสพระราชดำรัส ความว่า

“...การที่ต้องการให้ทุกคนพยายามที่จะหาความรู้และสร้างตนเองให้มั่นคงนี้เพื่อตนเอง เพื่อที่จะให้ตัวเองมีความเป็นอยู่ที่ก้าวหน้าที่มีความสุข พอมีพอกินเป็นขั้นหนึ่ง และขั้นต่อไปก็คือให้มีเกียรติว่าขึ้นได้ด้วยตนเอง...”

“...หากพวกเราร่วมมือร่วมใจกัน ทำสักเศษหนึ่งส่วนสี่ ประเทศชาติของเราก็สามารถรอดพ้นจากวิกฤติได้..”

5.2 เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเกษตรกร ทางออกของการแก้ปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจและสังคม คือ จะต้องช่วยให้ประชาชนที่อยู่ในภาคเกษตร และที่กลับคืนสู่ภาคเกษตรมีงานทำ มีรายได้ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องสร้างรากฐานของชนบทให้แข็งแรง เพียงพอที่จะสามารถพึ่งตนเองได้ ในระยะยาว แนวคิดระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงสำหรับเกษตรกรตามแนวพระราชดำริตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการ “ทฤษฎีใหม่” 3 ขั้น คือ

ขั้นที่หนึ่ง: มีความพอเพียงสามารถเลี้ยงดูตนเองได้บนพื้นฐานของความประหยัด

ขั้นที่สอง: รวมพลังกันในรูปการรวมกลุ่ม เพื่อทำการผลิต หาช่องทางการตลาด รวมทั้งด้านสวัสดิการในด้านต่างๆ

ขั้นที่สาม: สร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพและขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้หลากหลาย โดยประสานความร่วมมือกับภาครัฐกิจ ภาคองค์กรพัฒนาเอกชนและภาคราชการในด้านเงินทุน โดยมีนัยสำคัญ คือ

1) ให้ประชาชนพออยู่พอกินสมควรแก่อัตภาพในระดับที่ประหยัด ไม่อดอยาก และเลี้ยงดูตนเองได้ตามหลักปรัชญาของ “เศรษฐกิจพอเพียง”

2) ในหน้าแล้งมีน้ำน้อยก็สามารถเอาน้ำที่เก็บไว้ในสระมาปลูกพืชผักต่างๆ ที่ใช้น้ำน้อยได้โดยไม่ต้องเบียดเบียนชลประทาน

3) ในปีที่ฝนตกตามฤดูกาลโดยมีน้ำดีตลอดปี ทฤษฎีใหม่นี้ก็สามารถสร้างรายได้ให้ร่ำรวยขึ้นได้

4) ในกรณีที่เกิดอุทกภัยก็สามารถที่จะฟื้นตัวและช่วยตนเองได้ในระดับหนึ่ง โดยทางราชการไม่ต้องช่วยเหลือมากเกินไป อันเป็นการประหยัดงบประมาณด้วย ดังนั้นการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ จึงมีความสำคัญและมีบทบาทต่อภาคการเกษตรซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสู่การเจริญเติบโตของประเทศอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตามต้องมียุทธศาสตร์หลายประการที่จะทำให้การทำเกษตรวิธีนี้ประสบผลสำเร็จ และก้าวไปอย่างมั่นคงไม่ล้มเลิกกลางคันมีการขยายผลที่เหมาะสมในทุก ๆ ด้าน ไม่ขยายผลรวดเร็วเกินไป ในขณะที่ผู้มีส่วนร่วมยังคงขาดความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ที่แท้จริง ทฤษฎีใหม่ทำให้เกษตรกรได้รับการตอบสนองทั้งด้านส่วนตัวและสังคมได้ระดับสูง ได้ผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีน้ำเพียงพอ มีรายได้เพิ่มขึ้นครอบครัวอบอุ่น มีความสามัคคีในระดับชุมชนและในระดับสถาบัน เป็นการส่งผลเกื้อกูลซึ่งกันและกัน สภาพพื้นที่ดินเค็มแห้งแล้งขาดแคลนน้ำ กลับกลายเป็นแผ่นดินที่อุดมสมบูรณ์มากขึ้น เป็นการรักษาสมดุลให้กับดินและธรรมชาติ สิ่งที่น่าพึงระวัง คือ การนำชื่อทฤษฎีใหม่ไปใช้ในโครงการต่างๆ ควรเน้นให้ชัดเจนว่า โครงการนั้นๆ มีการพัฒนาการเกษตรในลักษณะแนวทางพระราชดำริทฤษฎีใหม่อย่างแท้จริง เพื่อมิให้เกิดความสับสนในสาระแท้จริงของทฤษฎีใหม่แนวคิดของระบบเศรษฐกิจแบบพออยู่พอกิน กับการแก้ไขวิกฤติทางเศรษฐกิจ และปัญหาทางสังคมของไทย

5.2.1 ประการแรก เป็นระบบเศรษฐกิจที่ยึดถือหลักการที่ว่า “คนเป็นที่พึ่งแห่งตน”

โดยมุ่งเน้นการผลิตพืชผลให้เพียงพอกับความต้องการบริโภคในครัวเรือนเป็นอันดับแรก เมื่อเหลือพอจากการบริโภคแล้ว จึงคำนึงถึงการผลิตเพื่อการค้า ผลผลิตส่วนเกินที่ออกสู่ตลาดก็จะเป็นการกำไรของเกษตรกร ลักษณะเช่นนี้เกษตรกรหลายสถานะเป็นผู้กำหนดหรือเป็นผู้กระทำต่อตลาด

แทนที่ว่าตลาดจะเป็นตัวกระทำหรือเป็นตัวกำหนดเกษตรกร ดังเช่นที่เป็นอยู่และหลักการใหญ่สำคัญยิ่ง คือ การลดค่าใช้จ่ายในการสร้างสิ่งอุปโภค/บริโภคในที่ดินของตนเอง เช่น ข้าว น้ำ ปลา ไข่ ไม้ผล พืชผัก ฯลฯ

5.2.2 ประการที่สอง เศรษฐกิจแบบพอเพียงให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มของชาวบ้าน ทั้งนี้กลุ่มชาวบ้านหรือองค์กรชุมชนจะทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ให้หลากหลายครอบคลุมทั้งการเกษตรแบบผสมผสาน หัตถกรรม การแปรรูปอาหาร การทำธุรกิจค้าขายและการท่องเที่ยวในระดับหมู่บ้าน ฯลฯ เมื่อองค์กรชุมชนเหล่านี้ได้รับการพัฒนาให้เข้มแข็งและมีเครือข่ายที่เพิ่มมากขึ้นแล้ว เกษตรกรทั้งหมดในชุมชนก็จะได้รับการดูแลให้มีรายได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งได้รับการแก้ไขปัญหามาในหลายๆ ด้าน ซึ่งจะทำให้สภาพเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศเติบโตได้อย่างมีเสถียรภาพ ซึ่งหมายความว่าเศรษฐกิจสามารถขยายตัวต่อสภาวะการณ์ด้านการกระจายรายได้ที่ดีขึ้น

5.2.3 ประการที่สาม เศรษฐกิจแบบพอเพียงตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเมตตา ความเอื้ออาทรและความสามัคคีของสมาชิกในชุมชนในการร่วมแรงร่วมใจเพื่อประกอบอาชีพต่างๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจึงไม่ได้หมายถึงรายได้แต่เพียงมิติเดียว หากแต่ยังรวมถึงประโยชน์ในด้านอื่นๆ ด้วย ได้แก่ การสร้างความมั่นคงให้กับสถาบันครอบครัว สถาบันชุมชน ความสามารถในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนบนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีที่งดงามของไทยให้คงอยู่ตลอดไป (กรมการพัฒนาชุมชน, 2556, หน้า 16-19)

6. ภาพรวมการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564)

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) อยู่ในห้วงเวลาของการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่สั่งสมมานานท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น การแข่งขันด้านเศรษฐกิจจะเข้มข้นมากขึ้นสังคมโลกจะมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้นเป็นสภาพไร้พรมแดน การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและจะกระทบชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมาก ขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์เกือบทุกด้านและจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาที่ชัดเจนขึ้น ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 นับเป็นจังหวะเวลาที่ท้าทายอย่างมากที่ประเทศไทยต้องปรับตัวขนานใหญ่ โดยจะต้องเร่งพัฒนาวิทยาศาสตร์

เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรมให้เป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกด้าน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยท่ามกลางการแข่งขันในโลกที่รุนแรงขึ้นมากแต่ประเทศไทยมีข้อจำกัดหลายด้าน อาทิ คุณภาพคนไทยยังต่ำ แรงงานส่วนใหญ่มีปัญหาทั้งในเรื่ององค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ สังคมขาดคุณภาพและมีความเหลื่อมล้ำสูงที่เป็นอุปสรรคต่อการยกระดับศักยภาพการพัฒนา โครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมสูงวัยส่งผลให้ขาดแคลนแรงงานจำนวนประชากรวัยแรงงานลดลงตั้งแต่ปี 2558 และโครงสร้างประชากรจะเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ภายในสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็ร่อยหรอเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็วซึ่งเป็นทั้งต้นทุนในเชิงเศรษฐกิจและผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตประชาชน ในขณะที่การบริหารจัดการภาครัฐยังด้อยประสิทธิภาพ ขาดความโปร่งใส และมีปัญหาคอร์รัปชันเป็นวงกว้าง จึงส่งผลให้การผลักดันขับเคลื่อนการพัฒนาไม่เกิดผลสัมฤทธิ์เต็มที่บางภาคส่วนของสังคมจึงยังถูกทิ้งอยู่ข้างหลัง

ท่ามกลางปัญหาท้าทายหลากหลายที่เป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศในระยะยาวดังกล่าว ก็เป็นที่ตระหนักร่วมกันในทุกภาคส่วนว่าการพัฒนาประเทศไทยไปสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในระยะยาวได้นั้น ประเทศต้องเร่งพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์ในทุกด้าน ได้แก่ การเพิ่มการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ซึ่งต้องดำเนินการควบคู่กับการเร่งยกระดับทักษะฝีมือแรงงานกลุ่มที่กำลังจะเข้าสู่ตลาดแรงงานและกลุ่มที่อยู่ในตลาดแรงงานในปัจจุบันให้สอดคล้องกับสาขาการผลิตและบริการเป้าหมาย และการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี รวมถึงการพัฒนาคนในภาพรวมให้เป็นคนที่สมบูรณ์ในทุกช่วงวัยที่สามารถบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงที่เป็นสภาพแวดล้อมการดำเนินชีวิตได้อย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทุนมนุษย์จากการยกระดับคุณภาพการศึกษา การเรียนรู้ การพัฒนาทักษะ และยกระดับคุณภาพบริการสาธารณสุขให้ทั่วถึงในทุกพื้นที่ พร้อมทั้งต้องส่งเสริมบทบาทสถาบันทางสังคมในการกล่อมเกลาสรางคนดี มีวินัย มีค่านิยมที่ดี และมีความรับผิดชอบต่อสังคม นอกจากนั้น ในช่วงเวลาต่อจากนี้การพัฒนาต้องมุ่งเน้นการพัฒนาเชิงพื้นที่และเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของเมืองต่างๆ ให้สูงขึ้นภายใต้การใช้มาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม ลักษณะการใช้ที่ดินการจัดระเบียบผังเมืองและความปลอดภัยตามเกณฑ์เมืองน่าอยู่ที่เหมาะสมเพื่อกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมให้ทั่วถึงและเป็นการสร้างฐานเศรษฐกิจและรายได้จากพื้นที่เศรษฐกิจใหม่มากขึ้น ซึ่งจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำภายในสังคมไทยลง และในขณะเดียวกันก็เป็นการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันจากการพัฒนาเมืองให้น่าอยู่ เป็นพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ทั้งตอนในและตามแนวอุทกชายแดนหลัก

ความร่วมมือระหว่างประเทศที่จะเป็นแนวทางการพัฒนาสำคัญสำหรับประเทศไทย ในช่วงต่อจากนี้ไปเป็นความร่วมมือทางการค้าและการลงทุนทางเศรษฐกิจ ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาทางสังคม สิ่งแวดล้อมและความร่วมมือด้านความมั่นคงในมิติต่างๆ ในทุกกรอบความร่วมมือทั้งระดับอนุภูมิภาค ภูมิภาค และระดับ โลกทั้งการผลักดันให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ จากกรอบความร่วมมือทวิภาคีและพหุภาคีที่มีอยู่แล้วในปัจจุบันและการทำข้อตกลงใหม่ๆ ในระยะต่อไปภายใต้แนวคิดการค้าเสรีและการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากกรอบความร่วมมือของอาเซียนกับหุ้นส่วนการพัฒนาของอาเซียน ทั้งนี้โดยส่งเสริมความร่วมมือเพื่อการพัฒนาในทุกด้านให้เป็นบทบาทที่สร้างสรรค์ของประเทศไทย และการสนับสนุนการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำในอนุภูมิภาค และในภูมิภาคการขับเคลื่อนการพัฒนาภายใต้กรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) รวมทั้งการนำกฎเกณฑ์ระเบียบปฏิบัติและมาตรฐานสากลทั้งในด้าน คุณภาพสินค้าและบริการสิทธิแรงงาน ความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ความมั่นคง ความโปร่งใส และอื่นๆ มาเป็นแนวปฏิบัติและบังคับใช้สำหรับประเทศไทย

ดังนั้น ภายใต้ข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานสำหรับการพัฒนาประเทศไทยในทุกด้าน ดังกล่าว ท่ามกลางแนวโน้ม โลกที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว และประเทศต่างๆ กำลังเร่งพัฒนานวัตกรรมและนำมาใช้ในการเพิ่มมูลค่าผลผลิตและเพิ่มผลิตภาพการผลิต เพื่อเป็นอาวุธสำคัญในการต่อสู้ในสนามแข่งขันของโลกและการใช้ในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน จึงเป็นความท้าทายอย่างยิ่งสำหรับประเทศไทยที่จะต้องเร่งพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางยุทธศาสตร์ทุกด้าน ได้แก่ การลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาการพัฒนาวិทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ให้เป็นระบบโครงข่ายที่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ การพัฒนาทุนมนุษย์ และการปฏิรูปให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และมีความรับผิดชอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงด้านกฎระเบียบและระบบการบริหารราชการแผ่นดิน โดยแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มุ่งเน้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรมเพื่อทำให้เกิดสิ่งใหม่ที่มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจทั้งในเรื่องกระบวนการผลิต และรูปแบบผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี รูปแบบการดำเนินธุรกิจ และการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมทั้งที่เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างถอนรากถอนโคน และการพัฒนาต่อยอด รวมถึงการใช้นวัตกรรมสำหรับการพัฒนาสินค้าและบริการทั้งในระดับพื้นบ้าน จนถึงระดับสูงซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในวงกว้าง ดังนั้น การพัฒนาในช่วง 5 ปีต่อจากนี้ไปจะเป็นช่วงที่มุ่งเน้นการพัฒนามาตรฐานภูมิปัญญาที่เกิดจากการใช้ความรู้ และทักษะ การใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนาและการนำนวัตกรรมนำมาใช้ในทุกด้าน

ของการพัฒนา การพัฒนามีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ขยายและสร้างฐานรายได้ใหม่ที่ครอบคลุมทั่วถึงมากขึ้นควบคู่ไปกับการต่อยอดฐานรายได้เดิม สังคมไทยมีคุณภาพและมีความเป็นธรรมโดยมีที่ยืนสำหรับทุกคนในสังคม และไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง และเป็นการพัฒนาที่เกิดจากการผนึกกำลังในการผลักดันขับเคลื่อนร่วมกันของทุกภาคส่วน (Thailand 4.0)

การพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงเป็น 5 ปีแรกของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) สู่การปฏิบัติ โดยที่ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศไทยให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยได้กำหนดเป้าหมายอนาคตประเทศไทยในระยะ 20 ปีพร้อมทั้งประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางหลักที่จะขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายระยะยาวของประเทศที่ได้กำหนดไว้ โดยมีแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 เป็นเครื่องมือหรือกลไกสำคัญที่สุดที่ถ่ายทอดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) สู่การปฏิบัติในลำดับแรกที่ขับเคลื่อนไปสู่การบรรลุเป้าหมายในระยะยาวได้ในที่สุด โดยมีกลไกตามลำดับต่างๆ และกลไกเสริมอื่นๆ ในการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผลตามเป้าหมาย ทั้งนี้ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ได้กำหนดเป้าหมายที่จะต้องบรรลุใน 5 ปีแรก อย่างชัดเจนทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม การกำหนดเป้าหมายที่จะบรรลุในระยะ 5 ปีนั้น ได้พิจารณาและวิเคราะห์การต่อยอดให้เกิดผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินการต่อไปอีกใน 3 แผนจวบจนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 15 ในช่วงปี พ.ศ. 2575 - 2579 ซึ่งเป็นช่วงสุดท้ายของยุทธศาสตร์ชาติ การพัฒนาจะบรรลุเป้าหมายอนาคตประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วภายในปี 2579 ที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ เป้าหมายการพัฒนาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ทั้งในระดับภาพรวมและรายสาขาของการพัฒนาจึงเป็นรายละเอียดและองค์ประกอบของเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ในทุกด้าน โดยที่แผนพัฒนาฯ ฉบับต่อๆ ไปก็จะกำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนามารับช่วงเมื่อผ่าน 5 ปีแรก ของช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ผ่านไป

6.1 หลักการสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)

การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จะมุ่งบรรลุเป้าหมายในระยะ 5 ปี ที่จะสามารถต่อยอดในระยะต่อไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาในระยะยาวตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยมีหลักการสำคัญของแผนพัฒนาฯ ดังนี้

6.1.1 ยึด “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ต่อเนื่องมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 เพื่อให้เกิดบูรณาการการพัฒนาในทุกมิติอย่างสมดุลผสมผสาน มีความพอประมาณ และมีระบบภูมิคุ้มกัน และการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดี ซึ่งเป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ สังคมไทยเป็นสังคมคุณภาพ สร้าง

โอกาสและมีที่ยืนให้กับทุกคนในสังคมได้ดำเนินชีวิตที่ดีมีความสุขและอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ในขณะที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศก็เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องมีคุณภาพ และมีเสถียรภาพ การกระจายความมั่งคั่งอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เป็นการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ชุมชนวิถีชีวิต ค่านิยม ประเพณี และวัฒนธรรม

6.1.2 ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทยพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาคอนทุกช่วงวัย และเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์ และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม

6.1.3 ยึด “วิสัยทัศน์ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี” มาเป็นกรอบของวิสัยทัศน์ประเทศไทยในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยที่วิสัยทัศน์ดังกล่าวสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติ ได้แก่ การมีเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ การดำรงอยู่อย่างมั่นคงยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติ การดำรงอยู่อย่างมั่นคง ของชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุขเป็นปึกแผ่นมีความมั่นคงทางสังคมท่ามกลางพหุสังคม และการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ความเจริญเติบโตของชาติ ความเป็นธรรมและความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงาน อาหารและน้ำ ความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ประสานสอดคล้องกันด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี ประเทศไทยไม่เป็นการละเมิดของโลกร และสามารถเกื้อกูลประเทศที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจด้อยกว่า

6.1.4 ยึด “เป้าหมายอนาคตประเทศไทยปี 2579” ที่เป็นเป้าหมายในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีมาเป็นกรอบในการกำหนดเป้าหมายที่จะบรรลุใน 5 ปีแรกและเป้าหมายในระดับย่อยลงมา โดยที่เป้าหมายและตัวชี้วัดในด้านต่างๆ มีความสอดคล้องกับกรอบเป้าหมายที่ยั่งยืน (SDGs) ทั้งนี้ เป้าหมายประเทศไทยในปี 2579 ซึ่งเป็นที่ยอมรับร่วมกันนั้นพิจารณาจากทั้งประเด็นหลัก และลักษณะของการพัฒนา ลักษณะฐานการผลิตและบริการสำคัญของประเทศ ลักษณะของคนไทย และสังคมไทยที่พึงปรารถนา และกลุ่มเป้าหมายในสังคมไทย โดยกำหนดไว้ดังนี้ “เศรษฐกิจ และสังคมไทยมีการพัฒนาอย่างมั่นคงและยั่งยืนบนฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน สังคมไทยเป็นสังคมที่เป็น

ธรรมมีความเหลื่อมล้ำน้อย คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นพลเมืองที่มีวินัยดีและเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิต มีความรู้ มีทักษะและทัศนคติที่เป็นค่านิยมที่ดี มีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์ มีความเจริญเติบโตทางจิตวิญญาณ มีจิตสาธารณะและทำประโยชน์ต่อส่วนรวม มีความเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน และพลเมืองโลก ประเทศไทยมีบทบาทที่สำคัญในเวทีนานาชาติ ระบบเศรษฐกิจตั้งอยู่บนฐานของการใช้นวัตกรรมดิจิทัล สามารถแข่งขันในการผลิตได้และค้าขายเป็น มีความเป็นสังคมประกอบการ มีฐานการผลิตและบริการที่มีคุณภาพและรูปแบบที่โดดเด่นเป็นที่ต้องการในตลาดโลกเป็นฐานการผลิตและบริการที่สำคัญ เช่น การให้บริการคุณภาพทั้งด้านการเงิน ระบบโลจิสติกส์ บริการด้านสุขภาพ และท่องเที่ยวคุณภาพ เป็นครัวโลกของอาหารคุณภาพและปลอดภัย เป็นฐานอุตสาหกรรมและบริการอัจฉริยะที่เป็นอุตสาหกรรมแห่งอนาคตที่ใช้ นวัตกรรม ทักษะสูงและเทคโนโลยีอัจฉริยะ มาต่อยอดฐานการผลิตและบริการที่มีศักยภาพในปัจจุบันและพัฒนาฐานการผลิตและบริการใหม่ๆ เพื่อนำประเทศไทยไปสู่การมีระบบเศรษฐกิจ สังคม และประชาชนที่มีความเป็นอัจฉริยะ”

6.1.5 ยึด “หลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มผลผลิตการผลิตบนฐานของการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม” แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มุ่งเน้นการสร้างเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีความครอบคลุมทั่วถึง เพื่อเพิ่มขยายฐานกลุ่มประชากรชั้นกลางให้กว้างขึ้น โดยกำหนดเป้าหมายในการเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจ โอกาสทางสังคม และรายได้ของกลุ่มประชากรรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 ให้สูงขึ้น นอกจากนี้ การเพิ่มผลผลิตการผลิตบนฐานของการใช้ภูมิปัญญาและพัฒนานวัตกรรมนับเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาในระยะต่อไปสำหรับทุกภาคส่วนในสังคมไทย โดยที่เส้นทางการพัฒนาที่มุ่งสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วนั้นกำหนดเป้าหมายทั้งในด้านรายได้ ความเป็นธรรม การลดความเหลื่อมล้ำและขยายฐานคนชั้นกลาง การสร้างสังคมที่มีคุณภาพและมีธรรมาภิบาล และความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

6.1.6 ยึด “หลักการนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจังใน 5 ปีที่ต่อยอดไปสู่ผลสัมฤทธิ์ที่เป็นเป้าหมายระยะยาว” จากการพัฒนาที่เป็นกลไกเชื่อมต่อกันในระดับแรกที่จะกำกับและส่งต่อแนวทางการพัฒนาและเป้าหมายในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีให้เกิดการปฏิบัติในทุกระดับและในแต่ละด้านอย่างสอดคล้องกัน แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงให้ความสำคัญกับการใช้กลไกประชารัฐที่เป็นการรวมพลังขับเคลื่อนจากทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน และการกำหนดประเด็นบูรณาการของการพัฒนาที่มีลำดับความสำคัญสูง และได้กำหนดในระดับแผนงาน/โครงการสำคัญที่จะตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาได้อย่างแท้จริง รวมทั้งการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่มีความครอบคลุมหลากหลายมิติมากกว่าในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ผ่านๆ มาในการ

กำหนดเป้าหมายได้คำนึงถึงความสอดคล้องกับเป้าหมายระยะยาวของยุทธศาสตร์ชาติและการเป็นกรอบกำกับเป้าหมายและตัวชี้วัดในระดับย่อยลงมาที่จะต้องถูกส่งต่อและกำกับให้สามารถดำเนินการให้เกิดขึ้นอย่างมีผลสัมฤทธิ์ภายใต้กรอบการจัดสรรงบประมาณ การติดตาม และประเมินผลการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดินและการติดตามประเมินผลการปฏิบัติราชการรวมทั้งการพัฒนาระบบราชการที่สอดคล้องเป็นสาระเดียวกันหรือเสริมหนุนซึ่งกันและกัน แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงกำหนดประเด็นบูรณาการ เพื่อการพัฒนาเพื่อเป็นแนวทางสำคัญประกอบการจัดสรรงบประมาณแผ่นดิน รวบรวมและกำหนดแผนงาน/โครงการสำคัญในระดับปฏิบัติ และกำหนดจุดเน้นในการพัฒนาเชิงพื้นที่ในระดับสาขาการผลิตและบริการและจังหวัดที่เป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญในด้านต่างๆ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559, หน้า 1-5)

6.2 การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ ในช่วง 5 ปีต่อจากนี้ไปยังต้องมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพบริการทางสังคมให้ทั่วถึงโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษา และสาธารณสุข รวมทั้งการปิดช่องว่างการคุ้มครองทางสังคมอื่นๆ ต่อเนื่องจากที่ได้ผลักดันในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 และมุ่งเน้นมากขึ้นในเรื่องการเพิ่มทักษะแรงงานและการใช้นโยบายแรงงานที่สนับสนุนการเพิ่มผลิตภาพแรงงานและเสริมสร้างรายได้สูงขึ้น ประเด็นการพัฒนาที่สำคัญ มีดังนี้

6.2.1 การสร้างโอกาสให้กับกลุ่มเป้าหมายประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด โดยจัดบริการของรัฐที่มีคุณภาพทั้งด้านการศึกษา สาธารณสุข ให้กับผู้ที่ด้อยโอกาสและผู้ที่ยากไร้ในพื้นที่ห่างไกล การจัดสรรที่ดินทำกินอย่างมีเงื่อนไขเพื่อป้องกันการเปลี่ยนมือผู้ได้รับการจัดสรรที่ดินให้แก่กลุ่มคนจนในภาคเกษตรที่ไร้ที่ดินทำกิน การพัฒนาทักษะของกลุ่มเป้าหมายให้สามารถประกอบอาชีพและมีรายได้การพัฒนากระบวนการประกันภัยพืชผล การจัดตั้งธนาคารที่ดิน และการพัฒนาองค์กรการเงินฐานราก

6.2.2 การสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนในเรื่องการสร้างอาชีพ รายได้ และให้ความช่วยเหลือที่เชื่อมโยงการเพิ่มผลิตภาพสำหรับประชากรกลุ่มร้อยละ 40 รายได้ต่ำสุด ผู้ด้อยโอกาส สตรี และผู้สูงอายุ อาทิ การสนับสนุนธุรกิจขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดย่อมวิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจเพื่อสังคม การพัฒนาองค์กรการเงินฐานราก และการเข้าถึงเงินทุนเพื่อสร้างอาชีพและการสนับสนุนการเข้าถึง ปัจจัยการผลิตคุณภาพดีที่ราคาเป็นธรรม และในขณะเดียวกันก็ต้องเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งบประมาณเชิงพื้นที่และบูรณาการเพื่อการลดความเหลื่อมล้ำ

6.2.3 การกระจายการจัดบริการภาครัฐให้มีความครอบคลุมและทั่วถึงทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพในด้านการศึกษา สาธารณสุข โครงสร้างพื้นฐาน และการจัดสวัสดิการ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรให้มีการกระจายตัวอย่างเป็นธรรม สร้างปัจจัยแวดล้อมทางธุรกิจ รวมทั้งการปรับกฎหมาย กฎระเบียบให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม

6.2.4 การสร้างชุมชนเข้มแข็งให้เป็นพลังร่วมทางสังคมในการสนับสนุนการพัฒนาและพร้อมรับผลประโยชน์จากการพัฒนา โดยส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้ประกอบการระดับชุมชนการสนับสนุนศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน เพื่อยกระดับทักษะของคนในชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนจัดสวัสดิการและบริการในชุมชน และผลักดันกลไกการกระจายที่ดินทำกิน และการบริหารจัดการที่ดินของชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาการไม่มีที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยรวมถึงการมีสิทธิในการบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2559, หน้า 16)

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ณัฐวรรณ แยมละมัย (2560) งานวิจัยเรื่องการประเมินผลโครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุเทศบาลตำบลตะเคียนเตี้ย อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่าในด้านบริบทโครงการมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ ด้านปัจจัยนำเข้าพบว่างบประมาณยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ด้านกระบวนการพบว่าผู้สูงอายุได้รับการส่งเสริมการออกกำลังกายแต่ไม่ได้รับการเรียนรู้ในด้านสุขภาพที่ถูกต้อง ด้านผลผลิตพบว่าผู้สูงอายุมีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการออกกำลังกายมากขึ้นและมีแรงจูงใจที่จะเข้าร่วมโครงการต่อไป

เสาวลักษณ์ แสนโรจน์ (2559) วิทยานิพนธ์เรื่องการประเมิน โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนระดับหมู่บ้าน จังหวัดปัตตานี ด้านบริบท พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีปัญหารายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายเนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจ การว่างงานและการมีงานทำที่ไม่ตรงกับความสามารถของบุคคล

ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ผู้นำชุมชนเป็นปัจจัยหลักที่จะทำให้โครงการประสบความสำเร็จรองลงมา คือแผนงาน โครงการ ด้านกระบวนการ พบว่า สามารถติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงาน และ นำปัจจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้องไปใช้ในการปฏิบัติทำให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์ได้ ด้านผลผลิต พบว่า หลังดำเนินโครงการประชาชนมีการดำเนินกิจกรรมด้านอาชีพมากขึ้น ทำให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น

วัชรพงศ์ กางถิ่น (2560) งานวิจัยเรื่องการประเมินผลโครงการเพิ่มสมรรถนะพนักงาน ประกันสังคม และ โครงสร้างความปลอดภัยในองค์กร ผลการวิจัยพบว่าในด้านบริบทโครงการ มีวัตถุประสงค์ชัดเจน เหมาะสม สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ขององค์กร ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า มีทรัพยากรเพื่อใช้ในการอบรมอย่างเพียงพอ ด้านกระบวนการพบว่าการจัดกิจกรรมอบรม มีการส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ด้านผลผลิตพบว่าการอบรม เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างมาก เพราะเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจก่อนดำเนินการ

ณัฐวรินทร์ สิริเดชทวีติยา (2560) งานวิจัย เรื่อง การติดตามและประเมินผลตามแนว แผนที่ผลลัพท์ โดยใช้แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสเตกและสตัฟเฟิลบีม สรุปได้ว่า ก่อนการดำเนินโครงการทุกฝ่ายจะต้องมีข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจนเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้นเพื่อใช้ในการปรับเปลี่ยนกระบวนการให้เกิดผลตามที่คาดหวัง เมื่อโครงการดำเนินไปแล้วการประเมินผลโครงการจะทำให้ทราบผลลัพท์และปัญหาของการดำเนินโครงการ และมีหลายปัจจัยที่ช่วยให้โครงการประสบความสำเร็จ สำคัญที่สุดคือการวางแผนโครงการที่มีประสิทธิภาพ

วิทยา เจียรพันธ์ (2550) บทความเรื่องความยากจนเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ ระดับภูมิภาค จนกระทั่งถึงระดับโลก อีกทั้งยังมีปัจจัยส่วนบุคคลที่เป็นปฏิกริยาตอบโต้กับโครงสร้างดังกล่าวด้วย ในลักษณะที่เป็นพลวัตรซึ่งเกิดขึ้นจากสาเหตุต่างๆ ในหลายมิติพร้อมกัน ยากที่จะแก้ไขด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง อีกทั้งไม่สามารถระบุสาเหตุของปัญหาได้ชัดเจนพอสำหรับทุกกรณี แต่อาจจะลดปัญหาโดยรวมไปได้ถ้ามีการเริ่มแก้ปัญหา โดยหาจุดที่เป็นคานงัดที่สำคัญให้ได้ก่อนด้วย พระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งได้ทรงเห็นความทุกข์ยากของพสกนิกรชาวไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนจนในชนบทห่างไกล จึงได้มีพระราชทานกระแสรับสั่ง “แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 พร้อมทั้งได้มีการทดลองปฏิบัติด้วยพระองค์เองดังปรากฏในโครงการหลวง และโครงการพระราชดำริต่างๆ ต่อมาจึงได้เสนอรูปธรรมในการแก้ไขปัญหาสำหรับเกษตรกรรายย่อย ตามแนวคิด “เกษตรทฤษฎีใหม่” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 เป็นต้นมา และได้ทรงกล่าวเตือนคนไทยไทยไม่ให้โลภมาก และไม่ประมาท เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในยุคเศรษฐกิจฟองสบู่ (พ.ศ. 2530-2539) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 ถึง พ.ศ. 2539 แต่ก็ไม่ได้รับการตอบรับจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเท่าที่ควร จนกระทั่ง เกิดวิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ประชาชนไทยทุกหมู่เหล่าจึงเริ่มจะตระหนักถึงความสำคัญ ของเศรษฐกิจพอเพียง โดยที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้นำ

พระราชดำรัส มาเป็นปรัชญานำในการจัดทำแผนพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)

พัทธนันท์ หรรษาภิรมย์โชค (2555) งานวิจัยเรื่องการถอดรูปแบบการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนแบบอย่าง พบว่าการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตเป็นกระบวนการสำคัญอย่างหนึ่งที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาชุมชน แต่ชุมชนจะสามารถวิเคราะห์คุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ก็ต้องมีความรู้ ความเข้าใจถึงลักษณะของข้อมูล มิติแห่งการพัฒนาคุณภาพชีวิต และหลักการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะทำให้ชุมชนสามารถรู้จักตนเองว่าสามารถพึ่งพาตนเองได้ในด้านใดบ้าง และไม่สามารถพึ่งตนเองในด้านใดบ้าง โดยนำมาใช้เป็นประเด็นในการกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนต่อไป มุ่งเป้าให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ มีความเข้มแข็ง เกิดการเรียนรู้ และสามารถพัฒนาชุมชนได้อย่างสมดุลและยั่งยืนได้อย่างเป็นรูปธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

หนึ่งฤทัย สุวรรณะ (2555) สารนิพนธ์เรื่องกระบวนการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในโครงการคลองสวยน้ำใสของเทศบาลนครบุนนทบุรี ข้อค้นพบของการศึกษาแบ่งออกเป็นสองส่วนคือ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในโครงการคลองสวยน้ำใส และบริบทแวดล้อมที่สนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชน โดยสามารถสรุปได้ คือ กระบวนการหลักที่ทำให้คณะกรรมการชุมชนเกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการคลองสวยน้ำใส ประกอบด้วย 4 กระบวนการ คือ (1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา (2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม (3) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน และ (4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

เสรี นาคสัมพันธ์ (2556) งานวิจัยเรื่อง แนวทางการสืบทอดภูมิปัญญาเพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตกลุ่มคนไทดำด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและเยาวชน พบว่ากระบวนการมีส่วนร่วมได้ทำให้เกิดการพัฒนา สามารถยกระดับเยาวชนในกลุ่มได้เป็นอย่างดี ด้วยความร่วมมือของคนต่างวัย พร้อมด้วยบทบาทของเยาวชนในการพัฒนาตนเองในด้านการศึกษา อาชีพ การปรับตัวตามช่วงวัย การมีส่วนร่วมกับผู้ใหญ่ในการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วย พร้อมด้วยเหตุผลที่เกิดขึ้นในด้านการสร้างสรรค์ชุมชนและสังคม ดังที่กล่าวมานั้นยังมีแนวทางในขั้นตอนต่อไปที่จะทำให้เกิดความมั่นใจว่าแนวทางการสืบสานภูมิปัญญาที่ได้ศึกษาวิจัยมานั้นมีความเหมาะสมในการพัฒนาเยาวชนให้เกิดการอนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การประเมินผลโครงการส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้านของอำเภอดำรง จังหวัดเลย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยเป็นการศึกษาเกี่ยวกับผลการดำเนินโครงการ ซึ่งผู้ศึกษาได้ใช้เครื่องมือตามระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบประเภทการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. รูปแบบประเภทการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การประเมินผลโครงการส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้านของอำเภอดำรง จังหวัดเลย โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบไม่ทดลอง โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ที่เน้นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามปลายปิดเพื่อสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ของกรมการพัฒนาชุมชนในพื้นที่อำเภอดำรง จังหวัดเลย และผสมผสานการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์ที่เป็นคำถามปลายเปิด โดยใช้สัมภาษณ์ผู้นำในหมู่บ้านเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นอยู่ของคนในชุมชนตามรูปแบบใหม่ของกรมการพัฒนาชุมชน

2. ประชากรในการศึกษา

2.1 ประชากร ประกอบด้วย

- 1) ผู้นำชุมชนหมู่บ้านละ 1 คน รวม 14 คน
- 2) กลุ่มเป้าหมายตัวแทนครัวเรือนหมู่บ้านจำนวน 332 คน

(กลุ่มเป้าหมายรวมทั้งสิ้น 346 คน) ในการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายผู้วิจัยใช้วิธีเฉพาะเจาะจง โดยคัดเลือกหมู่บ้านที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณตาม โครงการส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้านของอำเภอนาดัว จังหวัดเลย ในปีงบประมาณ 2560 จำนวน 7 หมู่บ้าน และในปีงบประมาณ 2561 จำนวน 7 หมู่บ้าน รวม 14 หมู่บ้าน

ตารางที่ 3.1 จำนวนกลุ่มเป้าหมาย (ข้อมูลจากสำนักทะเบียนอำเภอนาดัว เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2562)

(N=1,943)		
ลำดับ	หมู่บ้าน	จำนวนผู้แทน ครัวเรือน (คน)
1	บ้านหนองแคน หมู่ 9 ตำบลนาดัว	139
2	บ้านโพนสว่าง หมู่ 3 ตำบลนาดอกคำ	180
3	บ้านห้วยปลาตุก หมู่ 6 ตำบลนาดอกคำ	178
4	บ้านวังเย็น หมู่ 10 ตำบลนาดอกคำ	119
5	บ้านเขาแก้วพัฒนา หมู่ 15 ตำบลนาดอกคำ	223
6	บ้านน้ำสวยภักดี หมู่ 3 ตำบลท่าสะอาด	165
7	บ้านผาเจริญ หมู่ 4 ตำบลท่าสะอาด	117
8	บ้านโนนป่าตอง หมู่ 5 ตำบลท่าสะอาด	110
9	บ้านดงป่ายาง หมู่ 6 ตำบลท่าสะอาด	128
10	บ้านเทพมงคล หมู่ 3 ตำบลท่าสะอาด	126
11	บ้านโนนศิลา หมู่ 4 ตำบลท่าสะอาด	142
12	บ้านแสงอรุณ หมู่ 11 ตำบลนาดัว	223
13	บ้านห้วยตาด หมู่ 4 ตำบลนาดอกคำ	93
14	บ้านงามวงศ์วาน หมู่ 5 ตำบลท่าสวรรค์	0
รวม		1,943

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาได้คำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 332 คน

สูตรการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างดังนี้ คือ

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดยที่ n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ค่าความคลาดเคลื่อนสูงสุดที่ยอมรับให้มีได้

แทนค่า $n = \frac{1943}{1 + (1943)(0.05)^2}$

ฉะนั้น $n = 331.73$

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ปรับเป็นจำนวน 332 คน

ดังนั้น ขนาดกลุ่มตัวอย่างตัวแทนประชากรในหมู่บ้านเป้าหมาย จำนวน 332 คน

2.3 วิธีการสุ่มตัวอย่าง การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็น (Probability Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่าง โดยสามารถกำหนดโอกาสที่หน่วยตัวอย่างแต่ละหน่วยถูกเลือก ทำให้ทราบความน่าจะเป็นที่แต่ละหน่วยในประชากรจะถูกเลือก การเลือกกลุ่มตัวอย่างประเภทนี้สามารถนำผลที่ได้อ้างอิงไปยังประชากรได้ สามารถทำได้ ดังต่อไปนี้

การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่าง โดยถือว่าทุกหมู่บ้านประชากรมีโอกาสจะถูกเลือกเท่าๆกัน การสุ่มวิธีนี้จะต้องมีรายชื่อประชากรทั้งหมดในหมู่บ้านเป้าหมาย แล้วสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามหน่วยงาน โดยใช้สูตรดังนี้

$$\text{กลุ่มตัวอย่าง} = \frac{\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่าง} \times \text{จำนวนประชากรแต่ละหมู่บ้าน}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมดที่จะศึกษา}}$$

ตารางที่ 3.2 การสุ่มตัวอย่าง

ลำดับ	หมู่บ้าน	จำนวนผู้แทน ครัวเรือน(คน)	วิธีคำนวณ	กลุ่ม ตัวอย่าง
1	บ้านหนองแคน หมู่ 9 ตำบลนาด้วง	139	139x331/1943	24
2	บ้านโพนสว่าง หมู่ 3 ตำบลนาดอกคำ	180	180x331/1943	31
3	บ้านห้วยปลาตุก หมู่ 6 ตำบลนาดอกคำ	178	178x331/1943	30
4	บ้านวังเย็น หมู่ 10 ตำบลนาดอกคำ	119	119x331/1943	20
5	บ้านเขาแก้วพัฒนา หมู่ 15 ตำบลนาดอกคำ	223	223x331/1943	38
6	บ้านน้ำสวยภักดี หมู่ 3 ตำบลท่าสะอาด	165	165x331/1943	28
7	บ้านผาเจริญ หมู่ 4 ตำบลท่าสะอาด	117	117x331/1943	20
8	บ้านโนนป่าตอง หมู่ 5 ตำบลท่าสะอาด	110	110x331/1943	19
9	บ้านดงป่ายาง หมู่ 6 ตำบลท่าสะอาด	128	128x331/1943	22
10	บ้านเทพมงคล หมู่ 3 ตำบลท่าสะอาด	126	126x331/1943	21
11	บ้านโนนศิลา หมู่ 4 ตำบลท่าสะอาด	142	142x331/1943	24
12	บ้านแสงอรุณ หมู่ 11 ตำบลนาด้วง	223	142x331/1943	37
13	บ้านห้วยตาด หมู่ 4 ตำบลนาด้วง	178	178x331/1943	30
14	บ้านงามวงศ์วาน หมู่ 5 ตำบลนาด้วง	93	93x331/1943	15
รวม		1,943		332

3. เครื่องมือการวิจัย

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง การประเมินผลโครงการส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้านของอำเภอนาด้วง จังหวัดเลย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาได้สร้างจากการประมวลแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสอบถามข้อมูลความเป็นอยู่และรายได้ของกลุ่มเป้าหมาย หลังได้รับการฝึกอบรมตามโครงการ โดยจะใช้แบบสอบถามจำนวน 332 ชุด และแบบสัมภาษณ์จำนวน 14 ชุด เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 แบบสอบถาม ในการศึกษาครั้งนี้ ได้มีการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้ผ่านการฝึกอบรมจาก 14 หมู่บ้าน โดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาเพื่อทำการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือนเป้าหมาย และความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารโครงการในด้านต่างๆ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

3.2 แบบสัมภาษณ์ ใช้แบบวิเคราะห์เชิงเนื้อหา สัมภาษณ์ผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน จำนวน 14 คน ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ความคิดเห็นในเรื่องความเป็นอยู่ของครัวเรือนเป้าหมายหลังได้รับการส่งเสริมสัมมาชีพ โดยมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด รวมทั้งสัมภาษณ์ถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินโครงการและข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง โดยใช้คำถามที่ครอบคลุมการประเมินโครงการทั้ง 4 ด้าน

3.3 การสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 ศึกษาค้นคว้าทฤษฎี และแนวคิดที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการกำหนดขอบเขตของเนื้อหาที่จะสร้างแบบสอบถาม เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาและรายละเอียดที่จะศึกษาวิจัยในครั้งนี้

3.3.2 ยกร่างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับเนื้อหา และรายละเอียดที่กำหนดไว้ และตรวจสอบแก้ไขความถูกต้องของการใช้ภาษาและความเที่ยงตรงของเนื้อหา

3.3.3 ตรวจสอบและนำแบบสอบถามไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) รวมทั้งปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องชัดเจน และสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่รวบรวมเพื่อทำการศึกษาวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่ ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย และแบบสัมภาษณ์ที่ได้ทำการสอบถามจากผู้นำชุมชน

4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ ข้อมูลรายได้ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง การประกอบอาชีพเสริมตามแนวทางที่กรมการพัฒนาชุมชนให้การส่งเสริม และศึกษาข้อมูลเอกสารวิชาการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

5.1.1 ใช้สถิติเชิงพรรณนา

1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายเกี่ยวกับลักษณะข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา และค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม

2) การวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม (คำถามเชิงบวก) คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของครัวเรือนเป้าหมายหลังได้รับการส่งเสริมอาชีพ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

เกณฑ์การพิจารณาให้คะแนนแบบสอบถามประกอบด้วย

5 หมายถึง ข้อความนั้นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นด้วยมากที่สุด

4 หมายถึง ข้อความนั้นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นด้วยมาก

3 หมายถึง ข้อความนั้นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นด้วยปานกลาง

2 หมายถึง ข้อความนั้นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นด้วยน้อย

1 หมายถึง ข้อความนั้นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นด้วยน้อยที่สุด

การแปลผลคะแนนเฉลี่ยของคะแนนรวมทั้งหมด สามารถคำนวณ โดยใช้ความกว้างของชั้นได้ดังนี้ คะแนนสูงสุดเท่ากับ 5 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 1 คะแนน โดยกำหนดให้แต่ละคะแนนมีความผันแปรเป็นช่วง ๆ ละเท่า ๆ กัน สามารถกำหนดช่วงห่างได้ ดังนี้

$$\text{ช่วงห่างของคะแนนแต่ละช่วง} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{5 - 1}$$

$$= \frac{5 - 1}{5}$$

$$= \frac{4}{5}$$

$$= 0.8$$

ค่าเฉลี่ย 4.20 – 5.00	หมายถึง	ระดับความสำเร็จอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.40 – 4.19	หมายถึง	ระดับความสำเร็จอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.60 – 3.39	หมายถึง	ระดับความสำเร็จอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.80 – 2.59	หมายถึง	ระดับความสำเร็จอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.79	หมายถึง	ระดับความสำเร็จอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3) การวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม(คำถามเชิงลบ) คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนิน โครงการในด้านต่างๆของกลุ่มเป้าหมายที่มีความสัมพันธ์กับการขับเคลื่อน โครงการสร้างสัมมาชีพชุมชน ใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อตัวแปรอิสระและตัวแปรตามโดยมีการแปลผล ดังนี้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย (Class Interval) แบบสอบถามในแต่ละข้อจัดให้มีความผันแปรออกเป็น 5 ช่วง คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด

เกณฑ์การพิจารณา(คำถามเชิงลบ) ให้คะแนนแบบสอบถามประกอบด้วย

- 1 หมายถึง ข้อความนั้นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นด้วยมากที่สุด
- 2 หมายถึง ข้อความนั้นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นด้วยมาก
- 3 หมายถึง ข้อความนั้นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นด้วยปานกลาง
- 4 หมายถึง ข้อความนั้นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นด้วยน้อย
- 5 หมายถึง ข้อความนั้นกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นด้วยน้อยที่สุด

การแปลผลคะแนนเฉลี่ยของคะแนนรวมทั้งหมด สามารถคำนวณ โดย ใช้ความกว้างของชั้น ได้ดังนี้

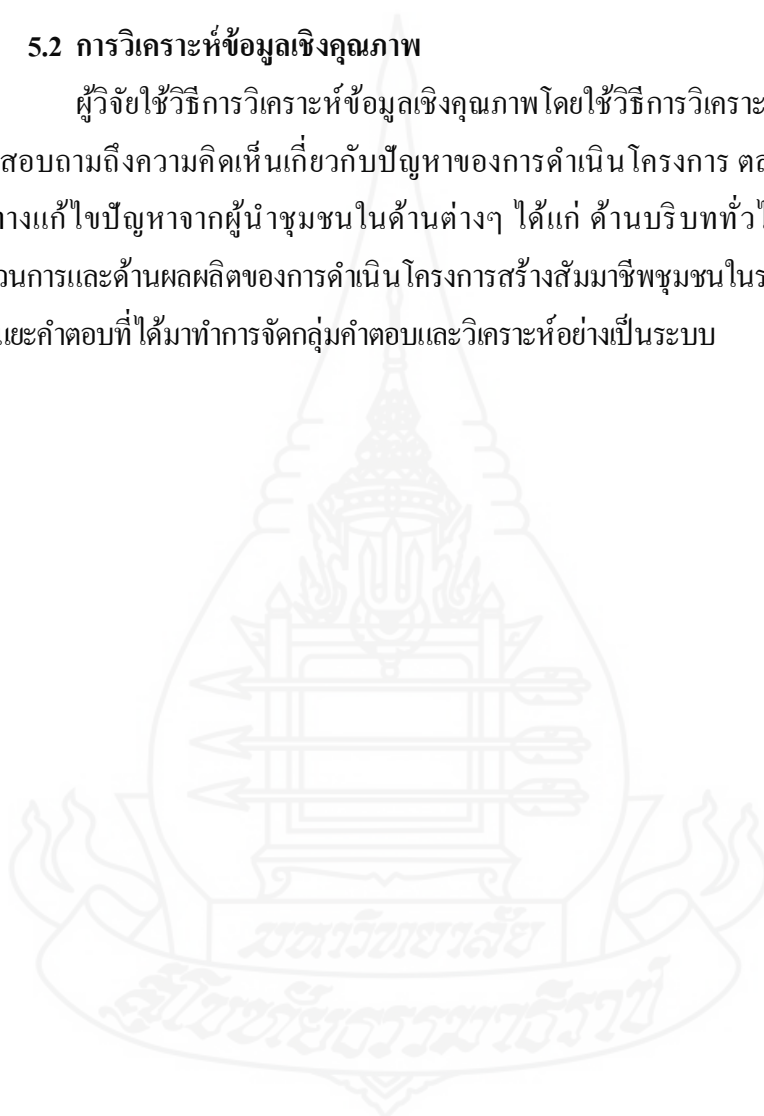
คะแนนสูงสุดเท่ากับ 1 คะแนน และคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 5 คะแนน โดย กำหนดให้แต่ละคะแนนมีความผันแปรเป็นช่วง ๆ ละเท่า ๆ กัน สามารถกำหนดช่วงห่างได้ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงห่างของคะแนนแต่ละช่วง} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{5} \\ &= \frac{5-1}{5} \\ &= \frac{4}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.79	หมายถึง	ระดับความสำเร็จอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 1.80 – 2.59	หมายถึง	ระดับความสำเร็จอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.60 – 3.39	หมายถึง	ระดับความสำเร็จอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.40 – 4.19	หมายถึง	ระดับความสำเร็จอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 4.20 – 5.00	หมายถึง	ระดับความสำเร็จอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ที่สอดคล้องถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาของการดำเนินโครงการ ตลอดจนข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหามาจากผู้ร่วมชนในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านบริบททั่วไป ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลผลิตของการดำเนินโครงการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน จากนั้นทำการแยกแยะคำตอบที่ได้มาทำการจัดกลุ่มคำตอบและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง “การประเมินผลโครงการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้านของอำเภอนาดูน จังหวัดเลย” ในการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้นำชุมชนและผู้แทนครัวเรือนในหมู่บ้านเป้าหมายที่ได้รับงบประมาณในการส่งเสริมสัมมาชีพชุมชน 14 หมู่บ้าน โดยจัดเก็บแบบสอบถามได้จำนวน 295 คน คิดเป็นร้อยละ 88.85 ของกลุ่มเป้าหมาย และสัมภาษณ์ผู้นำครบทั้ง 14 หมู่บ้าน โดยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพ

ในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญ ดังนี้

n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม

$\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D. แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย

1. ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการ
  - 2.1 ด้านบริบท
  - 2.2 ด้านปัจจัยนำเข้า
  - 2.3 ด้านกระบวนการ/การดำเนินงาน
  - 2.4 ด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ของโครงการ
3. ปัญหาของการดำเนินงานตามโครงการ
  - 3.1 ด้านบริบท
  - 3.2 ด้านปัจจัยนำเข้า
  - 3.3 ด้านกระบวนการ/การดำเนินงาน
  - 3.4 ด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ของโครงการ

4. ข้อเสนอแนะ
  - 4.4 ด้านบริบท
  - 4.4 ด้านปัจจัยนำเข้า
  - 4.4 ด้านกระบวนการ/การดำเนินงาน
  - 4.4 ด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ของโครงการ

1. ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และภาระในการรับผิดชอบครอบครัว จากการเก็บรวบรวมแบบสอบถามได้ทั้งหมด 295 คน จากกลุ่มตัวอย่าง 332 คน คิดเป็นร้อยละ 88.85 โดยการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังรายละเอียดในตาราง 4.1 ดังนี้

ตารางที่ 4.1 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (n=295)	ค่าร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	97	32.90
หญิง	198	67.10
รวม	295	100.00

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ โดยรวมส่วนใหญ่ เพศหญิงจะให้ความร่วมมือในการประชุม/ฝึกอบรมมากกว่าเพศชายจะเห็นได้ว่า เพศชายมีจำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 32.90 เพศหญิง มีจำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 67.10 ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของอายุกลุ่มตัวอย่าง

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
≤ 20 ปี	4	1.40
21 - 30 ปี	23	7.80
31 - 40 ปี	89	30.20
41 - 50 ปี	106	35.90
51 - 60 ปี	65	22.00
60 ปี ขึ้นไป	8	2.70
รวม	295	100.00

จากการศึกษา พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ โดยรวมส่วนใหญ่ มีอายุ 41 – 50 ปี มีจำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 35.9 รองลงมา มีอายุ 31 – 40 ปี มีจำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 30.20 รองลงมา มีอายุ 51 – 60 ปี มีจำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 22.00 รองลงมา มีอายุ 21-30 ปี มีจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 7.80 และน้อยสุดคือคนที่อายุน้อยกว่า 20 ปี มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.40 ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	152	51.50
มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	73	24.70
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	57	19.30
อนุปริญญา	9	3.10
ปริญญาตรี	4	1.40
สูงกว่าปริญญาตรี	0	0
รวม	295	100.00

จากการศึกษา พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษาโดยรวมส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา มีจำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 51.50 รองลงมา มีระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า มีจำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 24.70 รองลงมา มีระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า มีจำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 19.30 รองลงมา คือ อนุปริญญา จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 3.05 รองลงมา คือ ปริญญาตรี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.40 ตามลำดับ และไม่มีผู้มีการศึกษาสูงกว่าปริญญา ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรกรกรรม	231	78.30
รับจ้าง/แรงงาน	50	16.90
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	1	0.30
ธุรกิจส่วนตัว	9	3.10
อื่นๆ	4	1.40
รวม	295	100.00

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ ส่วนใหญ่ พบว่า ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม มีจำนวน 231 คน คิดเป็นร้อยละ 78.30 รองลงมา คือรับจ้าง/แรงงาน มีจำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 16.90 รองลงมา คือประกอบธุรกิจส่วนตัว มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 3.10 รองลงมา คือประกอบอาชีพอื่นๆ มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.40 รองลงมา คือประกอบอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.30 ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 10,000 บาท	155	52.50
ตั้งแต่ 10,001 - 20,000 บาท	85	28.80
ตั้งแต่ 20,001 - 30,000 บาท	45	15.30
ตั้งแต่ 30,001 - 40,000 บาท	5	1.70
ตั้งแต่ 40,001 - 50,000 บาท	3	1.00
ตั้งแต่ 50,001 บาท ขึ้นไป	2	0.70
รวม	295	100.00

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้ต่อเดือน ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท มีจำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 52.52 รองลงมา มีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 10,001 - 20,000 บาท มีจำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 28.80 รองลงมา มีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 20,001 - 30,000 บาท มีจำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 15.30 รองลงมา มีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 30,001 - 40,000 บาท มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.70 รองลงมา มีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 40,001 - 50,000 บาท มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00 รองลงมา มีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 50,001 บาท ขึ้นไป มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.70 ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีภาระรับผิดชอบครอบครัว

บุคคลในครอบครัวที่อยู่ในอุปการะ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มี	0	0.00
1-2 คน	114	38.60
3-4 คน	143	48.50
5-6 คน	33	11.20
มากกว่า 6 คน ขึ้นไป	5	1.70
รวม	295	100.00

ภาวะรับพิศชอบครอบครัว จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามภาวะรับพิศชอบครอบครัวส่วนใหญ่มีภาวะครอบครัวที่ต้องรับพิศชอบ 3-4 คน มีจำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 48.50 รองลงมาไม่มีภาวะครอบครัวที่ต้องรับพิศชอบ 1-2 คน มีจำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 38.60 รองลงมามีภาวะครอบครัวที่ต้องรับพิศชอบ 5-6 คน มีจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 11.20 รองลงมามีภาวะครอบครัวที่ต้องรับพิศชอบมากกว่า 6 คน มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.70 ตามลำดับ ดังตารางที่ 4.6

2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการในด้านต่าง ๆ

เมื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการประเมินผลการดำเนินโครงการ สร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้านของอำเภอนาด่าง จังหวัดเลย จากการใช้เครื่องมือ CIPP MODEL ตามรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นด้านบริบทของโครงการ (Context)

ประเด็น	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. โครงการมีความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน	4.08	0.75	มาก
2. กรมการพัฒนาชุมชนมีนโยบายชัดเจนในการดำเนินกิจกรรม	4.14	0.69	มาก
3. กิจกรรมของโครงการสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน	3.99	0.84	มาก
4. วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับสภาพความต้องการของชุมชน	3.96	0.83	มาก
5. วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับการดำเนินกิจกรรม	3.91	0.78	มาก
6. วัตถุประสงค์ตรงตามเป้าหมายของโครงการ	3.93	0.82	มาก
7. ท่านมีความพร้อมในการเข้ารับการฝึกอบรม	3.86	0.86	มาก
8. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่เข้ารับการอบรม	3.77	0.88	มาก
9. ท่านมีความต้องการทำอาชีพเสริมเพื่อหารายได้เพิ่ม	4.03	0.75	มาก
10. ท่านคาดว่าหลังเข้าร่วมโครงการนี้ครอบครัวจะมีรายได้เพิ่มขึ้น	3.92	0.81	มาก
11. ท่านคิดว่าหลังเข้าร่วมโครงการท่านจะมีอาชีพเพิ่มขึ้น	3.96	0.76	มาก
รวม	3.95	0.79	มาก

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ บริบทของโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้ว พบว่า กรมการพัฒนาชุมชน มีนโยบายชัดเจนในการดำเนินกิจกรรมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 รองลงมา คือ โครงการ มีความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 รองลงมา คือ มีความต้องการทำอาชีพเสริมเพื่อหารายได้เพิ่ม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 รองลงมา คือ กิจกรรมของโครงการสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 รองลงมา คือ วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับสภาพความต้องการของชุมชน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 รองลงมา คือ วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับสภาพความต้องการของชุมชนและคิดว่าหลังเข้าร่วมโครงการจะมีอาชีพเพิ่มขึ้น อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 รองลงมา คือ วัตถุประสงค์ตรงตามเป้าหมายของโครงการ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 รองลงมา คือ คาดว่าหลังเข้าร่วมโครงการนี้ครอบครัวจะมีรายได้เพิ่มขึ้น อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 รองลงมา คือ วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับการดำเนินกิจกรรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 รองลงมา คือ มีความพร้อมในการเข้ารับการฝึกอบรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 รองลงมา มีความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่เข้ารับการอบรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ(Input)

ประเด็น	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. มีจำนวนเจ้าหน้าที่ดำเนินกิจกรรมโครงการอย่างเพียงพอ	4.01	0.71	มาก
2. เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ สามารถสื่อความหมายได้ชัดเจนเข้าใจง่าย	4.01	0.72	มาก
3. การประสานงานของเจ้าหน้าที่	3.97	0.74	มาก
4. มีหน่วยงานสนับสนุนการดำเนินงาน	3.81	0.85	มาก
5. มีงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ	3.66	0.91	มาก
6. มีแนวทางการจัดหางบประมาณเพิ่มเติม	3.63	0.94	มาก
7. มีการส่งเสริมให้สมาชิกหาแหล่งทุน	3.72	0.87	มาก

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ประเด็น	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
8. มีเอกสารประกอบการฝึกอบรมที่เข้าใจได้ง่าย	3.88	0.78	มาก
9. มีสื่อการสอนอื่นๆ ประกอบ	3.76	0.85	มาก
10. มีวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมืออื่นๆ ในการดำเนินโครงการอย่างเพียงพอ	3.84	0.83	มาก
11. มีสถานที่ดำเนินการที่เหมาะสมและเพียงพอ	3.90	0.74	มาก
รวม	3.83	0.81	มาก

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัจจัยนำเข้าของโครงการโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้ว พบว่ามีจำนวนเจ้าหน้าที่ดำเนินกิจกรรมโครงการอย่างเพียงพอ และเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ สามารถสื่อความหมายได้ชัดเจน เข้าใจง่าย อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 รองลงมา คือ การประสานงานของเจ้าหน้าที่ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 รองลงมา คือ มีเอกสารประกอบการฝึกอบรมที่เข้าใจได้ง่าย อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 รองลงมา มีวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมืออื่นๆ ในการดำเนินโครงการอย่างเพียงพอ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 รองลงมา คือ มีหน่วยงานสนับสนุนการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 รองลงมา คือ มีสื่อการสอนอื่นๆ ประกอบ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 รองลงมา คือ มีการส่งเสริมให้สมาชิกหาแหล่งทุน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 รองลงมา คือ มีงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 รองลงมา คือ มีแนวทางการจัดหางบประมาณเพิ่มเติม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นด้านกระบวนการของโครงการ (Process)

ประเด็น	$\bar{X}$	S.D.	การ แปลผล
ขั้นเตรียมการ			
1. มีความเข้าใจแนวทางการดำเนินงานของโครงการฯ	3.86	0.71	มาก
2. มีการศึกษาความพร้อมและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย	3.86	0.73	มาก
3. มีการศึกษาศึกษาปัญหาการดำเนินกิจกรรม	3.74	0.81	มาก
4. มีการประชุมวางแผนดำเนินงานอย่างเป็นระบบ	3.77	0.82	มาก
5. มีการรับฟังแผน ข้อเสนอ และความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมโครงการ	3.86	0.81	มาก
6. มีการจัดเตรียมทีมวิทยากรร่วมกับชุมชน	3.82	0.82	มาก
7. มีกระบวนการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายอย่างเป็นธรรม	3.87	0.78	มาก
รวม	3.82	0.78	มาก
ขั้นดำเนินการฝึกอบรม			
8. มีการฝึกอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในโครงการ	3.87	0.75	มาก
9. มีการฝึกอบรม สาธิต วิธีการดำเนินงานที่ถูกต้อง	3.93	0.74	มาก
10. มีวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ	4.01	0.71	มาก
11. มีการเปิดโอกาสให้ซักถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น	4.03	0.78	มาก
รวม	3.96	0.74	มาก
12. มีการนำศึกษาดูงานในพื้นที่ต้นแบบ	3.90	0.81	มาก
13. การคัดเลือกสถานที่ดูงาน มีความเหมาะสม สอดคล้อง	3.96	0.77	มาก
14. วิทยากรพื้นที่ศึกษางานสามารถให้ความรู้ได้ชัดเจน	4.03	0.71	มาก
15. ห้วงเวลาในการศึกษาดูงานมีความเหมาะสม	3.91	0.80	มาก
16. มีการสาธิตการฝึกปฏิบัติอาชีพในสถานที่ศึกษาดูงาน	3.93	0.77	มาก
รวม	3.94	0.77	มาก

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ประเด็น	$\bar{X}$	S.D.	การ แปลผล
ขั้นตอนการฝึกอาชีพ			
17. มีการสอนกิจกรรม ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ให้กับครัวเรือน	3.95	0.76	มาก
18. มีการเปิดโอกาส ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้แสดงความคิดเห็น	3.99	0.76	มาก
19. การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้	3.92	0.76	มาก
20. มีการส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มอาชีพตามแนวทางสัมมาชีพ	3.93	0.77	มาก
รวม	3.98	0.76	มาก
ขั้นการติดตามประเมินผล			
21. มีการส่งเสริมให้มีระบบบริหารเงินทุนประกอบอาชีพ	3.82	0.81	มาก
22. มีการส่งเสริมช่องทางการตลาด	3.69	0.92	มาก
23. มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน	3.84	0.82	มาก
24. มีการรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ	3.89	0.74	มาก
รวม	3.81	0.82	มาก
รวมทั้งหมด	3.89	0.77	มาก

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ กระบวนการดำเนินโครงการโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้ว เป็นกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

1) ขั้นเตรียมการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้วพบว่า มีกระบวนการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายอย่างเป็นธรรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 รองลงมา คือ มีการรับฟังแผน ข้อเสนอ และความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมโครงการมีความเข้าใจแนวทางการดำเนินงานของโครงการฯ และมีการศึกษาความพร้อมและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 รองลงมา คือ มีการจัดเตรียมที่วิทยากรร่วมกับชุมชนอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 รองลงมา คือ มีการประชุมวางแผนดำเนินงานอย่างเป็นระบบอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 รองลงมา คือ มีการศึกษาศึกษาปัญหาการดำเนินกิจกรรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.74 ตามลำดับ

2) **ขั้นดำเนินการฝึกอบรม** โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้วพบว่า มีการเปิดโอกาสให้ซักถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 รองลงมา คือ มีวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 รองลงมา คือ มีการจัดเตรียมทีมวิทยากรร่วมกับชุมชน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 รองลงมา คือ มีการฝึกอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในโครงการ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 ตามลำดับ

3) **ขั้นศึกษาดูงาน** โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้วพบว่า มีวิทยากรพื้นที่ศึกษางานสามารถให้ความรู้ได้ชัดเจน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 รองลงมา คือ มีการสาธิตการฝึกปฏิบัติอาชีพในสถานที่ศึกษาดูงาน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 รองลงมา คือ มีการคัดเลือกสถานที่ดูงาน มีความเหมาะสม สอดคล้อง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 รองลงมา คือ ห่วงเวลาในการศึกษาดูงานมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 รองลงมา คือ มีการนำศึกษาดูงานในพื้นที่ต้นแบบ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ตามลำดับ

4) **ขั้นฝึกอาชีพ** โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้วพบว่า มีการเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้แสดงความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 รองลงมา คือ มีการสอนกิจกรรม ละครายจ่าย เพิ่มรายได้ ให้กับครัวเรือน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 รองลงมา คือ มีการส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มอาชีพตามแนวทางสัมมาชีพอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 รองลงมา คือ การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ตามลำดับ

5) **ขั้นติดตามประเมินผล** โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้วพบว่า มีการรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 รองลงมา คือ มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 รองลงมา คือ มีการส่งเสริมให้มีระบบบริหารเงินทุนประกอบอาชีพอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 รองลงมา คือ มีการส่งเสริมช่องทางการตลาด อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นด้านผลผลิตของโครงการ (Product)

ประเด็น	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ท่านได้รับการส่งเสริมอาชีพตามแนวทางสัมมาชีพ	3.95	0.74	มาก
2. ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้เพื่อปรับปรุงและพัฒนางาน	3.88	0.75	มาก
3. ท่านมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการดำเนินโครงการ	3.78	0.82	มาก
4. ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้เพื่อปรับปรุงและพัฒนางานได้	3.89	0.77	มาก
5. ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้เพื่อให้คำแนะนำปรึกษาผู้ที่เกี่ยวข้องได้	3.87	0.78	มาก
6. มีการดำเนินอาชีพที่ได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง	3.76	0.87	มาก
รวมทั้งหมด	3.85	0.78	มาก

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ผลผลิตของโครงการโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ได้รับการส่งเสริมอาชีพตามแนวทางสัมมาชีพ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 รองลงมา คือ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้เพื่อปรับปรุงและพัฒนางานได้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 รองลงมา คือ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนางาน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 รองลงมา คือ สามารถนำความรู้ที่ได้เพื่อให้คำแนะนำปรึกษาผู้ที่เกี่ยวข้องได้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 รองลงมา คือ มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการดำเนินโครงการ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 รองลงมา คือ มีการดำเนินอาชีพที่ได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 ตามลำดับ

3. ปัญหาของการดำเนินงานตามโครงการ

ผู้วิจัยได้สรุปปัญหาการดำเนินโครงการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้านของอำเภอนาดัว จังหวัดเลย จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ดังนี้

3.1 ปัญหาด้านบริบทของโครงการ พบว่า

1) นโยบายของกรมการพัฒนาชุมชนในการดำเนินโครงการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน กำหนดให้หาประชาชนที่มีความรู้ความสารถในหมู่บ้านเป็นแกนหลักในการเข้ารับการฝึกอบรมอาชีพทำให้เกิดข้อจำกัด เนื่องจากบางหมู่บ้าน ไม่มีประชาชนชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญพอที่จะถ่ายทอดความรู้ได้ (นางกัญญารัตน์ พาลลอง กำนันตำบลนาดัว ,2563)

2) วัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อต้องการสร้างอาชีพและรายได้ให้ประชาชนมากขึ้น เป็นนโยบายที่ดีแต่เนื่องจากพื้นที่จังหวัดเลย ส่วนใหญ่ประชาชนประกอบอาชีพที่หลากหลายอยู่แล้วจึงหาคนเข้าร่วมฝึกอบรมยากมากขึ้น (นายสม นวลสะอาด ผู้ใหญ่บ้านเขาแก้วพัฒนา, 2563)

ห้วงระยะเวลาในการดำเนินโครงการไม่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย (เดือนตุลาคม-ธันวาคม) ทำให้ประชาชนไม่สามารถเข้าร่วมโครงการได้เนื่องจากห้วงเวลาในการดำเนินโครงการดังกล่าวตรงกับช่วงที่ชาวบ้านเก็บเกี่ยวผลผลิตทำให้กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ไม่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม

3) เป้าหมายของโครงการ ต้องการให้หมู่บ้านที่รับการพัฒนาจัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพและมีรายได้มากขึ้น แต่เนื่องจากโครงการกำหนดไว้ว่าจะต้องเลือกอาชีพที่สนใจเพียงอาชีพเดียวจึงทำให้สมาชิกบางส่วนไม่ยอมเข้ารับการฝึกอาชีพที่ตนเองไม่สนใจ ทำให้ต้องมีการจัดหาสมาชิกรายใหม่เข้ามาร่วมแทน (นางเกสร เนธิบุตร ผู้ใหญ่บ้านห้วยตาด, 2563)

ประชาชนกลุ่มเป้าหมายส่วนมากประกอบอาชีพหลายอย่างไม่มีเวลามารับการฝึกอบรม เนื่องจากประชาชนกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและอาชีพเสริมอื่นๆ อยู่แล้วจึงลาเพียงพอที่จะทำอาชีพใหม่ได้ ส่วนกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ประกอบอาชีพก็จะไม่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม

4) ผลผลิตที่ได้จากโครงการคือผลิตภัณฑ์ที่ทางกลุ่มได้จัดทำซึ่งในขั้นต้นนั้น จะยังไม่มีคุณภาพเท่ากับผลผลิตตามตลาดทั่วไป จึงทำให้ยังไม่สามารถนำไปจำหน่ายตามท้องตลาดได้ และตลาดก็ไม่เพียงพอที่จะรองรับ (นายคำไพ จิตตะ ผู้ใหญ่บ้าน โนนศิลา, 2563)

5) ปัจจุบันชาวบ้านมีการผลิตสินค้าออกมาจำนวนมาก แต่ไม่มีตลาดเพียงพอสำหรับจำหน่าย รวมทั้งสินค้าที่ผลิตไม่มีคุณภาพและไม่เป็นที่ต้องการของตลาด (นางเพ็ญศรี ประดิษฐ์ กำนันตำบลท่าสะอาด ,2563)

อีกทั้งนโยบายด้านการตลาดยังไม่ชัดเจน เนื่องจากโครงการมีการส่งเสริมให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายผลิตสินค้าที่ชุมชนมีความถนัดแต่ไม่ได้มีแนวทางชัดเจนเกี่ยวกับแหล่งจำหน่ายสินค้าให้กับชาวบ้าน ปัจจุบันมีการส่งเสริมตลาดประชารัฐและตลาดจำหน่ายสินค้าโอท็อป จึงไม่เพียงพอต่อความต้องการ

ผลการวิจัยพบว่าในด้านบริบทของโครงการนั้นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการดำเนินโครงการส่วนมากเห็นด้วยที่จะให้มีการดำเนินโครงการนี้ต่อไป แต่ขอให้กรมการพัฒนาชุมชนได้พิจารณาถึงนโยบายด้านการตลาด เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เรื่องการขาย อีกทั้งเรื่องเวลาในการจัดฝึกอบรมซึ่งโครงการส่วนใหญ่จะมาในช่วงไตรมาส 1-2 (ตุลาคม – มีนาคม) ซึ่งเป็นฤดูเก็บเกี่ยวทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ที่ต้องไปเก็บพืชผลทางการเกษตรไม่สามารถเข้าร่วมโครงการได้

3.2 ปัญหาด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ พบว่า

1) ปัญหาเกี่ยวกับวิทยากรฝึกอบรม เนื่องจากวิทยากรมาจากปราชญ์ชาวบ้านข้อดีคือสามารถสื่อสารด้วยภาษาพื้นถิ่นที่เข้าใจได้ง่าย ส่วนข้อเสียคือไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับกลุ่มเป้าหมายได้ชัดเจน (นายบุญเกื้อ ศรีบริรินทร์ ผู้ใหญ่บ้านเทพมงคล, 2563)

2) วิทยากรไม่มีความรู้ใหม่ เนื่องจากวิทยากรเป็นคนพื้นที่ส่วนมากเป็นผู้สูงอายุและไม่ได้เดินทางไปไหนจึงทำให้ถ่ายทอดความรู้ได้แต่เรื่องเดิมๆ (นายยุทธจักร จิระวงศ์ประภา ผู้ใหญ่บ้านผาเจริญ, 2563)

3) มีเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ เนื่องจากปัจจุบันกรมการพัฒนาชุมชนมีปัญหาด้านบุคลากรไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน 1 คน จะรับผิดชอบอย่างน้อย 2 ตำบล และมีการกิจอื่นๆ อีกมากทำให้การจัดเวทีฝึกอบรมนั้นทำไม่ได้ไม่สมบูรณ์นัก

4) งบประมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการ เนื่องจากงบประมาณในการสนับสนุนอาชีพของโครงการเฉลี่ยเพียงครัวเรือนละ 800 บาท ทำให้ไม่เพียงพอต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งงบประมาณดังกล่าวยังให้มาเป็นวัสดุ อุปกรณ์สำหรับกลุ่มอาชีพ ไม่สามารถนำไปประกอบอาชีพส่วนตัวได้ ทำให้ไม่สามารถสร้างรายได้ให้ครัวเรือนได้ (นางอ้อย โยทุม ผู้ใหญ่บ้านแสงอรุณ, 2563)

เนื่องจากกรมการพัฒนาชุมชนมีงบประมาณในการสนับสนุนอาชีพที่ครัวเรือนต้องการเพียงครัวเรือนละ 800 บาทและสนับสนุนในรูปแบบของการจัดซื้อวัสดุเท่านั้น ดังนั้นการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการส่งเสริมอาชีพจึงไม่เพียงพอต่อความต้องการ

5) วัสดุ อุปกรณ์ ส่วนมากจะมีในพื้นที่อยู่แล้ว แต่กระบวนการจัดซื้อของภาครัฐจะต้องผ่านร้านค้าที่ขึ้นทะเบียนกับผู้ค้าภาครัฐทำให้ประชาชนในพื้นที่ไม่สามารถนำวัตถุดิบมาขาย

โดยตรงได้ อีกทั้ง วัสดุตามท้องตลาดมีราคาแพงขึ้น ทำให้การจัดซื้อวัสดุได้น้อยลงไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้เข้ารับการศึกษา (นางเกสร เนธิบุตร ผู้ใหญ่บ้านห้วยตาด, 2563)

6) แหล่งทุนที่มีในชุมชนเพื่อต่อขยายอาชีพมีน้อย หลังจากฝึกอาชีพแล้วไม่มีทุนเพียงพอที่จะดำเนินการต่อ และไม่สามารถที่จะหาเงินทุนมาต่อขยายอาชีพได้ (นายเข้มทอง ลุนราช ผู้ใหญ่บ้านดงป่ายาง, 2563) อีกทั้งไม่มีวิธีการหางบประมาณเพิ่มเติม หลังจากการอบรมเสร็จสิ้น กลุ่มเป้าหมายจะแยกย้ายไปทำอาชีพที่ตนถนัดเช่นเดิม ส่วนคนที่ต้องการต่อขยายอาชีพที่ได้รับการฝึกอบรมก็ไม่มีแหล่งทุนในการดำเนินการต่อ

ผลการวิจัยพบว่าในด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการนั้นจะพบปัญหาเกี่ยวกับวิทยากรสำหรับถ่ายทอดความรู้ เนื่องจากโครงการดังกล่าวจะต้องใช้ปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้ที่ประสบความสำเร็จในชุมชนมาเป็นแกนนำเพื่อถ่ายทอดความรู้ที่ทำให้ประสบความสำเร็จในอาชีพ โดยส่วนใหญ่วิทยากรเหล่านี้จะสามารถทำให้ดูเป็นแบบอย่างได้ เช่น เทคนิคการปลูกพืช เทคนิคการเลี้ยงสัตว์ และการประมงแต่จะไม่มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ในเชิงวิชาการคือไม่ถนัดเรื่องการพูดและบรรยาย อีกทั้งยังไม่มีเทคนิคใหม่ๆ มานำเสนอให้ผู้เรียน รองลงมาคือเรื่องของงบประมาณที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการ โดยในโครงการนั้นจะมีงบประมาณในการสาธิตอาชีพที่ต้องการเพียงเล็กน้อย ไม่สามารถที่จะซื้อวัสดุ อุปกรณ์ ตามความต้องการได้จึงทำให้ไม่สามารถนำอุปกรณ์ดังกล่าวไปสร้างอาชีพได้จริง อีกทั้งวัสดุอุปกรณ์ที่จัดหาจากแหล่งอื่น ทำให้ชุมชนไม่มีรายได้ในส่วนนี้

3.3 ปัญหาด้านกระบวนการดำเนินงานของโครงการ พบว่า

1) ระยะเวลาในการวางแผนการดำเนินงานตามโครงการมีน้อย ทำให้กระบวนการไม่สมบูรณ์ อีกทั้งยังดำเนินการในห้วงเวลาที่กลุ่มเป้าหมายมีภารกิจงานมากจึงทำให้ยากต่อการคัดเลือกคนเข้าร่วมโครงการ (นายบัวรอง ศรีบุรินทร์ กำนันตำบลท่าสวรรค์, 2563)

2) มีขั้นตอนการดำเนินงานมากเกินไป กล่าวคือ กระบวนการประชุมทำความเข้าใจและการศึกษาดูงานใช้เวลาต่อเนื่องหลายวัน กว่าจะได้ฝึกอาชีพทำให้กลุ่มเป้าหมายบางคนไม่เข้าร่วมโครงการเนื่องจากต้องใช้เวลาไปประกอบอาชีพอื่น

3) ปราชญ์ชาวบ้านบางคนไม่มีความรู้มากพอ ด้วยกระบวนการคัดเลือกปราชญ์ชาวบ้านที่ให้ชาวบ้านคัดเลือกกันเองโดยที่เงื่อนไขระบุว่าจะต้องมีปราชญ์ไม่น้อยกว่าหมู่บ้านละ 5 คน ซึ่งบางคนก็ไม่มีความรู้มากพอที่จะถ่ายทอดได้

4) กิจกรรมการศึกษาดูงานไม่ตรงตามความต้องการ เนื่องจากมีการเดินทางไปงานพร้อมๆกันในหลายหมู่บ้านในพื้นที่เดียวกัน แต่ความต้องการอาชีพต่างกัน จึงทำให้

กลุ่มเป้าหมายบางกลุ่มไม่สามารถนำความรู้จากการศึกษาดูงานมาใช้ได้จริง (นายทองหล่อ จันทะเขตต์ ผู้ใหญ่บ้าน โพนสว่าง, 2563)

สถานที่ดูงานต้นแบบไม่สอดคล้องกับอาชีพที่อยากทำ ในการศึกษาดูงานนั้นควรจะมีการจัดการดูงานในพื้นที่ที่สอดคล้องกับความต้องการกับอาชีพที่จะเข้ารับการฝึกอบรม พื้นที่ดูงานต้นแบบบางพื้นที่ไม่มีอาชีพหรือเทคนิคเด่นในอาชีพที่จะเข้ารับการส่งเสริม เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องพื้นที่ดูงาน เนื่องจากการกำหนดดำเนิน โครงการจะต้องดูงานในพื้นที่จังหวัดเดียวกันทำให้กลุ่มเป้าหมายไม่ได้รับความรู้ใหม่ๆที่มีนอกพื้นที่มาปรับใช้กับอาชีพที่ตนถนัด

5) หลังจากดำเนินการเสร็จแล้วกลุ่มอาชีพไม่สามารถขับเคลื่อนต่อไปได้ เนื่องจากขาดเงินทุนและวัสดุอุปกรณ์ ที่ทางโครงการจัดสรรให้เป็นของส่วนกลางหมู่บ้านทำให้ไม่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริง (นายสม นวลสะอาด ผู้ใหญ่บ้านเขาแก้วพัฒนา, 2563)

6) เมื่อดำเนินการครบทุกกระบวนการและสามารถผลิตสินค้าได้จริงแล้ว แต่ไม่สามารถจำหน่ายได้ทั้งหมด เนื่องจากไม่มีตลาดรองรับและตลาดในพื้นที่เองก็รองรับได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น (นางอ้อย โยทุม ผู้ใหญ่บ้านแสงอรุณ, 2563)

ไม่มีช่องทางการตลาดที่ชัดเจน เมื่อดำเนินการผลิตสินค้าตามที่ได้รับฝึกอบรมแล้วปรากฏว่าขาดช่องทางการจำหน่ายเนื่องจากไม่มีตลาดรองรับ ทำให้กลุ่มอาชีพที่จัดตั้งขึ้นไม่ดำเนินการต่อ

ผลการวิจัยพบว่าในด้านกระบวนการของโครงการนั้นส่วนใหญ่เห็นด้วย และสนับสนุนให้มีการดำเนินการต่อไป แต่จะพบปัญหาบางอย่าง คือ ระยะเวลาในการวางแผนดำเนินงานมีน้อยเนื่องจากต้องเร่งดำเนินการในไตรมาส 1-2 (ตุลาคม – มีนาคม) ทำให้ต้องรีบเร่งดำเนินการ และยังอยู่ในห่วงเก็บเกี่ยวผลผลิตของชาวบ้านทำให้กระบวนการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายทำได้ยาก หลังจากผ่านการฝึกอบรมได้อาชีพใหม่แล้วก็เกิดปัญหาตลาดที่จำหน่ายไม่เพียงพอ

3.4 ปัญหาด้านผลผลิตของโครงการ

1) ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ เกิดอาชีพใหม่ แต่ยังมีปัญหาเรื่องรายได้ เนื่องจากไม่มีช่องทางการจำหน่ายสินค้า

2) โครงการไม่มีความต่อเนื่อง หลังจากหมู่บ้านเข้ารับการอบรมแล้วในปีถัดไปจะต้องคัดเลือกหมู่บ้านใหม่เข้าร่วมโครงการ ส่วนหมู่บ้านที่เคยเข้าร่วมโครงการจะไม่สามารถรับงบประมาณในส่วนนี้ทำให้โครงการไม่มีความต่อเนื่อง

3) ตลาดที่มีไม่เพียงพอ หลังจากผลิตสินค้าได้จำนวนมากแล้ว ไม่สามารถหาตลาดระบายสินค้าได้และสินค้าหรืออาชีพส่วนใหญ่ที่ดำเนินการนั้นเป็นของสด ทำให้เสียเร็ว

หากไม่สามารถหาที่จำหน่ายได้ และผลผลิตที่ได้ยังไม่มีความเหมาะสมจึงยังไม่เป็นที่ต้องการของตลาด

4) วัสดุ อุปกรณ์ ที่ได้รับเป็นของกลุ่มใช้ร่วมกันจึงไม่สามารถนำมาประกอบอาชีพส่วนตัวได้ เนื่องจากวัสดุที่ทางราชการส่งมอบให้ นั้นจะต้องนำมาใช้ในลักษณะของกลุ่ม เมื่อสมาชิกอยากนำไปประกอบอาชีพส่วนตัว ไม่สามารถดำเนินการได้ อีกทั้งกลัวว่าวัสดุอุปกรณ์จะเกิดความเสียหาย จึงทำให้สมาชิกบางส่วนไม่ยอมเข้าร่วม

ผลการวิจัย พบว่า ในด้านผลผลิตของโครงการนั้น ปัญหาส่วนจะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือความต่อเนื่องของโครงการงบประมาณ การตลาดและสถานที่จำหน่ายสินค้า และวัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับเป็นของกลุ่ม ไม่สามารถนำไปใช้ส่วนตัวได้ และอยากให้เจ้าหน้าที่ได้ติดตามกำกับดูแลอย่างสม่ำเสมอ

4. ข้อเสนอแนะของการดำเนินงานตามโครงการ

ผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินโครงการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน ของอำเภอนาดัว จังหวัดเลย จากการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ดังนี้

4.1 ข้อเสนอแนะด้านบริบทของโครงการ

1) นโยบายของกรมการพัฒนาชุมชนในการดำเนินโครงการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน ควรเปิดกว้างในการคัดเลือกปราชญ์หรือแกนนำ ไม่ควรจำกัดเฉพาะในหมู่บ้าน ควรยืดหยุ่นให้หาปราชญ์ในพื้นที่อื่นๆ ได้ เพื่อที่จะได้คนที่มีความรู้ความสามารถจริงๆ มาถ่ายทอด (นางกัญญารัตน์ พาลลอง กำนันตำบลนาดัว ,2563)

2) ห้วงเวลาในการดำเนินโครงการ ควรกำหนดให้ไม่ตรงกับฤดูเก็บเกี่ยวผลผลิต เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายไม่สามารถเข้ารับการฝึกอบรมได้ เหลือเพียงคนชรามาอบรมแทน และไม่สามารถนำไปต่อยอดได้ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงได้มากขึ้น เนื่องจากโครงการที่ผ่านมานั้นอนุมัติให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จในไตรมาสที่ 1-2 ซึ่งเป็นฤดูกาลเก็บเกี่ยวของชาวบ้าน จึงทำให้ชาวบ้านบางส่วนอยากเข้าร่วมโครงการแต่ไม่สามารถเข้าร่วมได้เนื่องจากต้องรีบเก็บเกี่ยวผลผลิตให้ทันเวลา

3) ควรให้มีการคัดเลือกอาชีพตามความต้องการที่หลากหลายเนื่องจากหลายคนมีความต้องการและความถนัดที่แตกต่างกัน (นางเกสร เนธิบุตร ผู้ใหญ่บ้านห้วยตาด, 2563) ปัจจุบันนโยบายของกรมการพัฒนาชุมชนคือ หนึ่งหมู่บ้านให้เลือกเพียงอาชีพเดียวและจัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพ

ปัจจุบันประชาชนกลุ่มเป้าหมายมีอาชีพที่หลากหลาย จึงควรคัดเลือกอาชีพเด่นที่มีการดำเนินการอยู่แล้วเพื่อเข้ารับการส่งเสริม หรือเป็นอาชีพใหม่ที่สามารถใช้เวลาว่างหลังจากการประกอบอาชีพปกติ (นายสม นวลสะอาด ผู้ใหญ่บ้านเขาแก้วพัฒนา, 2563)

4) ควรมีการส่งเสริมให้มีการใช้เทคนิคหรือเทคโนโลยีอื่นๆ ที่ทันสมัยเข้ามาช่วย เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพใกล้เคียงตามที่ต้องการ (นางเพ็ญศรี ประดิษฐ์ กำนันตำบลท่าสะอาด, 2563)

5) ควรกำหนดนโยบายด้านการตลาดเพิ่มเติม โดยทางราชการควรเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าให้กับชาวบ้าน ที่ผ่านกรมการพัฒนาชุมชนได้จัดตลาดนัดและงานต่างๆ แต่ไม่ใช่การเปิดตลาดแบบทุกวัน จึงทำให้สินค้าที่ผลิตได้ จำหน่ายไม่หมด และเจ้าหน้าที่เคยมีการแนะนำให้ชาวบ้านขายแบบออนไลน์ในส่วนตัวเองที่ชาวบ้านยังขาดความรู้การขายออนไลน์ อยากให้มีผู้เชี่ยวชาญมาสอนตลาดออนไลน์ให้กับชาวบ้าน

สรุปได้ว่าข้อเสนอแนะในด้านบริบทของโครงการ คือ เห็นควรกำหนดนโยบายที่ยืดหยุ่นไม่ยึดติดพื้นที่หรือตัวบุคคล เพื่อที่จะได้วิทยากรที่มีความสามารถและหลากหลาย รวมทั้งนโยบายด้านการตลาดเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีพื้นที่ในการจำหน่ายสินค้าที่ผลิตเพื่อเพิ่มรายได้ และอนุโลมให้มีการเลือกอาชีพในการอบรมที่หลากหลายโดยยกเว้นการจัดตั้งเป็นกลุ่ม หรือให้จัดตั้งเป็นกลุ่มย่อยๆ ได้

4.2 ข้อเสนอแนะด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ

1) เนื่องจากวิทยากรมาจากปราชญ์ชาวบ้านส่วนหนึ่งไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการได้ แต่สามารถปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่างเท่านั้น จึงควรมีคนกลางในการถอดความรู้จากปราชญ์มาเป็นเอกสารทางวิชาการเพื่อให้ง่ายต่อการศึกษาเรียนรู้ (นายบุญเกื้อ ศรีบริรินทร์ ผู้ใหญ่บ้านเทพมงคล, 2563)

2) นอกจากวิทยากรที่เป็นชาวบ้านในพื้นที่แล้ว ควรมีการเชิญวิทยากรภายนอกที่มีความรู้ ความสามารถในด้านเดียวกันเพื่อมาแลกเปลี่ยนข้อมูลให้กับกลุ่มเป้าหมาย (นายยุทธจักร จิระวงศ์ประภา ผู้ใหญ่บ้านผาเจริญ, 2563)

3) ควรให้เจ้าหน้าที่จากหลายหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ครอบคลุม ที่ผ่านการดำเนินโครงการสร้างสัมมาชีพชุมชนนั้น จะใช้ปราชญ์ชาวบ้านเป็นวิทยากรหลักและมีเจ้าหน้าที่โครงการจากพัฒนาชุมชนเป็นผู้อำนวยความสะดวกที่เท่านั้น จึงอยากเสนอให้มีการประสานเจ้าหน้าที่จากส่วนอื่นๆ เข้ามาร่วมด้วยเพื่อจะได้แลกเปลี่ยนความรู้และต่อยอดอาชีพได้

4) ควรมีการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมเนื่องจากงบที่ให้มาเป็นเพียงงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุสาธิตเท่านั้น ไม่เพียงพอต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและไม่สามารถนำไปต่อยอดอาชีพได้จริง (นางอ้อย โยทุม ผู้ใหญ่บ้านแสงอรุณ, 2563)

5) ควรมีการจัดหาวัสดุในพื้นที่เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ในท้องถิ่น (นางเกสร เนธิบุตร ผู้ใหญ่บ้านห้วยตาด, 2563) และขอให้จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นเพิ่มเติมให้เพียงพอ เนื่องจากที่ผ่านการส่งเสริมอาชีพให้กับกลุ่มเป้าหมายนั้น ได้ทราบจากเจ้าหน้าที่โครงการว่างบประมาณสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์นั้นมีไม่มาก สามารถทำได้เพียงจัดซื้อวัสดุสาธิตเท่านั้น ซึ่งไม่ปฏิบัติตามความต้องการของชาวบ้าน เพราะเมื่อได้รับการพัฒนาอาชีพแล้ว ไม่มีเครื่องมือในการสร้างรายได้ต่อไป หากจะเข้าถึงแหล่งทุนก็จะทำให้เป็นหนี้เพิ่มอีก

การจัดหาวัสดุที่มีในชุมชนเพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ จากการดำเนินโครงการที่ผ่านมา ได้รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่ว่าการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์นั้น จะต้องดำเนินการผ่านระบบจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ กล่าวคือผู้ขายจะต้องมีร้านค้าที่จดทะเบียนผู้ค้ากับภาครัฐ ทำให้ไม่สามารถจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่มีในชุมชนได้ ทำให้เสียโอกาสในการสร้างรายได้ในชุมชน และได้วัสดุจากที่อื่นที่ไม่ตรงตามความต้องการ

6) ควรจัดหาหรือประสานงานกับแหล่งทุนที่มีในพื้นที่เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเข้าถึงแหล่งทุนสามารถกู้ยืมไปประกอบอาชีพได้ (นายเข้มทอง ลุนราช ผู้ใหญ่บ้านดงป่ายาง, 2563)

ควรมีการส่งเสริมให้มีการหาแหล่งทุนที่ไม่ใช่ลักษณะกู้ยืม เนื่องจากปัจจุบันชาวบ้านส่วนใหญ่มีปัญหาหนี้สินครัวเรือนมากอยู่แล้ว จึงไม่ควรเพิ่มภาระหนี้สินให้มากขึ้นอีก ภาครัฐควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงแหล่งทุนอื่นๆ ที่ไม่ใช่การให้กู้ยืม

สรุปได้ว่าข้อเสนอแนะด้านปัจจัยนำเข้าหลายประการส่วนมากจะมุ่งเน้นไปที่ตัววิทยากรผู้ถ่ายทอดความรู้ ควรมีความสามารถในการถ่ายทอดได้จริงและมีความหลากหลาย อีกทั้งเจ้าหน้าที่โครงการควรมีการถอดองค์ความรู้ที่ได้ ออกมาในรูปแบบเอกสารเพื่อแจกจ่ายให้กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้ ตลอดจนเรื่องของงบประมาณที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการเห็นควรมีการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมในเรื่องของการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ และควรมีการจัดซื้อวัสดุในพื้นที่ให้เกิดการกระจายรายได้

4.3 ข้อเสนอแนะด้านกระบวนการดำเนินงานของโครงการ

1) ระยะเวลาในการดำเนินการควรหลังฤดูเก็บเกี่ยว ควรจะเป็นไตรมาส 3 เนื่องจากห้วงเวลาดังกล่าวเหมาะสมเพราะประชาชนส่วนใหญ่ว่างเว้นจากการเก็บเกี่ยวผลผลิต (นายบัวรอง ศรีบุรินทร์ กำนันตำบลท่าสวรรค์, 2563) และควรวางแผนการดำเนินงานแต่เนิ่นๆ เพื่อให้โครงการเกิดประสิทธิภาพ

2) ควรมีการลดขั้นตอนการดำเนินงานให้น้อยลง จากการดำเนินโครงการที่ผ่านมา นั้น กว่าจะได้รับการฝึกอาชีพจะต้องผ่านขั้นตอนกระบวนการอบรม ศึกษาดูงานและอื่น ๆ ทำให้ชาวบ้านบางคนที่มีความสนใจเข้าร่วมโครงการ ตัดสินใจไม่ร่วมเนื่องจากโครงการใช้เวลาในการฝึกอบรมหลายวัน และสิ่งที่ได้รับหลังการฝึกอบรมไม่คุ้มค่า

3) ให้มีการคัดเลือกปราชญ์ชาวบ้านที่มีความสามารถและเป็นแบบอย่างได้ เนื่องจากบางหมู่บ้านมีคนที่เป็นปราชญ์จริงๆ ไม่ถึง 5 คน ตามเงื่อนไขของโครงการจึงมีการคัดเลือกผู้นำชุมชนมาเป็นปราชญ์ซึ่งไม่ได้มีความรู้ความสามารถในการฝึกอาชีพตามเงื่อนไขของโครงการ หากในพื้นที่หมู่บ้านไม่มีปราชญ์ ครอบคลุมจำนวนของโครงการ ควรอนุโลมให้มีการจัดหาผู้มีความรู้ความสามารถจากพื้นที่ใกล้เคียง

4) การศึกษาดูงานควรมีความยืดหยุ่นให้เดินทางออกนอกจังหวัดได้ เนื่องจากการศึกษาดูงานในพื้นที่จะไม่ได้รับองค์ความรู้ใหม่ๆ แต่จะเป็นความรู้เดิมๆ ที่ทำกันอยู่แล้ว (นายทองหล่อ จันทะเขตต์ ผู้ใหญ่บ้านโพนสว่าง, 2563)

ในกิจกรรมการศึกษาดูงานควรมีความสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย ที่ผ่านมาเจ้าหน้าที่โครงการมักพาไปดูงานในศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่รวมหลายๆอย่างไว้ด้วยกัน ดังนั้นควรจะไปดูงานในพื้นที่เฉพาะ เช่น ต้องการเลี้ยงไก่วงก็ควรจะไปดูฟาร์มไก่วง เป็นต้น

5) การจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ควรมอบให้ครัวเรือนเป้าหมายโดยตรงเนื่องจากการให้ยืมในลักษณะของกลุ่มอาชีพนั้น จะเกิดความเกรงใจและกลัวของส่วนรวมเสียหายทำให้ไม่มีใครอยากยืม (นายสม นวลสะอาด ผู้ใหญ่บ้านเขาแก้วพัฒนา, 2563)

6) ควรกำหนดช่องทางจำหน่ายสินค้าให้ชัดเจน ไม่ใช่ส่งเสริมการผลิตแล้วแต่ไม่มีที่จำหน่าย

สรุปได้ว่าข้อเสนอแนะในด้านกระบวนการดำเนินงานตั้งแต่ขั้นเตรียมการควรมีระยะเวลาที่เหมาะสมเนื่องจากโครงการมักจะอนุมัติมาในไตรมาสที่ 1-2 ซึ่งเป็นฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เข้าร่วมฝึกอบรม ขึ้นดำเนินการในเรื่องของพื้นที่ดูงานควรมีความยืดหยุ่นให้เดินทางออกนอกจังหวัดได้ เนื่องจากการให้ดูงานในพื้นที่มีข้อจำกัดในเรื่องขององค์ความรู้ และวัสดุอุปกรณ์ที่มอบให้ควรมอบให้ครัวเรือนโดยตรง เพื่อความสะดวกในการนำไปประกอบอาชีพ

4.4 ข้อเสนอแนะด้านผลผลิตของโครงการ พบว่า

1) ควรมีการส่งเสริมโครงการอย่างต่อเนื่องให้เกิดผลสำเร็จ กล่าวคือ หมู่บ้านที่สามารถต่อยอดเป็นกลุ่มอาชีพได้ ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการต่อยอดเป็นประจำ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง อย่างน้อยควรมีการอบรมกลุ่มเป้าหมาย เพื่อทบทวน แล้ว (นายแกลง ไชยสงคราม ผู้ใหญ่บ้านห้วยปลาตุก, 2563)

2) ควรกำหนดแนวทางการจำหน่ายหรือการตลาดให้ชัดเจน เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเกิดแรงผลักดันในการผลิตสินค้าออกมาจำหน่าย และติดตามตรวจสอบคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

3) ควรกำหนดแนวทางในการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่จัดสรรให้กับทางกลุ่ม เพื่อให้สามารถหยิบยืมไปประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว

4) ควรมีการสร้างเครือข่ายให้กับกลุ่มอาชีพที่ได้จัดตั้งเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันและกัน (นายทองเลื่อน สารพัน ผู้ใหญ่บ้านวังเย็น, 2563)

สรุปได้ว่าข้อเสนอแนะในด้านผลผลิต คือ อยากรให้มีการดำเนินโครงการในพื้นที่เดิมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้กลุ่มเกิดความเข้มแข็ง อีกทั้งยังมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดแผน หรือช่องทางการจำหน่ายสินค้าให้กับกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงการบริหารจัดการวัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับ และการสร้างเครือข่ายอาชีพเพื่อให้เกิดการพัฒนา และแลกเปลี่ยนวัตถุดิบระหว่างกลุ่ม เพื่อให้เกิดเป็นเครือข่ายในอนาคต ต่อไป

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การประเมินผลโครงการสร้างสัมมาชีพชุมชนในอำเภอนาดัง จังหวัดเลย” โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) เพื่อประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้านในด้าน บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต 2) เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน มีผลการสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1. สรุปลักษณะทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 67.10 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 35.9 มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 51.50 มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 52.50 มีอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 231 คน คิดเป็นร้อยละ 78.30 และมีภาระรับผิดชอบคนในครอบครัว 3-4 คน จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 48.50

1.2 สรุปการประเมินผลโครงการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน อำเภอนาดัง จังหวัดเลย ซึ่งสามารถแยกเป็นรายด้าน ได้ดังนี้

1.2.1 ด้านบริบทของโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้ว พบว่า กรมการพัฒนาชุมชนมีนโยบายชัดเจนในการดำเนินกิจกรรมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 รองลงมา คือ โครงการมีความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 รองลงมา คือ มีความต้องการทำอาชีพเสริมเพื่อหารายได้เพิ่ม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03

1.2.2 ด้านปัจจัยนำเข้า โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้ว พบว่า มีจำนวนเจ้าหน้าที่ดำเนินกิจกรรมโครงการอย่างเพียงพอ และเจ้าหน้าที่มีความรู้ สามารถสื่อความหมายได้ชัดเจน เข้าใจง่าย อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 รองลงมา คือ การประสานงานของเจ้าหน้าที่ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97

1.2.3 ด้านกระบวนการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้ว พบว่า วิทยากรพื้นที่ศึกษางานสามารถให้ความรู้ได้ชัดเจนและมีการเปิดโอกาสให้ซักถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 รองลงมา วิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01

1.2.4 ด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อแล้ว พบว่า ได้รับการส่งเสริมอาชีพตามแนวทางสัมมาชีพ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 รองลงมา คือ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้เพื่อปรับปรุงและพัฒนางานได้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 รองลงมา คือ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนางาน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88

1.3 สรุปสภาพปัญหาของโครงการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน อำเภอ นาด้วง จังหวัดเลย ซึ่งสามารถแยกเป็นรายด้านได้ ดังนี้

1.3.1 ปัญหาด้านบริบททั่วไป จากการสัมภาษณ์ก็พบว่า ด้านบริบทของโครงการมี ปัญหาต่างๆ ได้แก่ นโยบายของการดำเนินโครงการมีข้อจำกัดหลายอย่างตั้งแต่กระบวนการคัดเลือกประชาชน การคัดเลือกอาชีพตามความต้องการของสมาชิกส่วนใหญ่ และวัตถุประสงค์ด้านการตลาดที่ไม่ชัดเจน รวมถึงการอนุมัติให้ดำเนินโครงการในห้วงฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิตของชาวบ้านทำให้ส่วนหนึ่งไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้

1.3.2 ปัญหาด้านปัจจัยนำเข้า จากการสัมภาษณ์ก็พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการมีปัญหาต่างๆ ได้แก่ เจ้าหน้าที่มีไม่เพียงพอต่อการดำเนินโครงการ ประชาชนชาวบ้านไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างสมบูรณ์ ไม่มีความรู้ใหม่ๆมาถ่ายทอด ขบประมาณตามโครงการก็มีน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการและยังขาดแหล่งทุนในการต่อยอดอาชีพ

1.3.3 ปัญหาด้านกระบวนการดำเนินงาน จากการสัมภาษณ์ก็พบว่า ด้านกระบวนการของโครงการมีปัญหาต่างๆ ได้แก่ การดำเนินการมีขั้นตอนมากเกินไป นอกจากนั้นยังกำหนดดำเนินการในไตรมาส 1-2 ซึ่งอยู่ในฤดูเก็บเกี่ยวผลผลิตทำให้กลุ่มเป้าหมายส่วนหนึ่งไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ นอกจากนั้นการศึกษาดูงานที่ไปแบบรวมกันเป็นหมู่คณะทำให้ไม่ได้รับความรู้เต็มที่

1.3.4 ปัญหาด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ จากการสัมภาษณ์ก็พบว่า ด้านผลผลิตของโครงการมีปัญหาต่างๆ ได้แก่ การดำเนินการไม่มีความต่อเนื่อง เมื่ออบรมเสร็จก็ไม่ได้ดำเนินการต่อ อีกทั้งยังไม่มีตลาดรองรับผลผลิตที่เกิดขึ้น รวมถึงไม่มีการต่อยอดอาชีพและไม่มีคนสนใจมาเรียนรู้เพิ่มเติม

1.4 สรุปสภาพข้อเสนอแนะของโครงการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน อำเภอนาดูน จังหวัดเลย ซึ่ง สามารถแยกเป็นรายด้านได้ดังนี้

1.4.1 ข้อเสนอแนะด้านบริบททั่วไป จากการสัมภาษณ์ก็พบว่า ด้านบริบทของโครงการมีข้อเสนอแนะ คือ ควรกำหนดนโยบายของการดำเนินโครงการให้มีความยืดหยุ่นในการคัดเลือกประชาชนที่จะมาทำหน้าที่วิทยากรเพื่อให้ได้คนที่มีความรู้ความสามารถมาถ่ายทอด และควรให้สมาชิกคัดเลือกอาชีพที่หลากหลายตามความต้องการ รวมทั้งการกำหนดวัตถุประสงค์ด้านการตลาดให้มีความชัดเจน

1.4.2 ข้อเสนอแนะด้านปัจจัยนำเข้า จากการสัมภาษณ์ก็พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการมีข้อเสนอแนะ คือ ควรให้มีเจ้าหน้าที่จากหลากหลายหน่วยงานมาช่วยขับเคลื่อนโครงการ และหาประชาชนชาวบ้านที่มีองค์ความรู้ใหม่ๆมาสอน ที่สำคัญในเรื่องของงบประมาณควรมีมากขึ้นรวมถึงการจัดหาแหล่งทุนให้กับสมาชิกด้วย

1.4.3 ข้อเสนอแนะด้านกระบวนการดำเนินงาน จากการสัมภาษณ์ก็พบว่า ด้านกระบวนการของโครงการมีข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการลดขั้นตอนการดำเนินการและควรกำหนดดำเนินการหลังฤดูเก็บเกี่ยวผลผลิต และการศึกษาดูงานควรแยกหมู่บ้านเพื่อไปศึกษางานในพื้นที่ๆ สอดคล้องจริงๆ

1.4.4 ข้อเสนอแนะด้านผลผลิต/ผลลัพธ์ จากการสัมภาษณ์ก็พบว่า ด้านผลผลิตของโครงการมีข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และหาตลาดรองรับผลผลิตที่ได้ หลังจากการส่งเสริมการประอาชีพ และสร้างเครือข่ายเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอยู่เสมอ

2. การอภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องการประเมินผลโครงการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน ของอำเภอนาดูน จังหวัดเลย เพื่อศึกษาการสร้างสัมมาชีพชุมชนว่าประสบผลสำเร็จหรือไม่นั้น สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

2.1 ในด้านบริบทของโครงการเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนมีการศึกษาทำความเข้าใจกับนโยบายของรัฐบาลและแผนยุทธศาสตร์กรมการพัฒนาชุมชนที่มีบทบาทหน้าที่ดำเนินโครงการสร้างสัมมาชีพชุมชน มีความสอดคล้องกับนายวิชัยของ วัชรพงษ์ กางถิ่น (2560) งานวิจัยเรื่องการประเมินผลโครงการเพิ่มสมรรถนะพนักงานประกันสังคม และโครงสร้างความผูกพันในองค์กร ผลการวิจัยพบว่าในด้านบริบทโครงการมีวัตถุประสงค์ชัดเจน เหมาะสม สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ขององค์กร นโยบายรัฐบาลในด้านการส่งเสริมพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชน

เข้มแข็ง และสอดคล้องต่อเนื่องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ที่เน้นย้ำในเรื่องของการลดความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อการสร้างความสำเร็จเติบโตทางเศรษฐกิจ สร้างความมั่นคงด้านอาชีพ และรายได้ โดยกำหนดเป้าหมายเพื่อเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจ โดยมุ่งส่งเสริมการประกอบอาชีพในระดับครัวเรือนจนสู่ระดับชุมชน เพื่อยกระดับสถานภาพทางเศรษฐกิจของคนในชุมชน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการสรรค์สร้างผลิตภัณฑ์ชุมชนนั้น ได้ดำเนินการตามนโยบายรัฐบาล ที่มีแบบแผนในการพัฒนาประเทศตามโมเดล Thailand 4.0 ซึ่งเป็นสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆที่เกิดจากการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนสัมมาชีพชุมชนฯ โดยที่เส้นทางการพัฒนาที่มุ่งสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งทางรัฐบาลกำหนดเป้าหมายไว้ ทั้งในด้านรายได้ การพัฒนาอาชีพ การลดความเหลื่อมล้ำ ที่เป็นปัจจัยที่ทำให้คนในสังคมมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นที่ขับเคลื่อนโดยพลังประชารัฐ จนนำไปสู่ “เศรษฐกิจครัวเรือนมีความมั่นคง ประชาชนใช้ชีวิตอยู่ในชุมชน อย่างมีความสุข” (กรมการพัฒนาชุมชน, 2559)

2.2 ในด้านปัจจัยนำเข้า กลุ่มเป้าหมายให้ความร่วมมือ (กระบวนการมีส่วนร่วม Participation) ซึ่งมีความสำคัญต่อการดำเนิน โครงการสร้างสัมมาชีพชุมชนฯ เป็นอย่างมาก เนื่องจากทางหน่วยงานภาครัฐ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอหาดใหญ่ได้เข้ามามีส่วนในการขับเคลื่อนโครงการสัมมาชีพฯ แล้วเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของแต่ละบุคคลในการให้เหตุผลเพื่อเสนออาชีพที่ตนเองสนใจ โดยคัดเลือกปราชญ์ชุมชนโดยคนในชุมชนด้วยกันเองซึ่งเกิดจากกระบวนการตามระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสรี นาคสัมพันธ์ (2556) เรื่อง แนวทางการสืบทอดภูมิปัญญาเพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตกลุ่มคนไทดำด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและเยาวชน พบว่ากระบวนการมีส่วนร่วมได้ทำให้เกิดการพัฒนา สามารถยกระดับเยาวชนในกลุ่มได้เป็นอย่างดี ด้วยความร่วมมือของคนต่างวัยพร้อมด้วยบทบาทของเยาวชนในการพัฒนาตนเองในด้านการศึกษา อาชีพ การปรับตัวตามช่วงวัย การมีส่วนร่วมกับผู้ใหญ่ในการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาต่างๆ เช่นเดียวกับการมีส่วนร่วมในการรับรู้ถึงข้อมูลปราชญ์ แต่ละบุคคลเพื่อวางแผนในการปฏิบัติและติดตามผลการดำเนินกิจกรรมต่อ ๆ ไป ซึ่งเมื่อเข้าสู่กระบวนการส่งเสริมสัมมาชีพชุมชนฯ นั้น เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสพการณ์ระหว่างปราชญ์ชุมชนกับคนในชุมชน ซึ่งการแลกเปลี่ยนทัศนคติกันนี้ เพื่อกระตุ้นความรู้สึกร่วม จนทำให้คนที่สนใจเกิดการเรียนรู้ตามไปด้วย แต่ยังคงมีปัญหาในเรื่องงบประมาณที่ไม่เพียงพอสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐวรรณ แยมละมัย (2560) เรื่องการประเมินผลโครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุเทศบาลตำบลตะเคียนเตี้ย อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัย พบว่า

ในด้านบริบทโครงการมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่างบประมาณยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

2.3 ในด้านกระบวนการ เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนในการบริหารจัดการต้องมีข้อมูลการลงพื้นที่หมู่บ้านดำเนินกิจกรรม การวางแผนของเจ้าหน้าที่นั้น จะชี้แจงความรู้ความเข้าใจให้ครัวเรือนสัมมาชีพในการฝึกปฏิบัติอาชีพ ได้เห็นถึงเป้าหมายและความสำเร็จที่คาดหวังไว้ ครัวเรือนสัมมาชีพที่เข้าร่วมฝึกปฏิบัติอาชีพ ต้องสามารถเลี้ยงพึ่งพาตนเองและเลี้ยงดูคนในครอบครัวได้ สามารถถ่ายทอดและขยายผลไปยังครัวเรือนอื่นๆ ในชุมชนได้ จนนำไปสู่การจัดตั้งกลุ่มและพัฒนาให้เป็นกลุ่มอาชีพที่มีสินค้าและบริการที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ครัวเรือนสัมมาชีพเป้าหมาย พบว่า มีความพร้อม และให้ความร่วมมือ ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการหมู่บ้าน จะมีการประชุมและจัดกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง ซึ่งตัวแทนแต่ละครัวเรือนในชุมชนต้องเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อรับรู้ข่าวสารบ้านเมือง เป็นการส่งเสริมให้คนในชุมชน มีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมของชุมชน ทำให้คนในชุมชนมาช่วยเหลือเกื้อกูล ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนอย่างเข้มแข็ง เกิดความสามัคคีและความร่วมมือกันอันดี ทำให้การดำเนินกิจกรรมสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ทั้งนี้ประชาชนในหมู่บ้านมีการยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตยเป็นสิ่งสำคัญ เพราะมีการประชุมชาวบ้านเพื่อจัดเวทีประชาคม เป็นการให้คนในชุมชนรู้จักรักษาหน้าที่ มีส่วนร่วมในการบริหารงานของหมู่บ้านด้วยการให้คนในชุมชนเข้ามาร่วมประชุม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจเพื่อส่วนรวมและยอมรับฟังความคิดเห็นของเหตุผลส่วนใหญ่ เป็นการแสดงถึงความคิด ความรู้สึกต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ในการดำรงชีวิต ซึ่งความสำคัญของการยึดมั่นประชาธิปไตยนั้นคือการให้ประชาชนมีส่วนร่วมและมีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของการร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชนของตนเอง ทั้งนี้จำเป็นจะต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของ หนึ่งฤทัย สุวรรณะ (2555) เรื่องกระบวนการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในโครงการคลองสวยน้ำใสของเทศบาลนครบุนนทบุรี ข้อค้นพบของการศึกษาแบ่งออกเป็นสองส่วนคือ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในโครงการคลองสวยน้ำใส และบริบทแวดล้อมที่สนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชน

2.4 ในด้านผลผลิตของโครงการ หลังดำเนินโครงการพบว่ากลุ่มเป้าหมายได้รับความรู้มีอาชีพเพิ่มมากขึ้น แต่การตลาดยังไม่ดีนัก ทำให้เกิดปัญหารายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวลักษณ์ แสนโรจน์ (2559) เรื่อง การประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนระดับหมู่บ้าน จังหวัดปัตตานี ด้านบริบท พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีปัญหารายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายเนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจ การว่างงานและการมีงานทำที่ไม่ตรงกับความสามารถของบุคคล ในการติดตามผลการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่ชุมชนได้ดำเนินการนั้นทำให้ได้ทราบถึงผล

สะท้อนที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรม/โครงการต่างๆ บ่งบอกถึงความมุ่งมั่น ตั้งใจ ที่ตนเองได้ร่วมดำเนินกิจกรรมนั้นๆ การติดตามผลการดำเนินงานเป็นเหมือนการตรวจสอบภาพชุมชน ทำให้ได้ข้อมูลเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงการมีส่วนร่วมในชุมชน ก่อนและหลังดำเนินกิจกรรมนั้นๆ เพื่อขยายผลต่อให้กับคนในชุมชนให้ได้ทราบอย่างทั่วถึง การติดตามผลการดำเนินงานนั้น สามารถวิเคราะห์ หรือ ประเมินศักยภาพของชุมชน ในกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนได้อย่างชัดเจน เพื่อเป็นการวางแผนการดำเนินกิจกรรมต่อไป

ในการสร้างสัมมาชีพชุมชน โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คราวเรือน สัมมาชีพได้เข้าใจว่าเป็นการสร้างเสริมอาชีพโดยให้ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ ความสามารถความเชี่ยวชาญในด้านอาชีพใดอาชีพหนึ่งมาถ่ายทอดและขยายผล หรือหมายถึงให้ชาวบ้านสอนชาวบ้านนั่นเอง ซึ่งมุ่งหวังให้คนในหมู่บ้านสามารถนำไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้โดยการพึ่งพาตนเอง สามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้ ซึ่งการดำเนินการสร้างสัมมาชีพชุมชนมีการยึดหลักกระบวนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของแต่ละครัวเรือน เพื่อเป็นการแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในกิจกรรมการฝึกปฏิบัติอาชีพ ซึ่งการแลกเปลี่ยนทัศนคติกันนี้ เพื่อกระตุ้นความรู้สึกร่วมกันทำให้คนที่สนใจเกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามไปด้วยกัน ในแต่ละกระบวนการจะมีการวางแผนร่วมกัน เพื่อการดำเนินงานแบบให้มีความรับผิดชอบร่วมกัน ถ้าไม่มีการมีส่วนร่วมซึ่งกันและกันก็ไม่สามารถดำเนินโครงการสัมมาชีพชุมชนฯ ให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ตามที่คาดหวังไว้ได้

จากการศึกษาเรื่องการประเมินผลโครงการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้านของอำเภอหาดวัง จังหวัดเลย เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการสร้างสัมมาชีพชุมชน และข้อเสนอแนะในการพัฒนาโครงการต่อไป สรุปผลการศึกษา ดังนี้

1) ความรู้ ความสามารถของปราชญ์ชุมชน ในบางสาขาอาชีพ ไม่สอดคล้องกับความต้องการฝึกอาชีพของคนในชุมชนทั้งหมด ทำให้คนที่สนใจอาชีพในด้านอื่นๆ ไม่มีแรงจูงใจที่เข้าร่วมฝึกปฏิบัติอาชีพที่ตนเองอยากมีส่วนร่วมในกิจกรรม แต่จะมีเป็นบางส่วนเท่านั้นที่สนใจอาชีพด้านนั้นๆ ทำให้เกิดความแตกต่างทางด้านความคิดและการใช้เหตุผลตามมา ในการแก้ไขปัญหา นั้น ทางเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนร่วมกับผู้นำชุมชน ได้ให้แนวทางการแก้ไขปัญหาว่า ให้มีการนำเอาวิทยากรภายนอกมีองค์ความรู้และทักษะ ความเชี่ยวชาญ ในอาชีพต่างๆ เพื่อมาผสมผสานกับองค์ความรู้ที่ปราชญ์ชุมชนมีอยู่ เพื่อเพิ่มพูน เติมเต็มในด้านความรู้ของอาชีพอื่นๆ ทั้งนี้ เพื่อเปิดโลกทัศน์ให้คนในชุมชน จัดให้มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่ เช่นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ศูนย์เรียนรู้ชุมชน เป็นต้น เพื่อเป็นการเปิดรับประสบการณ์ ความรู้ในสิ่งใหม่ๆ เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมฯ ที่ตนเองมีโอกาสปฏิบัติได้

2) งบประมาณในการดำเนินงานการส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพชุมชนฯ ที่ทางรัฐบาล/หน่วยงานได้จัดสรรมาให้มีจำนวนที่จำกัดอาจไม่สามารถครอบคลุมหรือตอบสนองต่อความต้องการฝึกปฏิบัติอาชีพของคนในชุมชนได้อย่างเพียงพอ เพราะบางกระบวนการในการขับเคลื่อนโครงการสัมมาชีพชุมชนฯ จำเป็นต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการพอสมควรทำให้ขับเคลื่อนกิจกรรมสร้างสัมมาชีพชุมชนฯ ดิฉันปัญหาเล็กน้อย จนนำไปสู่การวางแผนบริหารจัดการของผู้นำชุมชนร่วมกับครัวเรือนสัมมาชีพชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนความเห็น เหตุผลซึ่งกันและกันในการแก้ไขปัญหา พบว่า การใช้งบประมาณในการขับเคลื่อนกิจกรรมสัมมาชีพชุมชนฯ มีการชี้แจงรายละเอียดในการใช้สอยต่างๆ ทำให้เห็นว่าต้องมีการบริหารจัดการงบประมาณอย่างไรเพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนมากที่สุด ทั้งนี้เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนได้เสนอแนะแนวทาง คือ การทำให้ประชาชนเกิดการรวมกลุ่ม ซึ่งการบริหารจัดการในลักษณะกลุ่มก็เป็นอีกแนวทางที่ดี เพราะหน่วยงานทางรัฐจะมีงบประมาณสนับสนุนชุมชนในรูปแบบการรวมกลุ่มแล้วเป็นสำคัญ ซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์ทั่วถึงกันทั้งหมด

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะจากการศึกษาการประเมินผลโครงการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้านของอำเภอนาดัว จังหวัดเลย

1) หน่วยงานราชการและเอกชนมีความร่วมมือในการส่งเสริมและสนับสนุนส่งเสริมให้คนในชุมชนยึดหลักการมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิต เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาคนส่งเสริมให้เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง

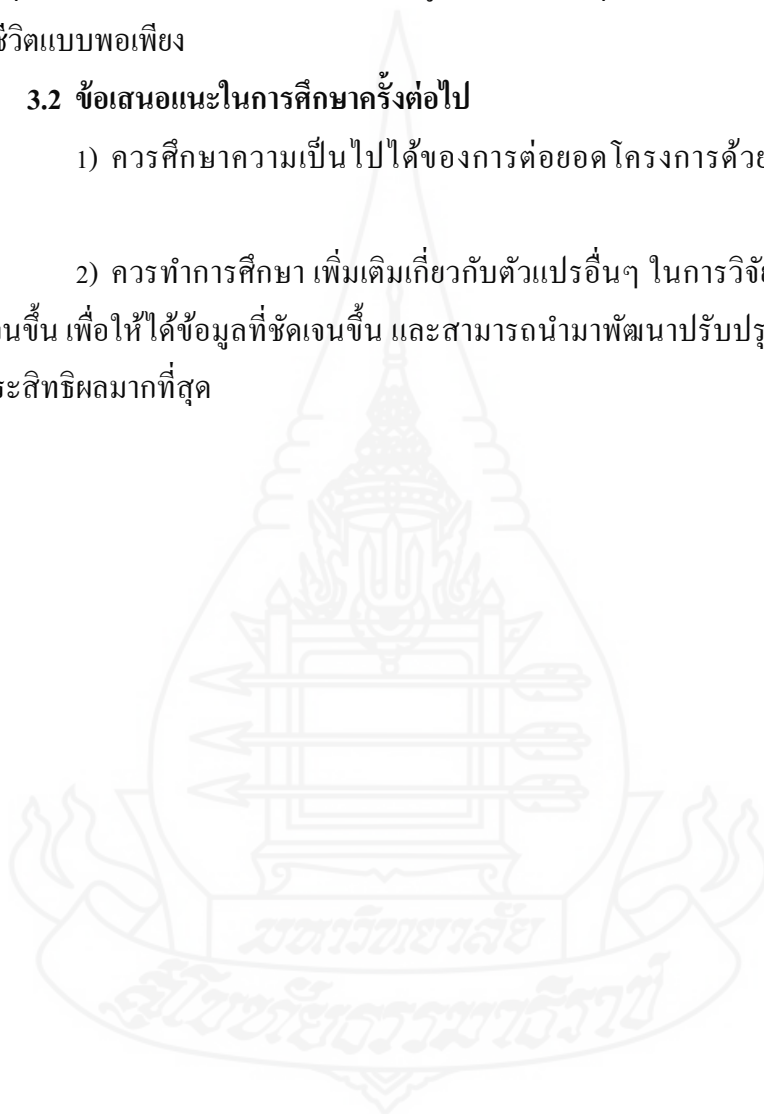
2) หน่วยงานราชการและเอกชนต้องให้ความร่วมมือในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น การสืบสานเอกลักษณ์ ตลอดจนการถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลังในขณะเดียวกันต้องนำองค์ความรู้ ที่ได้จากการสร้างสัมมาชีพชุมชน ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ชุมชนได้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3) ผู้นำชุมชน ต้องแบบอย่างที่ดีให้คนในชุมชนเห็นเป็นตัวอย่างก่อน มีการบริหารจัดการชีวิตที่พอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และที่สำคัญต้องสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้สู่คนในชุมชนหรือผู้สนใจได้อย่างถูกต้อง จะทำให้คนในชุมชนมีความคิดที่จะได้ปฏิบัติตามและให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนได้อย่างเต็มที่

4) การสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างสัมมาชีพชุมชนโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านในทุกช่องทาง เพื่อเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวัน ผ่านทางรูปแบบต่างๆ เช่น สื่อสังคมออนไลน์ เอกสารวิชาการ ศูนย์เรียนรู้ชุมชน และผ่านทางหอกระจายข่าวหมู่บ้าน เพื่อกระตุ้นแนวคิดสร้างแรงผลักดันในการดำเนินวิถีชีวิตแบบพอเพียง

3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาความเป็นไปได้ของการต่อยอดโครงการด้วยกระบวนการสร้างเครือข่าย
- 2) ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับตัวแปรอื่นๆ ในการวิจัยที่อาจส่งผลต่อการวิจัยที่ชัดเจนขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนขึ้น และสามารถนำมาพัฒนาปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากที่สุด

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สืบช่วยธรรมมาภิบาล

บรรณานุกรม

- ณัฐวรรณ เข้มละมัย (2560). การประเมินผลโครงการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุเทศบาลตำบล ตะเคียนเตี้ย อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี . (ค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- เสาวลักษณ์ แสนโรจน์ (2559). การประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนระดับหมู่บ้าน จังหวัดปัตตานี. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- วัชรพงศ์ กางถิ่น. (2560). งานวิจัยเรื่องการประเมินผลโครงการเพิ่มสมรรถนะพนักงาน ประกันสังคม และ โครงสร้างความรู้ความผูกพันในองค์กร. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ลัจจา บรรจงศิริ และคณะ. (2552). การพัฒนาชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รองศาสตราจารย์ ดร.กล้า ทองขาว และคณะ. (2543). การประเมินผลโครงการปฏิบัติงานของ หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล : กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ โครงการคลองสวยน้ำใส เทศบาลนครนนทบุรี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กรมการพัฒนาชุมชน สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน. (2556). การดำเนินงาน โครงการ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ. กรุงเทพฯ : บริษัท บีทีเอสเพรส จำกัด.
- กรมการพัฒนาชุมชน สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน. (2559). คู่มือการ ดำเนินงาน อาสา พัฒนา. กรุงเทพฯ : บริษัท โซดิแอก กราฟฟิค โซลูชั่น จำกัด.
- กรมการพัฒนาชุมชน สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน. (2559). แผนยุทธศาสตร์กรมการ พัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: การการพัฒนาฯ.
- กรมการพัฒนาชุมชน สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน. (2559). แนวทางการสร้างสัมมาชีพ ชุมชน. กรุงเทพฯ : บริษัท บีทีเอสเพรส จำกัด.
- ประเวศ ะสี. (2552). แนวทางใหม่ในการพัฒนาประเทศ สร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่ การมี สัมมาชีพเต็มพื้นที่คือรากฐานของความร่มเย็นเป็นสุข. กรุงเทพฯ : บริษัท ที คิว พี จำกัด.
- พัทธนันท์ ทรัพย์ภริมย์โชค และคณะ. (2555). คู่มือการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาคุณภาพ ชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง . กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุน การวิจัย.

- วิทยา เจียรพันธ์ และคณะ. (2550). *การศึกษาวิเคราะห์นโยบายการแก้ปัญหาความยากจน*
ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- เสรี นาคสัมพันธ์ และคณะ. (2556). *โครงการแนวทางสืบทอดภูมิปัญญา เพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตกลุ่ม
คนไทตำบลไทรงามและบ้านทับชันสามัคคี ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม
ระหว่างชุมชนกับกลุ่มเยาวชน อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. กรุงเทพฯ:
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.*
- ณัฐวรินทร์ สิริเดชาทวีติยา. (2557). “การติดตามและประเมินผลตามแผนแม่บทที่ผลลัพธ์.
โดยใช้แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสเตกและสตัฟเฟิลบีม” .
วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์.5.1, (มกราคม – มีนาคม 2557)
- หนึ่งฤทัย สุวรรณะ และคณะ. (2555). *กระบวนการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนใน
โครงการคลองสวนน้ำใส เทศบาลนครนนทบุรี. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*
- โสภา แซ่ลี. (2558). *การประเมินโครงการคืนครูให้นักเรียนโดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมิน
CIPP Model . มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, กาญจนบุรี.*
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2547). *การประเมินโครงการ : หลักการและการประยุกต์. กรุงเทพฯ:
เฟื่องฟ้า.*
- อิทธิศักดิ์ บุญผ่องศรี. (2559). *การดำเนินงานส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพชุมชน โดยยึดหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.*

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การประเมินผลโครงการส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน
ของอำเภอนาดูน จังหวัดเลย

คำชี้แจง ขอให้ท่านได้โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ตรงช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียว และกรุณาตอบคำถามทุกข้อ อนึ่ง คำตอบของท่านจะไม่มีชื่อถูกหรือผิดใดๆ ทั้งสิ้น

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

ชาย หญิง

2. อายุ

18-20 ปี 21-30 ปี
 31-40 ปี 41-50 ปี
 51-60 ปี 61 ปี ขึ้นไป

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

ประถมศึกษา มัธยมต้นหรือเทียบเท่า
 มัธยมปลายหรือเทียบเท่า อนุปริญญา
 ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

เกษตรกรรม รับจ้างแรงงาน
 ข้าราชการ/ รัฐวิสาหกิจ ธุรกิจส่วนตัว
 อื่นๆ (ระบุ).....

5. รายได้ต่อเดือน (รวมรายได้ของทุกคนในครอบครัว)

ไม่เกิน 10,000 บาท 10,001 – 20,000 บาท
 20,001 – 30,000 บาท 30,001 – 40,000 บาท
 40,001 – 50,000 บาท 50,001 ขึ้นไป

6. ภาาระรับผิดชอบครอบครัว (บุคคลในครอบครัวที่ท่านต้องอุปการะเลี้ยงดู)

- 1-2 คน   3-4 คน
 5-6 คน   มากกว่า 6 คน ขึ้นไป

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการ

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ความคิดเห็นด้านบริบทของโครงการ (Context)					
1) โครงการมีความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน					
2) กรมการพัฒนาชุมชนมีนโยบายชัดเจนในการดำเนินกิจกรรม					
3) กิจกรรมของโครงการสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน					
4) วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับสภาพความต้องการของชุมชน					
5) วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับการดำเนินกิจกรรม					
6) วัตถุประสงค์ตรงตามเป้าหมายของโครงการ					
7) ท่านมีความพร้อมในการเข้ารับการฝึกอบรม					
8) ท่านมีความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่เข้ารับการอบรม					
9) ท่านมีความต้องการทำอาชีพเสริมเพื่อหารายได้เพิ่ม					
10) ท่านคาดว่าหลังเข้าร่วมโครงการนี้ครอบครัวจะมีรายได้เพิ่มขึ้น					
11) ท่านคิดว่าหลังเข้าร่วมโครงการท่านจะมีอาชีพเพิ่มขึ้น					

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ความคิดเห็นด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ(Input)					
1) มีจำนวนเจ้าหน้าที่ดำเนินกิจกรรมโครงการอย่างเพียงพอ					
2) เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ สามารถสื่อความหมายได้ชัดเจน เข้าใจง่าย					
3) การประสานงานของเจ้าหน้าที่					
4) มีหน่วยงานสนับสนุนการดำเนินงาน					
5) มีงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ					
6) มีแนวทางการจัดหางบประมาณเพิ่มเติม					
7) มีการส่งเสริมให้สมาชิกหาแหล่งทุน					
8) มีเอกสารประกอบการฝึกอบรมที่เข้าใจได้ง่าย					
9) มีสื่อการสอนอื่นๆ ประกอบ					
10) มีวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมืออื่นๆ ในการดำเนินโครงการอย่างเพียงพอ					
11) มีสถานที่ดำเนินการที่เหมาะสมและเพียงพอ					
ความคิดเห็นด้านกระบวนการของโครงการ (Process)					
1) มีความเข้าใจแนวทางการดำเนินงานของโครงการฯ					
2) มีการศึกษาความพร้อมและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย					
3) มีการศึกษาศึกษาปัญหาการดำเนินกิจกรรม					
4) มีการประชุมวางแผนดำเนินงานอย่างเป็นระบบ					
5) มีการรับฟังแผน ข้อเสนอ และความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมโครงการ					
6) มีการจัดเตรียมทีมวิทยากรร่วมกับชุมชน					
7) มีกระบวนการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายอย่างเป็นธรรม					
8) มีการฝึกอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในโครงการ					
9) มีการฝึกอบรม สาธิต วิธีการดำเนินงานที่ถูกต้อง					

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
10) มีวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ					
11) มีการเปิดโอกาสให้ซักถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น					
12) มีการนำศึกษาดูงานในพื้นที่ต้นแบบ					
13) การคัดเลือกสถานที่ดูงาน มีความเหมาะสม สอดคล้อง					
14) วิทยากรพื้นที่ศึกษาดูงานสามารถให้ความรู้ได้ชัดเจน					
15) ระยะเวลาในการศึกษาดูงานมีความเหมาะสม					
16) มีการสาธิตการฝึกปฏิบัติอาชีพในสถานที่ศึกษาดูงาน					
17) มีการสอนกิจกรรม ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ให้กับครัวเรือน					
18) มีการเปิดโอกาส ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้แสดงความคิดเห็น					
19) การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้					
20) มีการส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มอาชีพตามแนวทางสัมมาชีพ					
21) มีการส่งเสริมให้มีระบบบริหารเงินทุนประกอบอาชีพ					
22) มีการส่งเสริมช่องทางการตลาด					
23) มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน					
24) มีการรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ					
ความคิดเห็นด้านผลผลิตของโครงการ (Product)					
1) ท่านได้รับการส่งเสริมอาชีพตามแนวทางสัมมาชีพ					
2) ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้เพื่อปรับปรุงและพัฒนางาน					
3) ท่านมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการดำเนินโครงการ					
4) ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้เพื่อปรับปรุงและพัฒนางานได้					
5) ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้เพื่อให้คำแนะนำปรึกษาผู้ที่เกี่ยวข้องได้					
6) มีการดำเนินอาชีพที่ได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง					

ส่วนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะของการดำเนินงานตามโครงการ

ท่านคิดว่าควรมีการปรับปรุงหลักสูตรตามโครงการในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้อย่างไรบ้าง

1. ด้านบริบท / สภาพสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

2. ด้านปัจจัยนำเข้า

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

3. ด้านกระบวนการฝึกอบรม

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

4. ด้านผลผลิต/ ผลลัพธ์ในการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง การประเมินผลโครงการส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน
ของอำเภอดัว จังหัดเลย

ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อ-สกุล

.....

2. ปัจจุบันท่านอายุ.....ปี

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

.....

4. วันที่ทำการสัมภาษณ์

.....

5. อายุงานของท่าน (นับตั้งแต่วันที่ได้รับเลือกเป็นผู้นำหมู่บ้าน)

.....ปี .....เดือน

ส่วนที่ 2 การประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้านของอำเภอดัว จังหัดเลย

ท่านคิดว่าควรมีการปรับปรุงหลักสูตรตามโครงการในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้อย่างไรบ้าง

1. ด้านบริบท / สภาพสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง

1.1 นโยบายของกรมการพัฒนาชุมชน

.....

.....

.....

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

.....

.....

.....

1.3 เป้าหมายของโครงการ.

.....

.....

.....

1.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับ.

.....

.....

.....

2. ด้านปัจจัยนำเข้า

2.1 ความรู้ความสามารถของบุคลากร

.....

.....

.....

2.2 งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินโครงการ

.....

.....

.....

2.3 วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินโครงการเหมาะสม เพียงพอหรือไม่

.....

.....

.....

3. ด้านกระบวนการฝึกอบรม

3.1 การสร้างความรู้ความเข้าใจ

.....

.....

.....

3.2 การวางแผน

.....

.....

.....

3.3 วิธีการดำเนินงาน

.....

.....

.....

4. ด้านผลผลิต/ ผลลัพธ์ในการเรียนรู้

4.1 ผลที่ได้หลังการดำเนินงานตามโครงการ

.....

.....

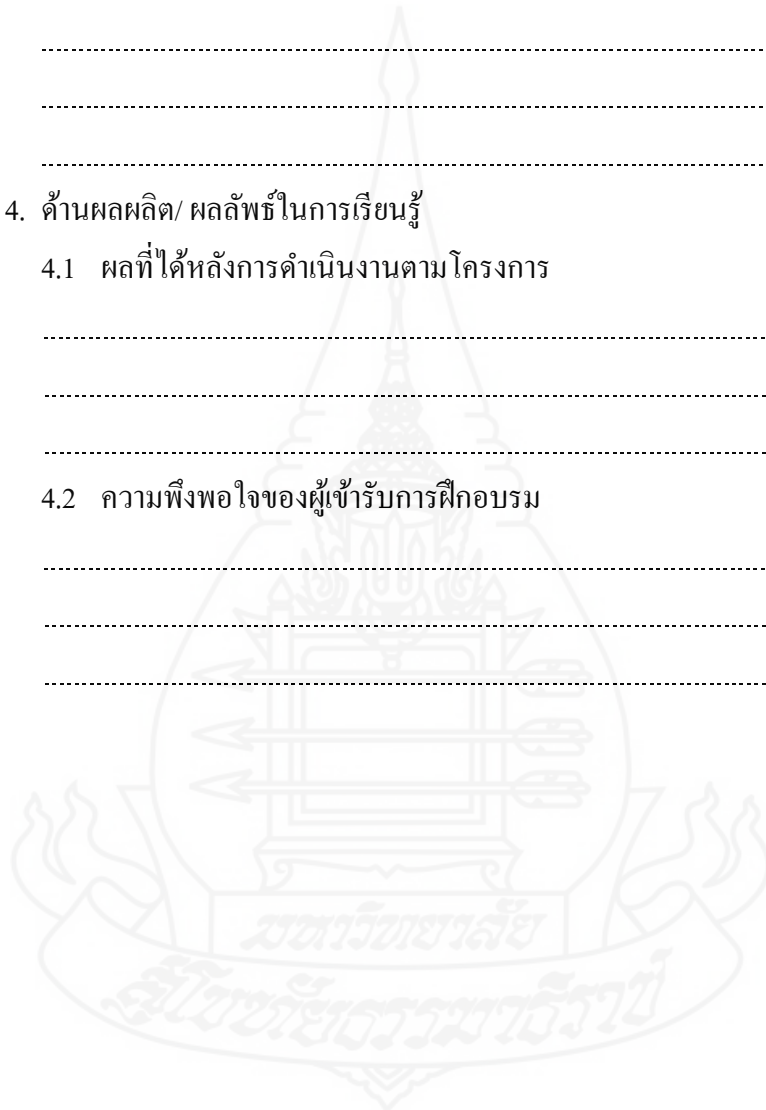
.....

4.2 ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการศึกษาอบรม

.....

.....

.....

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อสกุล	นายรังสรรค์ กัณหา
วัน เดือน ปีเกิด	20 กรกฎาคม 2525
สถานที่เกิด	จังหวัดเลย
ที่อยู่ปัจจุบัน	239 หมู่ 5 ซอยแก้วเมธิ 13 บ้านแก้วเมธิ ตำบลนาด้วง อำเภอนาด้วง จังหวัดเลย รหัสไปรษณีย์ 42210
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (วิทยาการคอมพิวเตอร์) เกียรตินิยมอันดับ 2 คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย พ.ศ. 2553
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2554 – 2557 ตำแหน่ง เจ้าพนักงานธุรการ สำนักงานที่ดิน อำเภอนาด้วง จังหวัดเลย พ.ศ. 2557 – 2558 ตำแหน่ง นักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย พ.ศ. 2559 – ปัจจุบัน ตำแหน่ง นักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอนาด้วง จังหวัดเลย

